

TANULÁSI UTAK SEGÍTÉSE

IV. KÖTET

Szerk. Tózsá-Rigóné Nagy Judit

**Magyar nyelv és irodalom tantárgy témaköreinek
differentiálási lehetőségei**

5. évfolyam

IRODALOM

DR. PERJÉSZINÉ FARKAS KRISZTINA

A TANULÁSI UTAK SEGÍTÉSE I-IX. kötetek szerzői:
DR. PERJÉGINÉ FARKAS KRISZTINA, NÉMETH RITA, KOVÁCS GIZELLA

Szerkesztette:
TÓZSA-RIGÓNÉ NAGY JUDIT

A kiadvány az EFOP 3.1.6-16-2017-00030 „A köznevelés esélyteremtő szerepének erősítése a Miskolci Tankerületi Központnál” című projekt keretében készült.

Szakmai lektor: Csuka Veronika gyógypedagógus, intézményegység-vezető, a Zuglói Benedek Elek Óvoda, Általános Iskola és EGYMI intézményegység-vezetője

Szerkesztőségi tagok: Lőrincz Judit a projekt szakmai vezetője, Demeter Krisztina intézményvezető és Tózsza-Rigóné Nagy Judit a Miskolci Tankerületi Központ szakmai vezetője

© A szerzők, 2021

© Miskolci Tankerületi Központ, 2021

Minden jog fenntartva.

Miskolci Tankerületi Központ, Miskolc
www.kk.gov.hu/miskolc
miskolc@kk.gov.hu

A kiadásért felel dr. László István tankerületi igazgató

A fedélterv Zsámba László grafikai terveinek felhasználásával készült.

A nyomdai előkészítést a Studio Ilgrasso Kft. végezte.

ISBN 978-615-6179-14-2ö

ISBN 978-615-6179-21-0

EFOP-3.1.6-16-2017-00030

A köznevelés esélyteremtő
szerepének erősítése a
Miskolci Tankerületi Központnál

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

SZAKÉRTŐI AJÁNLÁS

Dr. Perjésiné Farkas Krisztina a Tanulási utak segítése című kiadvány I-V. kötetében maximálisan szem előtt tartotta a kiadói célokat. Az egységes koncepciónak megfelelően, három képességszintre dolgozta ki a tantervi témaköröket, segítve ezzel az integráló intézményekben tanító pedagógusok munkáját. Külön elismerést érdemel az a törekvése, hogy a gyermekek számára megkönnyítse az elvontabb tananyagrészek megértését és elsajátítását. A tananyagot jól átláthatóan tagolta kisebb egységekre, emellett nagy hangsúlyt helyezett a lényegkiemelésre.

Mindkét évfolyam anyagában felvonultatja a modern tanulástechnikai módszereket, amelyeket a későbbi tanulmányaik során is sikeresen alkalmazhatnak a diákok. A szerző napjaink infokommunikációs kihívásaihoz is alkalmazkodott, hiszen, ahol csak lehetett, kihasználva az internet adta lehetőségeket, hasznos linkeket mellékel a tananyaghoz. Ezáltal, a kognitív képességek mellett, a gyermekek digitális kompetenciájának fejlesztését is nagyban elősegíti.

A szerző sokéves gyógypedagógusi tapasztalatainak és az anyanyelvi központ logopédusi szemléletének, valamint a többségi pedagógusokkal történő folyamatos konzultációinak köszönhetően mind az öt kiadvány maradéktalanul megfelel a korszerű pedagógiai elvárásoknak, így az olvasó figyelmébe ajánlom.

Csuka Veronika
gyógypedagógus

TARTALOMJEGYZÉK

A KIADVÁNY BEMUTATÁSA	7
A DIFFERENCIÁLÁSRÓL RÖVIDEN.....	8
A TANKÖNYVI OLDALAK ADAPTÁLÁSÁNAK ELVEI.....	12
A három képességszint rövid bemutatása.....	14
TÉMAKÖR: CSALÁD, OTTHON, NEMZET	16
Javaslatok a feldolgozáshoz	16
PETŐFI SÁNDOR: JÁNOS VITÉZ.....	66
Javaslatok a feldolgozáshoz	66
SZÜLŐFÖLD, TÁJ	117
Javaslatok a feldolgozáshoz	117
MOLNÁR FERENC: A PÁL UTCAI FIÚK.....	124
Javaslatok a feldolgozáshoz	124
FELHASZNÁLT IRODALOM	138

IRODALOMÓRA ÉS ANYANYELVI KOMPETENCIAFEJLESZTÉS – DIFFERENCIÁLNI KELL

Már a kétezres évek előtt és azóta is időről-időre feltűnik a kérdés a szakmai közbeszédben, hogy mi legyen az irodalomtanítás célja (pl. Fenyő D., 1992; Kuklis, 2015; Füzfa, 2016): az irodalomtörténet megtanítása, a műolvasáshoz szükséges ismeretek átadása, a műelemző készség kialakítása, igényes olvasóvá nevelés, az önkifejezés képességének fejlesztése, a nemzeti kultúra megőrzése, a világ kultúrtörténetének átadása, etikai értékek megértése, a személyiségfejlesztés, az értő olvasás, a szövegalkotás, az érvelés megtanítása? Az irodalomtanításhoz kapcsolódó jelzők is egyre inkább a modern pedagógiai nézetek megjelenését jelzik – pl. befogadasközpontú, élményközpontú, kompetenciafejlesztő (Pethőné, 2005; Füzfa, 2016) –, azt azonban mégis megállapíthatjuk, hogy a szakmai diskurzus ellenére is az irodalomtanítás legfőbb módszereiben átütő paradigmaváltás nem történt.

Ötödik évfolyamon a gyerekeknek egyre hosszabb és nehezebben befogadható szövegekkel kell dolgozniuk a tanórán, s úgy tűnik nem eléggé ösztönöznek változtatásra Nagy József kutatásai, nézetei sem. Pedig mintegy húsz éve tényként kezelhetjük, hogy *„mivel az alapvető készségek, képességek elsajátítása évekig tartó folyamat, és a tanulóknak nagymértékben különböző mennyiségű időre van, lenne szükségük az optimális elsajátításhoz, ezért a tartalomorientált stratégiával az optimális elsajátítás csak keveseknek sikerül. Ennek a következménye, hogy a tanulók számottevő hányada 8–10 éves iskoláztatás ellenére sem jut el a szövegértő olvasás szintjére (Nagy, 2004).”*

Külön fokozza a beavatkozás szükségességét a sajátos nevelési igényű tanulók egyre növekvő száma is intézményeinkben. Közel két évtized telt azóta, hogy törvény írja elő az egyéni bánásmód és a sajátos szükségletek érvényesítését a pedagógiai munkában. Ez a feladat azonban még nagyon gyakran teljesíthetetlen a többségi pedagógusok számára. A differenciált óravezetés, a tanóra szakaszainak és feladatainak egyéni szükségletekhez igazodó tervezése nagyon időigényes, ráadásul sokrétű felkészültséget követel. Az iskolai oktatás azonban csak ezáltal lehet eredményes és esélykiegyenlítő, így a Miskolci Tankerületi Központ EFOP-3.1.6. projektjének tervezésekor ezt a kihívást szem előtt tartva különleges feladatra vállalkoztunk.

Ismerve az alsó és felső tagozat közötti átmenetben tapasztalható további nehézségeket, és a differenciált óravezetés kapcsán gyakorta megfogalmazódó kihívásokat, olyan kiadványsorozatot terveztünk, amely a 4. és az 5. évfolyamon tanító pedagógusok számára a magyar, matematika és környezetismeret/természettudomány tantárgyak tanításához rendelkezésre bocsátja a főbb témakörök feldolgozása során alkalmazható, különböző nehézségű, differenciált tanórai ismeretközlő anyagokat és feladatlapokat egyaránt. A *Tanulási utak segítése* című kilenckötetes kiadványunk tehát segédeszköz, módszertani mintagyűjtemény és bizonyíték is egyben arra, hogy a differenciálás lehetséges, sajátos megközelítésmóddal egy tanórán akár négy szinten is folyhat az oktatás-tanulás különösebb erőfeszítés nélküli is.

Hiánypótló segítséget nyújt tehát jelen kötet megírásával a Miskolci Éltes Mátyás Óvoda, Általános Iskola és EGYMI utazó gyógypedagógusa, Dr. Perjésiné Farkas Krisztina

tanító-logopédus, aki sokrétű gyógypedagógusi tapasztalatát és módszertani ötletességét kamatoztatva elvégezte a differenciálást leginkább megnehezítő, időigényes előkészítő háttérmunkát: átdolgozta a különböző képességszintek szükségleteihez igazodva az egyes tanórák tantervi egységeit, így egyszerűen elérhetővé vált valamennyi magyartanár számára a gyógypedagógusi szakértelemmel kidolgozott, a differenciált tanításhoz szükséges, különböző nehézségi szintű tananyag.

A *Tanulási utak segítése* kiadványunk negyedik kötete, a *Magyar nyelv és irodalom tantárgy témaköreinek differenciálási lehetőségei – 5. évfolyam* című könyv továbbviszi a tanító és gyógypedagógus szemléletét a felső tagozat tananyagközvetítésének tervezésekor, és az irodalomórákon alkalmazható differenciált tananyagtartalmat tárja olvasói elé. Nagy előnye a kötetnek, hogy az elméleti háttérből kiindulva nemcsak a differenciálás lényegét láttatja, hanem a differenciálás eszközét is biztosítja a kollégák számára.

Az EFOP 3.1.6.-16-20017-00030 azonosító számú, *A köznevelés esélyteremtő szerepének erősítése a Miskolci Tankerületi Központnál* elnevezésű pályázat harmadik pillérében kiemelkedő feladatunknak tekintettük az integrált oktatásban részt vevő gyógypedagógusok és többségi pedagógusok szakmai megújítását. Számos továbbképzés, workshop és mentorációs tevékenység is szolgálta e célunk elérését, de a *Tanulási utak segítése* című kilenckötetes szakmai kiadványunk elkészítésével arra számítunk, hogy e differenciáló sorozatot a pedagógiai gyakorlatot megújítva az egyik legnagyobb hatású projektterméknek és módszertani kezdeményezésnek tekinthetjük. Az implementáció tapasztalatait a továbbiakban nyomon követjük, meggyőződésünk ugyanis, hogy csak az a projekt tölti be igazán funkcióját, melynek kezdeményezései a projektfinanszírozás utáni időszakban kiteljesednek, továbbélnek, sőt újabb projekteket generálnak.

A Miskolci Tankerületi Központ szakmai vezetése prioritásként kezeli az iskolai sikeresség megalapozását és az egyéni szükségletekhez igazodó, magas szintű oktatás feltételrendszerének megteremtését. A sajátos nevelési igényű és a hátrányokkal küzdő gyermekek tanulmányi eredményességének alapját a felkészült, differenciálásban jártas, elkötelezett pedagógusok szakszerű, lelkiismeretes munkájában látjuk. Különösen fontos, hogy a pedagógusok számára minél komplexebb segítséget nyújthassunk e nehéz pedagógiai kihívásban. Ezért is fordítunk kiemelt figyelmet az utazó gyógypedagógus hálózat munkájának.

Az EFOP 3.1.6.-16-20017-00030 azonosító számú, *A köznevelés esélyteremtő szerepének erősítése a Miskolci Tankerületi Központnál* elnevezésű pályázat keretében elkészült szakmai kiadványaink sorában a leggyakorlatiasabb *Tanulási utak segítése* I. – IX. kötetek szabadon másolhatók. Bízunk abban, hogy országszerte örömmel használják majd a pedagógusok, így valóban hozzájárulunk a differenciált óravezetés elősegítésével a pedagógiai gyakorlat megváltoztatásához és az így oktatott sajátos nevelési igényű diákok iskolai sikerességéhez.

Tózsza-Rigóné Nagy Judit
Miskolci Tankerületi Központ
szakmai vezető

A KIADVÁNY BEMUTATÁSA

A 4. és az 5. évfolyam számára készült kiadványsorozatunk a magyar nyelv és irodalom, a matematika, valamint a környezetismeret, illetve a természettudomány tantárgyak főbb tananyagrészeinek differenciált, átalakított változatát tartalmazza. Három képességszintre dolgoztunk ki adaptált tananyagokat és hozzájuk tartozó feladatokat:

- a) az átlagostól lassabban haladó,
- b) a csak néhány képességterületen elmaradó,
- c) minden képességterületen elmaradást mutató gyermekeknek.

Kiadványunk elsődleges célcsoportját az adott osztályfokon tanuló gyermekek képezik. A differenciált anyagok, feladatok nekik készültek – nyomtatható változatban. A másik célcsoportunk az érintett gyermekeket nevelő-oktató pedagógusok. Számukra módszertani útmutatót is készítettünk az egyes tantárgyakhoz, a kidolgozott főbb témakörökhöz.

Fő célunk olyan, a gyermekek által használható anyagok készítése volt, melyekkel a tanítási órákon akár önállóan is tudnak dolgozni. Ugyanis az a tapasztalatunk, hogy a különféle tanulási korláttal küzdő gyermekek nehezen boldogulnak a tantárgyi követelményekkel és a tankönyvek, munkafüzetek feladataival. Nekik segítünk a tankönyvek szövegeinek és a munkafüzetek feladatainak a képességszintjüknek megfelelő differenciálási szempontok alapján történő átalakításával.

Munkánkhoz az új NAT és a hozzá tartozó Kerettantervek – Kerettanterv az általános iskola 1–4. évfolyama számára; Kerettanterv az általános iskola 5–8. évfolyama számára; Kerettanterv az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára 1-4. évfolyam; Kerettanterv az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára 5-8. évfolyam – követelményeit vesszük alapul. Munkánk során az Oktatási Hivatal által kiadott tankönyvekből dolgozunk. 5. évfolyamon a legújabb tankönyveket használjuk. Ahol több változata is elérhető a tankönyveknek, mint például a Természettudomány, vagy a Magyar nyelv és irodalom, ott mindegyik kiadást alapul vesszük.

Az adaptált feladatlapok készítésénél a gyakorlatban dolgozó, az adott tantárgyat tanító pedagógusok véleményét is maximálisan figyelembe vettük.

Bízunk benne, hogy kiadványunkkal hozzájárulhatunk a nehezen tanuló, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek minél sikeresebb iskolai megfeleléséhez, tanulmányi előmenetelük támogatásához.

Jelen kiadvány az 5. évfolyamos Magyar nyelv és irodalom tantárgyon belül az irodalom tantárgy egyes témaköreinek adaptált változatát tartalmazza.

A DIFFERENCIÁLÁSRÓL RÖVIDEN

A sajátos nevelési igényű tanulók számára 1993 óta van törvényi lehetőség arra, hogy a többi gyermekkel, tanulóval együtt, integráltan vegyenek részt a közoktatás, köznevelés rendszerében. Csákvári és Süvegesné, (2007)¹ szerint, az inklúzió nem csupán a tipikus és atipikus fejlődésű gyermekek közös tanulását jelenti, hanem az adott iskolai közösségbe való teljes befogadását, optimális fejlesztését. Az inkluzív iskola fő jellemzője, hogy alkalmazkodni tud a gyermekek különböző nevelési-oktatási igényeihez; az iskola vezetése és a teljes tantestület is azonosul az integráció gondolatával. A gyermekek igényeihez való alkalmazkodáshoz szükséges különféle tárgyi és személyi feltételek, tanítási programok, specifikus tantervek biztosítottasága, valamint a tanítási-tanulási folyamatokban egyéni differenciálás alkalmazása. (Kőpatakiné, 2011)²

Az inkluzív intézményben dolgozó „pedagógus minden gyermekben a speciálisat, a rá jellemző egyedi sajátosságokat keresi, és látja meg. Természetesnek veszi, hogy a legtöbb gyermeknek valamikor, valamilyen témában tartósan vagy csak rövidebb ideig tanulási nehézségei támadnak, vagyis a tanulási nehézségeket a tanulási folyamat természetes velejárójaként kezeli, s nem feltétlenül a gyermekben keresi a hátráltató okokat. Az egyéniesített segítséget minden gyermeknek meg kell adni, illetve minden gyermeket képességei szerint kell terhelni.” (Csányi, 2000. 388. o.)³.

Ezt a fajta egyéniesített segítséget elsősorban a differenciált tanulásszervezéssel tudjuk biztosítani.

A differenciálás egy olyan folyamat, „amelynek eredményeképpen a tanítást az egyes tanulók egyéni szükségleteihez igazítjuk.” (Papp, 2006. 14. o.)⁴ Egy osztálytermen belül a tanulók számos szempontból különbözhetnek egymástól: különbözhet az előzetes tudásuk, képességeik, érdeklődésük, késztetésük, motivációjuk, tanulási céljuk, tempójuk, pszichés állapotuk stb. (Gaál, 2000)⁵. A differenciálás különböző módjainak

alkalmazására csak a tanulók egyéni sajátosságainak ismeretében kerülhet sor. (Gaál, 2000)⁶

A differenciált tanulásirányítás nem csupán arra alkalmas, hogy a tanulási korlátokat mutató tanulók eredeti tanulócsoportjukban fejlődhessenek, hanem arra is, hogy az osztályban esetlegesen felmerülő tanulási problémákat csökkentsük (Gaál, 2000)⁷, alkalmazkodjunk nem csupán a sajátos nevelési igényű gyermekek, hanem minden tanuló egyéni tanulási sajátosságához.

Érdemes figyelembe venni, hogy nem minden diáknak szükséges ugyanazt a feladatot ugyanolyan módon, vagy ugyanolyan szinten elvégeznie. Kiemelt jelentőségű ugyanakkor elismerni minden diák munkájának fontosságát, és értékes voltát. (Heacox, 2006)⁸

A sajátos nevelési igényű, illetve a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő gyermekek szakértői véleményében az illetékes szakértői bizottság személyre szólóan meghatározott differenciálási előírásokat kell betartani.

A továbbiakban bemutatjuk a differenciálás különböző módjait, formáit, melyek figyelembe vételével nemcsak a szakértői diagnózissal rendelkező, hanem a tanulási nehézséggel küzdő gyermekek egyéni sajátosságaihoz is jobban tudunk igazodni.

A differenciálás módjai

Differenciálás a segítségadásban: Egy tanulási korlátokkal küzdő tanulónak általában több segítségre van szüksége, mint átlagosan fejlődő társainak. Segítséget jelenthet:

- a feladat megismétlése egyszerűbb nyelvi megfogalmazásban;
- a feladat kis lépésekre bontása, és a végrehajtás ellenőrzése minden lépés után
- példa bemutatása;
- analógiák alkalmazása;
- mintaadás. (Gaál, 2000)⁹

Differenciálhatunk a feladatok mennyisége terén is. Egy lassabb tempóban haladó, tanulási korlátokkal küzdő tanuló ugyanannyi idő alatt kevesebb információ feldolgozására, kevesebb feladat elvégzésére képes, mint társai (Gaál, 2000)¹⁰. Ezt figyelembe kell venni a tanítási órán, a házi feladatok vagy az írásbeli számonkérés meghatározásánál. Egy dolgozat megírásakor kérhetjük a tanulótól, hogy bizonyos feladatokat hagyjon ki. A leghatékosabb az lenne, ha már eleve más, kevesebb feladatot

tartalmazó dolgozatot kapna, mint társai. A diszlexiás gyermekeknek, például, nagy segítséget jelenthet egy szövegértési felmérés során, ha rövidebb szöveget kell értelmezniük.

Differenciálhatunk a feladatok technikai kivitelezése alapján is. Például egy diszgráfiával küzdő gyermek számára az összekötést, egyeztetést, aláhúzást, színezést, karikázást stb. igénylő feladattípusok sokkal célravezetőbbek, mint a kifejtendő kérdések. (Gaál, 2000)¹¹ Egyes tanulóknak komoly gondot okoz az írásbeli instrukciók, feladatok értelmezése, ezért az ő esetükben a szóbeli számonkérést kell előtérbe helyezni.

A feladatok összeállításánál **differenciálhatunk** a szerint is, hogy a gyermeknek **melyik intelligencia területe fejlettebb**. A Howard Gardner-féle intelligencia területek a következők: verbális, vizuális, matematikai-logikai, gyakorlati, zenei, testi-kinesztéziás, intraperszonális, interperszonális intelligencia. (Kereszty és Lányi, 2017)¹² Például egy mese feldolgozásakor a jó gyakorlati érzékkel rendelkező, tanulásban akadályozott gyermeket bevonhatjuk a történet eljátszásába. Ugyanakkor, egy diszlexiás gyermek, akinek viszont a matematikai-logikai intelligenciája erős, adhatunk olyan feladatot, hogy állítsa időrendi sorrendbe a mese eseményeit és magyarázza meg a főbb összefüggéseket.

Differenciálhatunk a feladatok megoldására szánt idő szerint is. Egyes feladatok megoldására, egy-egy vers, vagy szabály megtanulására biztosíthatunk több időt a lassabban haladó gyermekek számára.

A tanulók egyéni sajátosságaihoz a különféle módon megfogalmazott **utasításokkal** is tudunk alkalmazkodni (Gaál, 2000)¹³. Az olvasási zavarral küzdő vagy tanulásban akadályozott tanulóknak, például, nagy segítséget jelenthet a feladatok egyszerűbb megfogalmazása.

Differenciálhatunk a tanulók között a **gondolkodási szintjük** szerint is. A differenciálás alapját **Benjamin S. Bloom gondolkodási szintjei is adhatják**, melyek a következők: tudás, megértés, alkalmazás, elemzés, értékelés és szintézis szintje (Kereszty és Lányi, 2017)¹⁴. A **tudás** a gondolkodás legkevésbé összetett fajtája, amikor a tanulók felidézik a megtanult ismereteket, a **megértés** szintjén már képesek megmagyarázni, összefoglalni, vagy leírni azokat. Az **alkalmazás** szintjén az előzetes ismeretek alapján születik egy alkotás, például plakát, szemléltető rajz, vagy képmontázs. Az **elemzés** szintjén a gyermekek a kritikus vizsgálat előtt részekre tudják bontani az ismeretanyagot, az **értékelés** szintjén kritériumok alapján meghatározzák annak értékét. A **szintézis** azt jelenti, hogy új vagy más módon állítjuk össze a gondolati tartalmat. (Heacox, 2006)¹⁵

Differenciálás az eszközhasználat szintjén: A tanulási korlátokkal küzdő tanulók nagy részének szüksége lehet különféle segédeszközökre a tanulás folyamatában, vagy a számonkérésnél. Egy diszkalkuliás gyermeknek a matematika tantárgy tanulása során nem csupán az első két évfolyamon lehet szüksége számolólapokra, korongokra, hanem még a felső tagozatban is használhat segédeszközt, akár számológépet. Az írás terén nehézséggel küzdő tanulóknak pedig a számítógép, a tablet lehet hasznos segédeszköz.

Differenciálás a szociális keretek szintjén: A gyermekek egy része szívesen tanul egyedül, míg mások hatékonyabbak, ha párban vagy kiscsoportban tudnak tanulni. (Gaál, 2000)¹⁶ A sajátos nevelési igényű tanulóknak különösen nagy segítség lehet, ha párban vagy kiscsoportban tanulhatnak. Egy társ jó ösztönzést jelenthet, hiszen a gyerekek gondolkodásmódja közelebb áll egymáshoz, mint a felnőtteké; ráadásul a páros vagy kiscsoportos munka oldhatja a sajátos nevelési igényű gyermek esetleges elszigetelődését. (Gaál, 2000)¹⁷

Differenciálás a célok szintjén: Mivel a tanulási korlátokkal küzdő tanulók fejlődési tempója eltérő a társaikétól, ezért nehéz lenne azonos célokat kitűzni minden egyes tanuló számára. A sajátos nevelési igényű tanulók esetén érdemes mérlegelni, hogy mi az a szilárd és biztos tudás az adott tantárgyon, témakörön belül, amit el kell érünk, és amire építhetünk. (Gaál, 2000)¹⁸

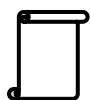
Differenciálás az értékelésben: Ha a tanulásszervezés során igyekszünk a pszichés fejlődési zavarral küzdő tanuló sajátosságaihoz alkalmazkodni, érdemes lenne a tanulót önmagához mérni a fejlődésében. Ennek megjelenítésére az egyik legalkalmasabb formának a leíró szöveges értékelés tűnik. (Gaál, 2000)¹⁹

Azt, hogy egy tanulási nehézséggel küzdő gyermeknek, tanulónak milyen mértékben, mely tantárgyból vagy területeken van szüksége differenciálásra, csak a gyermek alapos ismeretében tudjuk megállapítani. Érdemes együttműködni a gyermek fejlesztését végző szakemberrel, és közösen meghatározni, hogy melyek a differenciált tanulás legoptimálisabb formái.

A közös gondolkodás és a korábban bemutatott differenciálási eljárások ismerete segítségünkre lesz olyan egyénre szabott tanulási tevékenységek megtervezésében, melyek során a szakértői véleménnyel rendelkező gyermekek mellett, minden olyan tanítványunk kiteljesedhet, akinek az iskolai előmenetele valamilyen oknál fogva elakadt. (Heacox, 2006)²⁰

A TANKÖNYVI OLDALAK ADAPTÁLÁSÁNAK ELVEI

A kiadvány a 2020-as NAT-hoz illeszkedő tartalmi szabályozó – Kerettanterv az általános iskola 5 –8. évfolyama számára, Kerettanterv az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára 5-8. évfolyam – figyelembe vételével az 5. évfolyam *Magyar nyelv és irodalom* tantárgyon belül az irodalom tantárgy meghatározott témaköreit dolgozza fel. Az egyes tankönyvi és munkafüzeti tananyagok differenciált használatához **három képességszintnek megfelelően**, jól megkülönböztethető szimbólumokkal jelzett összefoglalókat, és feladatsorokat készítettünk.

A tekercs szimbólum az átlagosnál lassabban haladó.

a toll szimbólum a néhány képességterületen elmaradást mutató.

míg a könyv szimbólum a minden képességterületen elmaradó tanulók számára összeállított segédanyagot jelzi.

Mindhárom gyermekcsoportra jellemző a tanulási folyamat valamilyen szempontból átmeneti vagy tartós korlátozottsága. Az elakadások okai lehetnek egyéni belüliek, például, egy-egy képességterület lassabb ütemű érése. A külső okok közé sorolhatjuk a megváltozott körülményeket, mint a szülők válása, vagy egy költözés.

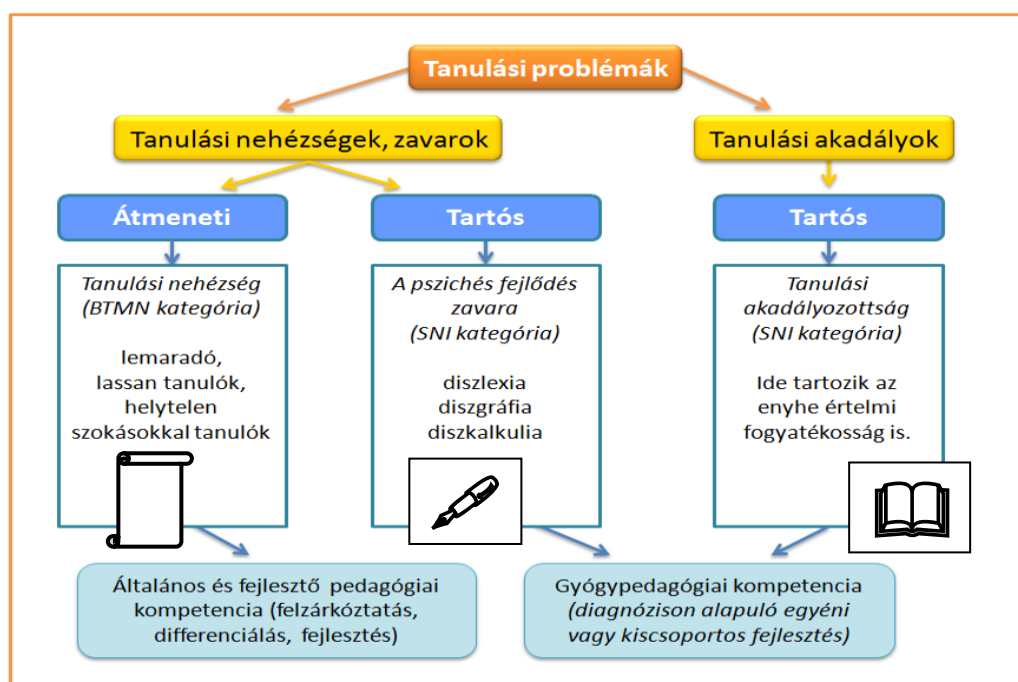
Az alábbi táblázat érzékletesen szemlélteti a három csoport közötti különbségeket és összefüggéseket.¹

---

¹ Fekete-Darmos Ivett, Radics Márta: Módszertani segédanyag diszlexiás gyermekek iskolai megsegítéséhez; Csongrád Megyei Pedagógiai Szakszolgálat, 6725 Szeged, Bécsi krt. 38.; 2018. 8.p.

(Forrás: internet; utolsó letöltés: 2020. 08. 03.

<http://csmpsz.hu/wp-content/uploads/2019/01/Modszertani-segedanyag-diszlexias-gyermekek-iskolai-megsegitesehoz.pdf>

A tanulási problémák fajtái (Farkasné nyomán, 2006)

Ebben a kiadványban szándékosan nem az ismert három elnevezést használtuk, mert semmiképp sem szerettük volna a gyermekeket a szakirodalmi kategóriákba besorítani, hisz ezekhez először is Szakszolgálat által végzett vizsgálat és szakvélemény szükséges. A pedagógusok a saját osztályukban tudják, mely tanulók sorolhatók papír nélkül is valamelyik csoportba.

Utazó gyógypedagógusokként számos többségi intézmény magas színvonalú szakmai munkájába nyerünk betekintést. A következőkben a saját tapasztalataink, valamint a pedagógusokkal rendszeresen folytatott munkamegbeszélések alapján készítettünk rövid jellemzést a megsegítést igénylő gyermekekről.

A három képességszint rövid bemutatása

Az átlagosnál lassabban haladó gyermekek

Ők azok, akik bizonyos tantárgyakból nem tudnak eleget teljesíteni a követelményeket. Ennek hátterében általában egy-egy képességterület gyengébb működése állhat. Például gyenge figyelem, memória, beszédészlelés, szókincs eredményezhet nehézséget a helyesírás vagy a számolás készségszintű elsajátításában, melyet még sok esetben szövegértési gondok is súlyosbíthatnak.

Előfordulhat az is, hogy egy jól tanuló diák teljesítménye visszaesik. Ennek számos környezeti oka is lehet. Például, ha a család gyakori költözése, vagy visszatérő betegségek miatt a gyermek sokat hiányzik. Ilyenkor nehéz követni a tanítási folyamatot, és megfelelni az iskolai elvárásoknak. A sikertelenség a gyermek magatartásának romlását is okozhatja.

Néhány képességterületen elmaradást mutató gyermekek

Ezeknek a gyermekeknek az iskolai teljesítménye egy vagy több területen tartósan elmarad az életkora és az értelmi képességei alapján elvárható szinttől. A tanulási korlátok a tanulás egyes részterületein jelennek meg, jellemzően az olvasás, írás, számolás terén, valamint a beszédtanulás folyamatában. Ezeken a területeken feltűnő a gyermek eredménytelensége. Ahogy a táblázat is mutatja, erre a csoportra a pszichés fejlődés zavara jellemző, mely megnyilvánulhat a diszlexia (olvasási zavar), a diszgráfia (írás zavar), a diszortográfia (helyesírás zavar), vagy a diszkalkulia (számolási zavar) jellemző tüneteiben.

Az ő szintjükre kidolgozott feladatokat az olyan gyermekeknek is javasoljuk, akik a fent leírt diagnózisokkal nem rendelkeznek, de bizonyos képességeik lassabb ütemű fejlődése okán az iskolai feladatokban alul teljesítenek. Nehézséget tapasztalhatunk akár több képességterület, a figyelem, a memória, a nyelvi készségek, a vizuális és auditív észlelés, a gondolkodási képességek, a munkatempó stb. terén is.

A tanulási kudarcok gyakran eredményeznek gyenge motivációt és kihívó viselkedést.

A minden képességterületen elmaradást mutató gyermekek

Ennek a csoportnak a tanulmányi előmenetele jelentősen, tartósan és átfogóan korlátozott. Minden képességterületen lassabb ütemű fejlődést tapasztalhatunk náluk. A kultúrtechnikák elsajátításában és a tantárgyi ismeretek megtanulásában is nehezen boldogulnak. Jellemző rájuk a kognitív, a szociális, a kommunikációs, vagy az orientációs képességek éretlensége, melyhez gyakran alulmotiváltság, és magatartási problémák is társulhatnak.

A gyógypedagógia fogalomrendszere szerint az ilyen gyermekek nagy többsége a „tanulásban akadályozottak” csoportjába tartozik.

A csoportok között nem tudunk merev határvonalat húzni. Azt, hogy egy gyermeknek melyik szintre kidolgozott feladatsort kínáljuk fel, függ az önmagához mért fejlődésétől, a pillanatnyi testi, lelki, figyelmi állapotától, és a motiváltsági szintjétől.

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSUNK alapjai leegyszerűsítve, egy mondatban összefoglalva, amely elv követésével a többségi iskolákban tanító pedagógusok is tudnak differenciáló feladatlapokat készíteni:

- **az átlagostól lassabban haladó gyermekek számára:** a tananyag, és a feladatok mennyiségének csökkentése
- **a néhány képességterületen elmaradást mutató gyermekek számára:** a tananyag mennyiségének csökkentése, a feladatok elvégzéséhez a kellő segítség megadása
- **a minden képességterületen elmaradást mutató tanulók számára:** a tananyag, és a feladatok mennyiségének erős csökkentése, a szövegek egyszerűsítése.

Kiadványunkban az alább felsorolt témakörökhöz találunk a kedves kollégák 3 képességszintre kidolgozott, adaptált, differenciáló feladatlapokat:

- 1) Család, otthon, nemzet
- 2) Petőfi Sándor: János vitéz
- 3) Szülőföld, táj
- 4) Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk

Munkánk során a Kerettantervhez készült két tankönyvet²¹ használtuk alapforrásként, a feladatlapokhoz mindkettőből emeltünk át ismeretanyagokat, feladatokat, gyakorlatilag legtöbbször a két tankönyv együttes felhasználásával állítottuk össze a differenciált feladatlap-sort.

TÉMAKÖR: CSALÁD, OTTHON, NEMZET

A KERETTANTERVEN ELŐÍRT FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK²²

- A családi és baráti kapcsolatok sokféleségének megismerése irodalmi szövegek által
- Különböző korokban keletkezett, különböző műfajú szövegek tematikus rokonságának, problémafelvetéseinek tanulmányozása
- A korábban megismert műfajokhoz (pl. mese, monda) kapcsolódó elemzési szempontok alkalmazása hasonló témájú szövegekben
- Személyes vélemény megfogalmazása a szövegekben felvetett problémákról, azok személyes élethelyzethez kapcsolása

FOGALMAK

népmese, mese, mesealak, meseformálás, meseszám, kaland, motívum, monda, rege, mítosz, valamint a témakörhöz választott szövegek elemzéséhez kapcsolódó fogalmak: hagyomány, nemzeti hagyomány, nemzeti kultúra, hazaszeretet, eredetmonda, dal, életkép, idill, lírai én

Javaslatok a feldolgozáshoz

A témakörbe tartozó alkotások közül egy-egy verset, mesét, illetve bibliai történetet választottunk ki.

A versek közül **Arany János: Családi kör** című költeményét dolgoztuk fel. A vers hosszú, nehéz a nyelvezete a mai gyermekek számára, memoriter is, ezért úgy gondoltuk, ezzel az adaptálással sokat tudunk segíteni a kollégáknak – hisz a vers gyönyörű, célunk, hogy minden tanuló a maga szintjén katarzist éljen át olvasásakor.

Fontosnak tartjuk, hogy a verseket elsőnek a pedagógus maga mutassa be, hiszen személyes felolvasásával könnyebbé teszi a művek átélését a gyermekek számára. Az irodalmi élményt fokozhatjuk olyan felvételek közös meghallgatásával, melyeken kiváló színészeink előadásában élvezhetjük a verseket. Az érzelmi beleélés kiválthatja a gyermekek érdeklődését az emberi sorsok művészi elbeszélése iránt, így nagyobb esélyük lesz arra, hogy olvasó felnőtt váljon belőlük.

A kiadványunkban eddig bemutatott differenciálási alapelveinkhez híven, a feladatok és a megtanulandó ismeretek az eltérő képességszintekhez mérten egyszerűsödnek, és a mennyiségük is csökken.

A minden képességterületen elmaradást mutató tanulók esetében a könnyebb szövegfeldolgozás érdekében különösen fontos, hogy az olvasmány kis egységekre legyen bontva, és azonnal következzen a hozzá tartozó feladat.

A hosszúsága miatt választottuk ki **Az égig érő fa** című mesét. A bármilyen szinten is tanulási nehézséggel küzdő tanulóknak egy tanórán elolvasni, feldolgozni, nagyon nehéz. A mesével való megismerkedést érdemes a Magyar népmesék című sorozat 10 perces rajzfilm feldolgozásával kezdeni:

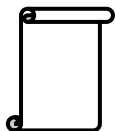
<https://www.youtube.com/watch?v=nEzhxBe2b7s>

A rajzfilm megnézése mellett is fontosnak tartjuk, hogy a szöveg első hallása, megismerése, tanári bemutatással történjen – válasszuk szét a műalkotással való megismerkedést a tanulók olvasásgyakorlásától.

A mesét részekre bontva dolgoztuk fel, egy-egy részhez tartozó feladatokkal. A mese szövegét szintenként rövidítettük, egyszerűsítettük, így az adott tanulóknak már csak a szintjüknek megfelelő szöveget kell elolvasniuk, feldolgozniuk.

A fentebb leírt kiválasztási és feldolgozási szempontok **Arany János: Rege a csodaszarvasról** című költeményére is érvényesek.

A témakör utolsó fejezeteként a **Szentírás** egy-egy Ószövetségi és Újszövetségi történetét adaptáltuk a tanulók számára. A Biblia nem csak a vallásos emberek könyve, hanem az általános műveltség alapja is – ezért fontosnak tartjuk a megfelelő mélységű feldolgozását. Jézus születésének története továbbá segít még jobban megérteni, mit is ünneplünk Karácsonykor. A vízözön történetének feldolgozása közben érdemes kitérni napjaink „vízözöneire”, és felhívni tanulóink figyelmét a felelősségteljes magatartást, amit egyéni szinten tehetünk bolygónk védelmében.

ARANY JÁNOS: CSALÁDI KÖR

Hallgasd meg tanárod felolvasásában a verset.

Ha van rá lehetőség, hallgasd meg Csujja Imre

Országfi Antal: Arany János családja körében, 1863

Arany János: Családi kör - Csujja Imre (Vers
mindenkinek)

színművész előadásában²³ is:

TANULD MEG

A vers műfaja **életkép** – a mindennapi élet egy jellegzetes helyzetét mutatja be.

A vers első részében egy család életének naponta ismétlődő cselekedeteiről olvashatunk. Közben sokat megtudunk a család tagjairól és a költő gyermekkori emlékeiről is.

A vers megírásában fontos szerepet játszott, hogy a költő emléket akart állítani az 1848/49-es leverett szabadságharcnak. A versben említett *béna harcfi* is ebben a harcban sérült meg, a nagylány *testvérbátyja* is ekkor tűnt el.

A fájdalom ellenére mégis boldognak látjuk a családot. Az egymás iránt érzett szeretetük, odafigyelésük és tiszteletük meghitt légkört teremt. Mindenki tudja és teszi a dolgát, még a ház körüli állatok is békések és nyugodtak.

Amikor a nincstelen koldus bezörget, együtt éreznek vele, és szívélyesen fogadják maguk közé.

A költő a családi összetartás, a vendégszeretet és a hazaszeretet bemutatásával követendő példát állít. Mindezt úgy teszi, hogy a család estéjéből a meghitt, nyugalmas, békés, szép pillanatokat jeleníti meg. Az ilyen hangulatokat **idill**nek nevezzük.

FELADATAID

1. Keresd ki a versből a *gyerek* szó rokon értelmű szavait!

.....
.....

2. Minek a jelképe a *tűz*, a *tűzhely*? Színezd sárgára azt a szókártyát, amelyik a legjobban igaz!

3. Melyik napszakban játszódik a vers? Húzd alá a versben!

4. Mit csinálnak a család tagjai? (a 2. – 3. – 4. – 5. – 6. – 7. versszakokban keresd)

anya:

.....

apa:

.....

eladó

lyány:

.....

legkisebb

fiú:

.....

5. Keress hangokat vagy éppen azok hiányát jelölő szavakat az első két versszakban!

.....

.....

.....

.....

6. Mi lehetett az *egyszerű éték*? Írd le! (segítség a 8. és a 10. versszakban)

.....

.....

7. Tanuld meg a versből a tanárod által kijelölt versszakokat!

ARANY JÁNOS: CSALÁDI KÖR

Hallgasd meg tanárod felolvasásában a verset.

Ha van rá lehetőség, hallgasd meg Csujka Imre színművész előadásában is:

Arany János: Családi kör - Csujka Imre (Vers
mindenkinek)

Ország Antal: Arany János családja körében, 1863

TANULD MEG

Idill: a költő egyszerű boldogságot, egy érzelmes és derűs jelenetet ábrázol a versben.

A vers meghatározó motívuma a tűz.

Motívumnak nevezzük a visszatérő képet az alkotásban.

Ebben a versben újabb értelmet nyer: a tűz melege, fénye a szeretetteljes családi élet kifejezője.

A vers műfaja **életkép**.

Az életkép a mindennapi élet valamely jellemző helyzetét bemutató verses vagy prózai alkotás.

FELADATAID

1. Mely szavak jelentik a versben a *gyerek* szót? Színezd sárgára azokat a szókérdőjeleket!

fiú	csemete	gazda	asszony
ember	lány	kicsiny	

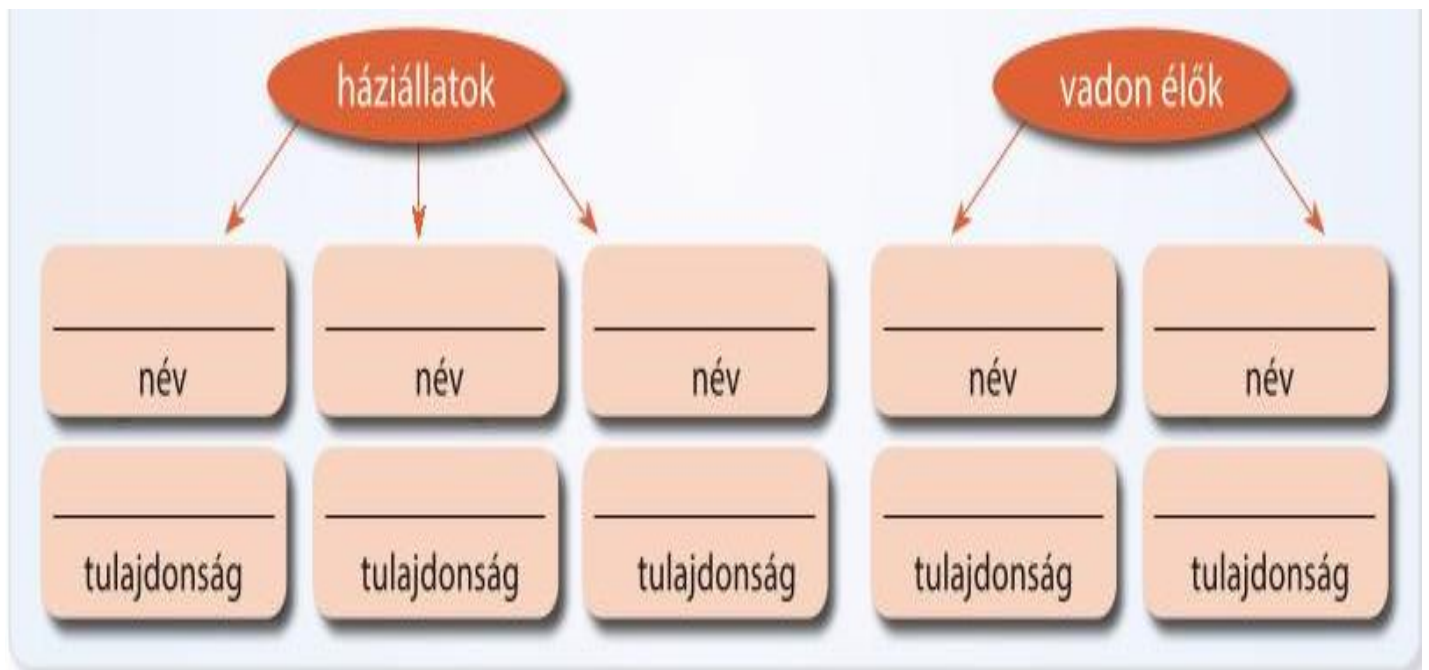
2. A falusi élet jellegzetes állatai tűnnek fel a versben.

Csoportosítsd őket! Ha tudsz, írd egy-egy jellemző tulajdonságot is a nevük alá!

Segítség:

Háziállat: a 2. és a 3. versszakban

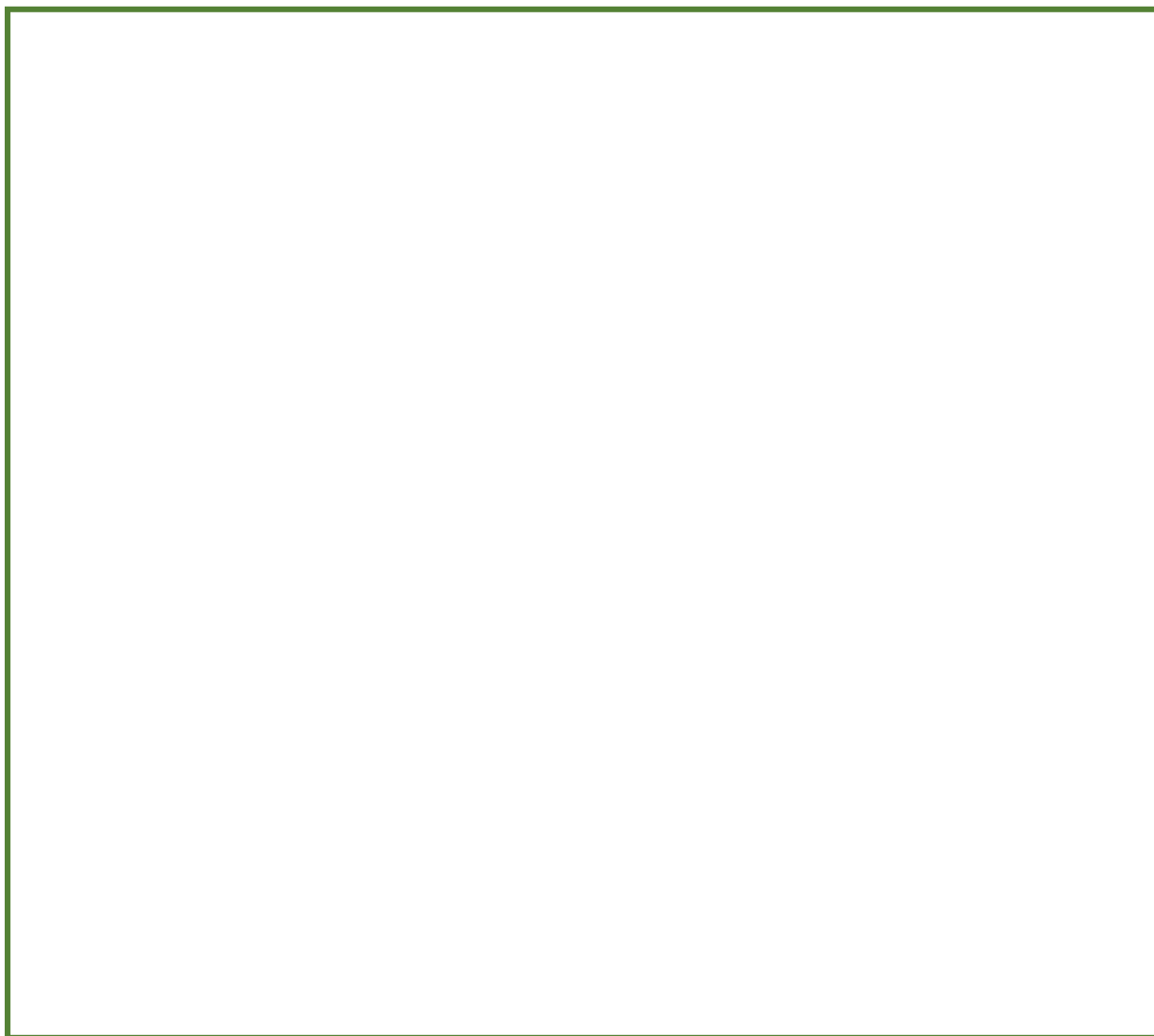
Vadon élő: 1. versszakban

3. Az első két versszakban hangokat vagy éppen azok hiányát jelölő szavakat olvashatsz.
Kösd össze az összetartozókat!

hangok hiányát jelöli	zúg	hangokat jelöl
	koppan	
	hallgat	
	csapong	
	csendes	
	rikoltoz	

4. Készíts rajzot a házról, az udvarról és a háziállatokról a vers alapján.

ARANY JÁNOS: CSALÁDI KÖR

Országhy Antal: Arany János családja körében, 1863

Hallgasd meg tanárod felolvasásában a verset.

Ha van rá lehetőség, hallgasd meg Csujá Imre színművész előadásában is:

Arany János: Családi kör - Csujá Imre (Vers mindenkinek)

Kiemeltünk néhány versszakot, olvasd el az egyszerűsített változatát!

1. Este van, este van: ki-ki nyugalomban!
Feketén bólingat az eperfa¹ lombja,
Zúg az éji bogár, nekimegy a falnak,
Nagyot koppan akkor, azután elhallgat.
Mintha lába kelne valamennyi rögnek,²
Lomha földi békák szanaszét görögnek,
Csapong a denevér az ereszt sodorván,
Rikoltoz a bagoly csonka, régi tornyán.

Este van, mindenki pihen.
Sötétségben az eperfa,
Zümmög a bogár, a falnak repül,
Koppan és elhallgat.
Mozognak a földdarabok, mert
Békák mászkálnak benne,
Repked a denevér a tető körül,
Huhog a bagoly a templom tornyán.

Oldd meg a feladatot!

Melyik napszakban játszódik a vers? Húzd alá!

hajnal   reggel   délelőtt   dél   délután   este   éjszaka

Keress 3, hangot kifejező szót! Írd le!

**Olvasd el az alábbi versszak egyszerű változatát, majd
nézegesd meg a képeket is!**

2. Udvaron fehérlik szőre egy tehénnek:
A gazdasszony éppen az imént fejé meg;
Csendesen kérődzik, igen jámbor fajta,
Pedig éhes borja nagyokat döf rajta.
Ballag egy cica is – bogarászni restel –
Óvakodva lépked hosszan elnyult testtel,
Meg-megáll, körülnéz: most kapja, hirtelen
Egy iramodással a pitvarba³ terem.

Udvaron áll egy **tehén**:
A gazdasszony most fejte meg;
Csendesen eszik a tehén,
Éhes kicsinye lökdösi.
Lassan jön egy **cica**, vadászni lusta,
Óvatosan lépked,
Megáll, körbenéz, majd hirtelen
Beszalad a konyhába.

Milyen állatokról olvastál ebben a versszakban?

Írd le őket!

**Olvasd el az alábbi versszak egyszerű változatát, majd
nézgesd meg a képet is!**

8. Nem késik azonban a jó háziasszony,
Illő, hogy urának ennivalót hozzon,
Kiteszi középre a nagy *asztalszéket*,⁴
Arra tálalja fel az egyszerű étket.
Maga evett ő már, a gyerek sem éhes,
De a férj unszolja: „Gyer közelebb, édes!”
Jobb ízű a falat, ha mindnyájan esznek, –
Egy-egy szárnyat, combot nyújt a kicsinyeknek.

Nem késik a **feleség**,
Hogy **férjének** vacsorát hozzon,
Kiteszi középre az asztalt,
Arra rakja az ennivalót.
A feleség már evett, a **gyerekek** is,
De a férj biztatja: gyere közelebb, édes!
Finomabb, ha együtt eszünk –
És szárnyat, combot ad a gyerekeknek.

Sorold fel, kikből áll a család!

Olvasd el, tanuld meg!

A költő egyszerű boldogságot, szeretettel teli jelenetet ábrázol a versben, melyet **idillnek** nevezünk.

A vers meghatározó motívuma a tűz. **Motívumnak** nevezzük a visszatérő képet az alkotásban.

A vers műfaja **életkép**. Az életkép a mindennapi élet valamely jellemző helyzetét ábrázolja, verses vagy prózai alkotás.

AZ ÉGIG ÉRŐ FA

(magyar népmese)

A mesét tankönyved segítségével 7 részre bontva dolgozzuk fel.

1. Volt, ahol volt, nem tudom, merre volt, de valahol mégis volt, volt egyszer egy öreg király, s annak egy igen-igen szép leánya. Bezzeg volt is kérője a királykisasszonynak, de mennyi! A világ minden tájékáról jöttek az öreg király udvarába dali² királyfiak, mindenféle hecke-ficki³ hercegek, de a királykisasszonynak egy sem tetszett. Azt mondta valamennyinek, hogy ő, míg a világ világ lesz, férjhez nem megy, el nem hagyja az ő édes apjaurát.

Az öreg király örült is, búsult is ezen a beszéden. Örült, mert erősen szerette egyetlen leányát; búsult, mert elgondolta, hogy ha meghal, árván marad ez a gyenge virágszál, s az a sok haragos királyfi meg elveszi tőle az országot. Mondta is sokszor a leányának:

– Gondold meg jól a dolgot, édes leányom! Mi lesz veled, ha én meghalok?

A királykisasszony nem szólt ilyenkor semmit, csak kiment a virágoskertbe, amilyen szépséges kert nem volt a világon. Ott sírdogált, kesergett magában: „Istenem, Istenem, hogy hagyjam itt ezeket a szép virágokat!”

De nem csak a virágokat sajnálta a királykisasszony. Volt a kert kellős közepén egy fa, éppen az égig ért. Ő bizony nem megy férjhez, mert szentül tudja, hogy ilyen kert s ilyen fa kerek e világon nincs!

– Ne félj, ne félj, kis kertescském, égig érő fám, nem hagylak el soha az életben! – mondotta a királykisasszony.

FELADATAID

1. Húzd alá a szövegben a jellemző mesekezdő mondatot!
2. Mit mondott a királykisasszony a kérőknek? Húzd alá a szövegben!
3. Milyen ígéretet tett a királykisasszony a kertnek és a fának? Húzd alá a szövegben!

---

² magas

³ kényeskedő

2. Haj, kerekedék⁴ nagy, erős fergeteg⁵, ahogy ezt mondta, felkapta, megforgatta, s úgy fölrepítette a magas levegőbe, hogy híre-pora sem maradt a kertben. Nem búcsúzhatott el szegény feje sem az apjától, sem a virágoskertjétől. Egy szempillantás múlva elpusztult a fergeteg, süttött a nap nagy hevesen, s amennyi virág volt a kertben, mind lekajladt⁶, mintha forró-meleg vízzel elöntötték volna. Lemegy az öreg király a kertbe, látja a rettentő nagy pusztulást, kiabálja a leányát:

– Hol vagy, leányom, hol vagy?! – de kiabálhatott, a királykisasszony nem felelt.

Összeszaladtak az udvarbéliek, kerestek, tűvé tették a kertnek, a palotának minden zegézugát, de sehol nem találták.

– Bizonyosan elrabolták – mondta egyik-másik.

– Talán bizony a föld nyelte el! – találgattak az emberek.

Sirt az öreg király, majd megszakadt a szíve a nagy, erős bánattól. Kerestette az egész országban, még azon túl is, egyetlen leányát s fele királyságát ígérte annak, aki visszahozza.

De azt ugyan kereshették, meg nem találtak.

Telt-múlt az idő. Egyszer a király azt látja álmában, hogy leányát, mikor az a nagy fergeteg volt, a forgószelet felkapta, felvitte az égig érő fára, ott is a kilencfejű sárkány várába.

Ha meg nem szabadítják, a sárkány még feleségül veszi.

Még csak ez volt az igazi búbánat. Mert az égig érő fának akkora levelei voltak, hogy mindenikben elfért egy ország. Hát aztán ki tudná azt megmondani, hogy melyik levélen van a kilencfejű sárkány vára!

Megint kihirdették, hogy a királykisasszonyt az égig érő fára vitte a forgószelet, ott van a kilencfejű sárkány várában, s aki onnét lehozza, annak adja a király a lányát és fele királyságát, holta után az egészet!

FELADATAID

Húzd alá a szövegben a kérdések válaszait!

1. Mi történt a kertben lévő csodálatos virágokkal?

2. Milyen álmot látott a király? Ki rabolta el a királykisasszonyt?

3. Milyen jutalmat ígért a király annak, aki kiszabadítja a lányát?

3. Hiszen csak ki kellett ezt hirdetni, jöttek a királyfiak, hercegek, s minden nemzetségbéli vitézek, csak úgy nyüzsögtek az udvarban. Jöttek bizony, de lefittyent orral el is mentek,

---

⁴ keletkezett

⁵ vihar

⁶ elhervadt

mert a fának még a közepéig sem tudtak felmászni: nagy szégyenkezéssel visszafordultak. Volt az udvarban egy kis kondásfiú⁷, aki sokszor látta föl s lemászni a cifra ruhás vitézeket.

– Istenem – sóhajtott a fiú –, ha megengedné a király, én is szerencsét próbálnék!

Ahogy ezt mondja, hozzá dörgölődzik egy kis malacka, s azt mondja neki:

– Hallod-e, te kondásfiú! Te mindig jó voltál hozzám, most meghálálom. Menj a királyhoz, s jelentsd, hogy te felmászol az égig érő fára, s le is hozod a királykisasszonyt. Hanem kérd tőle, hogy elébb ölesse meg a csonka szarvú bivalyt, s csináltasson bőréből hét pár bocskort s hét rend ruhát! Te aztán addig menj felfelé, míg ezek le nem szakadnak rólad. Akkor érsz egy elényúló ághoz, azon menj végig, lépj rá az első levélre: azon van a kilencfejű sárkány vára. Egyebet nem mondok, a többi a te dolgod.

A kondásfiú gondolta magában: egy életem, egy halálom, Isten neki, megpróbálom, s ment egyenesen a király elé. Köszönt illendőkeppen, s elmondta, mit akar.

Hej, mekkorát kacagott a király!

– Mit mondasz te?! – kérdezte a kondásfiútól, mintha nem jól hallotta volna.

– Én azt, fenséges királyom, életem, halálom kezédbe ajánlom, hogy felmászok az égig érő fára, s vissza nem jövök királykisasszony nélkül.

„Hm, – gondolta a király –, ez már mégsem tréfabeszéd!” Azt mondta hát a kondásfiúnak:

– Jól van, fiam, János, úgy lesz, ahogy kívánod.

FELADATAID

Húzd alá a szövegben a kérdések válaszait!

1. Mit tanácsolt a malacka a kondásfiúnak?

2. Miért volt szüksége a legénynek hét pár bocskorra és hét rend gúnyára?

4. János megköszönte a király jókívánságát, s ahogy kész volt a hét pár bocskor s hét rend gúnya, egy nagyot fohászkodott, kicsi baltáját belevágta a fába, nekilódult a nyelénél fogva, s egy szempillantás múlva elveszett a rengeteg nagy levelek közt. Hét nap s hét éjjel folyton-folyvást mászott, hol itt lógott, hol ott lógott, míg a hetedik pár bocskor s a hetedik rend gúnya is le nem szakadt róla. Ekkor egy végtelen hosszú eléhajló ághoz ért. De az az

---

⁷ disznópásztor

ág olyan vékony volt, mint a karom. Nekifohászzkodott, behunyta a szemét, ráugrott a falevélre, hogy csak elterült rajta, mint egy kecskebéka. No, csakhogya itt van!

Bezzeg elállt szeme-szája, mikor széjjelnézett. Hát itt éppen olyan ország van, amilyen odalenn. Volt itt minden: erdő, mező, falu, város, folyó, tenger, csak embert nem látott. Ment, mendegélt János erdőkön, mezőkön, hegyeken, völgyeken át, s a hetedik napon egy gyémánt palotához ért. Kakassarkon forgott, hétezer ablaka, s hétezer lépcsője volt. De olyan sebesen forgott, mint a forgószél. Mire egy lépcsőre rá akart lépni, már a másik oldalon forgott az.

Úgy-e – rikkantott János nagy mérgesen –, nekem is van eszem! – Fogta a baltáját, hirtelen belevágta egy lépcsőbe, s annál fogva szépen felsétált a gyémántpalotába.

Hát a királykisasszony már messziről szaladt elébe nagy lelkesedéssel.

– Jaj, édes kicsi Jánuskám, hogy jöttél ide, ahol a madár sem jár?!

Mondja János:

– Azt bizony ne kérdezgesse a kisasszony, hanem jöjjön velem az édesapájához!

– Jézus Mária, Szent József! Ki se ejtsd többet a szájadon, mert ha meghallja a kilencfejű sárkány, vége az életünknek.

FELADATAID

1. Húzd alá a megadott szavak közül azokat, amelyek János útját jellemezték:

fáradtságos

mulatságos

veszélyes

rövid

2. Keress olyan mondatokat, amelyekben a hét meseszám szerepel. Húzd alá!

3. Mutasd be, mi volt a fenti országban! Húzd alá a második bekezdésben!

5. Jött is a sárkány egyszeribe, szakadt a lángolt mind a kilenc szája. Kérdi a királykisasszonyt:

– Hat ez az ember mit keres itt?

– Ó, lelkem, sárkányom – könyörgött a királykisasszony –, ne bántsod ezt a fiút! Az én kicsi inasom volt, s feljött utánam, hogy engem szolgáljon.

– Jól van, jól – morgott a sárkány –, meghagyom az életét, de majd én is adok neki dolgot, hadd látom, fele kár-e vagy egész, amit eszik.

Volt a sárkány istállójában egy sovány sánta ló, s a sárkány azt parancsolta Jánosnak, hogy csak gyógyítsa ezt a lovat, de úgy, hogy ha valamit kér tőle, mindig mást adjon neki, máskülönben az életével játszik.

„Hiszen ez könnyű dolog!” – gondolta János, s mindjárt ment az istállóba. Na, még ilyen lovat sem látott. Csak a csontja meg a bőre volt, s a lábára sem tudott állni. Jánoska zabot vitt neki, de rá se nézett. Bízatta jó szóval:

– Egyél te szegény pára, egyél! – de egy szál sarjú, egy szem zab nem sok, annyit sem evett. Egyszer csak megszólal a ló:

– Látom, hogy jó szíved van, te fiú, de hiába kínálsz engem sarjúval, zabbal, ez nem nekem való. Égő parázs az én abrakom, de a gazdám nem ad. Azt akarja, hogy megdögöljek, mert csak én tudom a titkát: hogy s mint lehetne őt elpusztítani.

– Na, te szegény pára, kívánj akármit, megteszem!

Mondja a ló:

– Csak azt kívánom, hogy vasárnap, mikor a sárkány a kisasszonnyal templomba megy, te maradj itthon, gyűjtsd meg a szénakazlat, s mikor leégett, hozz nekem egy lapát parazsat. Úgy is lett, mind egy falásig megette, s abban a pillanatban lábra is állott. Ment egyenesen az udvarra, s ott azt a sok parazsat megette, de úgy, hogy még a hamut sem hagyta meg. Jánoskának szeme-szája elállott a nagy álmélkodástól, mert látja, hogy a ló szőre ragyog, mint az arany, a bordája egy sem látszik, s nem is négy lába van ennek a lónak, hanem öt.

Olyan gyönyörűséges aranyszőrű paripa lett belőle, hogy a napra lehetett nézni, de már aztán erre nem. Azt mondta Jánoskának:

– Na, te legényke, jótett helyébe jót várj! Hallgass rám! Szaladj le a pincébe, van ott egy nyereg, egy kantár s egy kard, hozd fel hamar!

FELADATAID

A sárkány megparancsolta Jánosnak, hogyan kell etetnie a lovat. Röviden válaszolj!

Mit adott a fiú az állatnak kezdetben? _____

Mi volt a ló valódi takarmánya? _____

Miért kívánta a sárkány a ló halálát? _____

Milyenné vált az egykor sovány ló? _____

6. Szaladt Jánoska a pincébe, veszi a nyeret, kantárt, kardot, de mikor éppen ki akart fordulni az ajtón, jön a sárkány nagy lármával, megállítja Jánoskát.

– Megállj, he! Hova viszed ezt a lószerszámot? Meghalsz most, de mindjárt!

Ki is kapta Jánoska kezéből a kardot, s le akarta nyisszteni a nyakát.

– No, te mihaszna – mondotta a sárkány –, búcsúzz az élettől, mert becsaptál!

– Ne ölj meg, hagyd meg az életemet – könyörgött Jánoska –, nem csaplak be többet!

– Megöllek, te mihaszna, hanem előbb még megiszunk egy kupa bort a bűneidért!

A legnagyobb hordóból, töltött magának s Jánosnak is. Sokat iszogattak– egyszerre csak elkezdett táncolni a sárkány, addig, míg elterült a földön, s aludt, mint a bunda.

De bezzeg szaladt Jánoska esze nélkül! Jól levághatta volna a sárkánynak mind a kilenc fejét, de már az udvaron volt, mikor erre gondolt. Mondja az ötlábú lónak az esetet.

– Csak hamar nyergelj s kantározz; jól tetted, hogy nem nyúltál hozzá – monda a ló. – Mikor egy fejét levágtad volna, egyszeribe felébred, s vége lett volna az életednek. Menjünk most az erdőbe, kicsi gazdám. Ott van egy vaddisznó, annak a fejében egy nyúl, a nyúl fejében egy doboz, abban kilenc lódarázs. Ebben a kilenc lódarázsban van a kilencfejű sárkány ereje, ha ezeket elpusztítjuk, annyi ereje sem lesz a sárkánynak, mint egy csecsemőnek.

Eközben elindult a ló sebes vágatással, s mire Jánoska egyet szólhatott volna, ott is voltak az erdőben.

– No, kicsi gazdám, itt vagyunk. Ahol ni, már jó is a vaddisznó.

Jött bizony, egyenest nekik tartott. Vicsorgatta az agyará, felállott a két hátulsó lábára, s úgy rugaszkodott nekik, hogy levágja. De az ötlábú lónak nem hiába volt öt lába, úgy odalba rúgta a vaddisznót az ötödik lábával, hogy egyszeribe felfordult. Nosza, Jánoskának is megjött a bátorsága, kirántotta a kardját, s úgy találta fejbe vágni a vaddisznót, hogy csak kétfelé vált a feje, s uccu neki! kiugrott belőle egy nyúl. Hipp-hopp, Jánoska és az ötlábú ló végzett a nyúllal, aztán a dobozból kirepülő darazsakkal.

– No, kicsi gazdám – monda az ötlábú ló –, most már mehetünk haza bátran, ne félj a kilencfejű sárkánytól.

Hát csakugyan, amikor hazaértek, ott feküdt a sárkány a pincében, teljesen erőtlenül.

– Megölted az erőmet, ugye? – monda Jánoskának, mikor meglátta.

– Meg én, de megöllek most téged is, a királykisasszonyt pedig hazaviszem.

FELADATOD

Hogyan végezhet János a sárkánnyal? Milyen sorrendben kell megtalálnia a következő dolgokat? Számozd be!

___ **kilenc lódarázs**   ___ **vaddisznó**   ___ **nyúl**   ___ **doboz**

7. – Ne öl meg! – könyörgött a sárkány. – Vidd haza a királykisasszonyt, s vele, ami kincset találsz, mind elviheted.

– Nem kell nekem a te kincsed – monda Jánoska, s levágta a sárkánynak mind a kilenc fejét, nehogy többet lábra állhasson.

Azzal szaladt fel a királykisasszonyhoz, s elbeszélte, hogy mi mindent csinált, amióta nem látták egymást.

– Jaj, lellem, Jánoskám – örvendett a királykisasszony –, nem is leszek én másé, csak a tied, akár itt maradunk, akár hazamegyünk!

Azt monda Jánoska:

– De bizony itt nem maradunk, majd csak visszamegyünk valahogy.
 Meghiszem azt, ha olyan könnyű lett volna! De csak most jutott eszébe Jánoskának, hogy milyen vékony ágon csúszott ő ide. Hogy fognak ketten azon visszamenni?
 Mit csináljak? – tűnődött, búslakodott Jánoska, s sétált föl s alá az udvaron. Egyszerre csak elibe áll az ötlábú ló, s kérdi:
 – Min szomorkodsz, kicsi gazdám?
 Mondja Jánoska, hogy min szomorkodik.
 – Azon bizony egyet se szomorkodj, hallod-e! Üljetek fel a hátamra, s a többit bízzatok reám!
 No, ha úgy, hát fel is ültek a ló hátára.
 – Most hunyjátok be a szemeteket! – monda a ló.
 Behunyták.
 – Most nyissatok ki!

Kinyitották.

Hát ott vannak az öreg király udvarában. Mentek föl a palotába, egyenest a király szobájába. Hej, Istenem, az öreg király már halálán volt, de mikor meglátta a leányát, felszökött az ágyból, s ha meg nem fogják, mindjárt táncra kerekedik. Egyszeribe papot hivatott, s a fiatalokat összeadatta. Csaptak hét országra szóló lakodalmat. Hét nap s hét éjjel folyton-folyvást ettek-ittak, táncoltak. Aki nem hiszi, járjon utána.

TANULD MEG!

Nézd meg a mesét, ha van rá lehetőség!

<https://www.youtube.com/watch?v=nEzhxBe2b7s>

Nemzeti kultúránk gyökerei egészen a mítoszok világába nyúlnak vissza, innen eredeztethető *Az égig érő fa* című mese is.
 Az ősi magyar hit szerint a világ több szintből áll, az átjárás közöttük a világfán keresztül történik.
 Ezt a fát „tetejetlen” fának is nevezik, mely a föld alatti és az égi világot köti össze.

AZ ÉGIG ÉRŐ FA

(magyar népmese)

A mesét tankönyved segítségével 4 részre bontva dolgozzuk fel.

1. Volt, ahol volt, nem tudom, merre volt, de valahol mégis volt, volt egyszer egy öreg király, s annak egy igen-igen szép leánya. Volt is kérése a királykisasszonynak, de mennyi! A világ minden tájékáról jöttek az öreg király udvarába királyfiak, mindenféle hercegek, de a királykisasszonynak egy sem tetszett. Azt mondta, hogy ő, míg a világ világ lesz, férjhez nem megy, el nem hagyja az ő édes apjaurát.

Az öreg király örült is, búsult is ezen a beszéden. Örült, mert erősen szerette egyetlen leányát; búsult, mert elgondolta, hogy ha meghal, árván marad ez a gyenge virágszál.

A királykisasszony sokat sírdogált gyönyörűsége virágoskertjében. Nem csak a virágokat sajnálta a királykisasszony. Volt a kert kellős közepén egy fa, éppen az égig ért. Ő bizony nem megy férjhez, mert szentül tudja, hogy ilyen kert s ilyen fa kerek e világon nincs! „Istenem, Istenem, hogy hagyjam itt ezt a szép kertet!”

Haj, nagy, erős vihar támadt, ahogy ezt mondta, felkapta, megforgatta, s úgy fölrepítette a magas levegőbe, hogy híre-pora sem maradt a kertben. Egy szempillantás múlva vége lett a viharoknak, sütött a nap, s amennyi virág volt a kertben, mind elhervadt. Lemegy az öreg király a kertbe, látja a rettentő nagy pusztulást, keresi a leányát:

– Hol vagy, leányom, hol vagy?! – de kiabálhatott, a királykisasszony nem felelt.

Összeszaladtak az udvarbéliek, kerestek, tűvé tették a kertnek, a palotának minden zegézugát, de sehol nem találták.

Sirt az öreg király, majd megszakadt a szíve a nagy, erős bánattól.

Telt-múlt az idő. Egyszer a király azt látja álmában, hogy leányát, mikor az a nagy fergeteg volt, a forgószél felkapta, felvitte az égig érő fára, ott is a kilencfejű sárkány várába.

Kihirdették, hogy a királykisasszonyt az égig érő fára vitte a forgószél, ott van a kilencfejű sárkány várában, s aki onnét lehozza, annak adja a király a lányát és fele királyságát, holta után az egészet!

FELADATAID

1. Húzd alá a szöveg elején a jellemző mesekezdő mondatot!

2. Ki rabolta el a királykisasszonyt? Húzd alá a szövegben!

3. Milyen jutalmat ígért a király annak, aki kiszabadítja a lányát? Húzd alá a szöveg végén.

2. Hiszen csak ki kellett ezt hirdetni, jöttek a királyfiak, hercegek. Jöttek bizony, de lefittyent orral el is mentek, mert a fának még a közepéig sem tudtak felmászni. Volt az udvarban egy kis kondásfiú (*disznópásztor*), aki sokszor látta föl s lemászni a cifra ruhás vitézeket.

– Istenem – sóhajtott a fiú –, ha megengedné a király, én is szerencsét próbálnék!

Ahogy ezt mondja, hozzá dörgölődzik egy kis malacka, s azt mondja neki:

– Hallod-e, te kondásfiú! Te mindig jó voltál hozzám, most meghálálom. Menj a királyhoz, s jelentsd, hogy te felmászol az égig érő fára, s le is hozod a királykisasszonyt. Hanem kérd tőle, hogy elébb ölesse meg a csonka szarvú bivalyt, s csináltasson bőréből hét pár bocskort s hét rend ruhát! Te aztán addig menj felfelé, míg ezek le nem szakadnak rólad. Akkor érsz egy elényúló ághoz, azon menj végig, lépj rá az első levélre: azon van a kilencfejű sárkány vára. Egyebet nem mondok, a többi a te dolgod.

A kondásfiú ment a király elé. Köszönt illendőkeppen, s elmondta, mit akar.

A király először nagyot kacagott rajta, de mivel az nem hagyta magát, végül azt mondta:

– Jól van, fiam, János, úgy lesz, ahogy kívánod.

János megköszönte a király jókívánságát, s ahogy kész volt a hét pár bocskor s hét rend gúnya, egy nagyot fohászkodott, kicsi baltáját belevágta a fába, nekilódult, s egy szempillantás múlva elveszett a rengeteg nagy levelek közt. Hét nap s hét éjjel folyton-folyvást mászott, míg egyszer csak egy végtelen hosszú éléhajló ághoz ért. Nekifohászkodott, behunyta a szemét, ráugrott a falevélre, hogy csak elterült rajta, mint egy kecskebéka. No, csakhogy itt van!

Bezzeg elállt szeme-szája, mikor széjjelnézett. Hát itt éppen olyan ország van, amilyen odalenn. Volt itt minden: erdő, mező, falu, varos, folyó, tenger, csak embert nem látott. Ment, mendegélt János, s a hetedik napon egy gyémánt palotához ért. Kakassarkon forgott, hétezer ablaka, s hétezer lépcsője volt. De olyan sebesen forgott, mint a forgószél. Úgy-e – rikkantott János nagy mérgesen –, nekem is van eszem! – Fogta a baltáját, hirtelen belevágta egy lépcsőbe, s annál fogva szépen felsétált a gyémántpalotába.

Hát a királykisasszony már messziről szaladt elébe nagy lelkesedéssel.

– Jaj, édes kicsi Jánoskám, hogy jöttél ide, ahol a madár sem jár?!

Mondja János:

– Azt bizony ne kérdezgesse a kisasszony, hanem jöjjön velem az édesapájához!

– Jézus Mária, Szent József! Ki se ejtsd többet a szájadon, mert ha meghallja a kilencfejű sárkány, vége az életünknek.

FELADATOD

Húzd alá a megadott szavak közül azokat, amelyek János útját jellemezték:

fáradságos

mulatságos

veszélyes

rövid

3. Jött is a sárkány egyszeribe, szakadt a lángolt mind a kilenc szája. Kérdi a királykisasszonyt:

– Hat ez az ember mit keres itt?

– Ó, lelkem, sárkányom – könyörgött a királykisasszony –, ne bánts ez a fiút! Az én kicsi inasom volt, s feljött utánam, hogy engem szolgáljon.

– Jól van, jól – morgott a sárkány –, meghagyom az életét, de majd én is adok neki dolgot.

Volt a sárkány istállójában egy sovány sánta ló, s a sárkány azt parancsolta Jánosnak, hogy csak gyógyítsa ezt a lovat, de úgy, hogy ha valamit kér tőle, mindig mást adjon neki, máskülönben az életével játszik. Jánoska zabot vitt neki, de rá se nézett. Egyszer csak megszólal a ló:

– Látom, hogy jó szíved van, te fiú, de hiába kínálsz engem sarjúval, zabbal, ez nem nekem való. Égő parázs az én abrakom, de a gazdám nem ad. Azt akarja, hogy megdögöljek, mert csak én tudom a titkát: hogy s mint lehetne őt elpusztítani.

– Na, te szegény pára, kívánj akármit, megteszem!

Mondja a ló:

– Csak azt kívánom, hogy vasárnap, mikor a sárkány a kisasszonnyal templomba megy, te maradj itthon, gyűjtsd meg a szénakazlat, s mikor leégett, hozz nekem egy lapát parazsat, mert én attól gyógyulok meg.

Úgy is lett minden.

– Na, te legényke, jótett helyébe jót várj! Hallgass rám! Szaladj le a pincébe, van ott egy nyereg, egy kantár s egy kard, hozd fel hamar!

Szaladt Jánoska a pincébe, veszi a nyeret, kantárt, kardot, de mikor éppen ki akart fordulni az ajtón, jön a sárkány nagy lármával, megállítja Jánoskat.

– Megállj, he! Hova viszed ezt a lószerszámot? Meghalsz most, de mindjárt, búcsúzz az élettől, mert becsaptál!

– Ne ölj meg, hagyd meg az életemet – könyörgött Jánoska –, nem csaplak be többet!

– Megöllek, te mihaszna, hanem előbb még megiszunk egy kupa bort a bűneidért!

A legnagyobb hordóból, töltött magának s Jánosnak is. Sokat iszogattak– egyszerre csak elkezdett táncolni a sárkány, addig, míg elterült a földön, s aludt, mint a bunda.

De bezzeg szaladt Jánoska esze nélkül! Mondja az ötlábú lónak az esetet.

– Csak hamar nyergelj s kantározz– mondja a ló. – Menjünk most az erdőbe, kicsi gazdám. Ott van egy vaddisznó, annak a fejében egy nyúl, a nyúl fejében egy doboz, abban kilenc lódarázs. Ebben a kilenc lódarázsban van a kilencfejű sárkány ereje, ha ezeket elpusztítjuk, annyi ereje sem lesz a sárkánynak, mint egy csecsemőnek.

Így is tettek. Az erdőből hazaérve pedig látták a sárkányt erőtlenül.

FELADATOD

Hogyan végezhet János a sárkánnyal? Milyen sorrendben kell megtalálnia a következő dolgokat? Számozd be!

___ kilenc lódarázs

___ vaddisznó

___ nyúl

___ doboz

4. – Ne ölj meg! – könyörgött a sárkány. – Vidd haza a királykisasszonyt, s vele ami kincset találsz, mind elviheted.

– Nem kell nekem a te kincsed – monda Jánoska, s levágta a sárkánynak mind a kilenc fejét, nehogy többet lábra állhasson.

Azzal szaladt fel a királykisasszonyhoz, s elbeszélte, hogy mi mindent csinált, amióta nem látták egymást.

– Jaj, lelkem, Jánoskám – örvendett a királykisasszony –, nem is leszek én másé, csak a tied, akár itt maradunk, akár hazamegyünk!

Azt mondta Jánoska:

– De bizony itt nem maradunk, majd csak visszamegyünk valahogy.

Meghiszem azt, ha olyan könnyű lett volna! De az ötlábú ló azt mondta:

– Azon bizony egyet se szomorkodj, hallod-e! Üljetek fel a hátamra, s a többit bízzatok reám!

No, ha úgy, hát fel is ültek a ló hátára.

– Most hunyjátok be a szemeteket! – monda a ló.

Behunyták.

– Most nyissatok ki!

Kinyitották.

Hát ott vannak az öreg király udvarában. Mentek föl a palotába, egyenest a király szobájába. Hej, Istenem, az öreg király már halálán volt, de mikor meglátta a leányát, felszökött az ágyból, s ha meg nem fogjak, mindjárt táncra kerekedik. Egyszeribe papot hivatott, s a fiatalokat összeadatta. Csaptak hét országra szóló lakodalmat. Hét nap s hét éjjel folyton-folyvást ettek-ittak, táncoltak. Aki nem hiszi, járjon utána.

TANULD MEG!

Az ősi magyar hit szerint a világ több szintből áll, az átjárás közöttük a világfán keresztül történik.

Ezt a fát „tetejetlen” fának is nevezik, mely a föld alatti és az égi világot köti össze.

Nézd meg a mesét, ha van rá lehetőség!

<https://www.youtube.com/watch?v=nEzhxBe2b7s>

AZ ÉGIG ÉRŐ FA

(magyar népmese)

Amennyiben lehetőség van, az iskolában, vagy otthon nézd meg a mese rajzfilm feldolgozását.

Nézd meg a mesét, ha van rá lehetőség!

<https://www.youtube.com/watch?v=nEzhxBe2b7s>

Olvasd el a mese tartalmát!

Volt egyszer egy király, annak volt egy lánya. A lánynak sok kérője akadt, de **egyikhez sem** ment feleségül, mert nem akarta elhagyni apját, és a gyönyörű kertjüket, melyben állt egy égig érő fa.

Egyszer egy nagy vihar elragadta a kertből a királykisasszonyt, és eltűnt.

A király látta álmában, hogy az égig érő fán, egy kilencfejű sárkány tarja fogságban.

Egy szegény **kondás**fiú, János, vándorútra indult, hogy megmentse a királykisasszonyt.

A kilencfejű sárkány elpusztításához egy sovány lótól kapott tanácsot. Az a ló nem közönséges állat volt, **hanem** valójában tálto, aki az égő parázs segítségével nyerte vissza az erejét. A fiú sorra követte a tálto tanácsait: elpusztította a sárkány erejét őrző vaddisznót, nyulat, darazsakat, majd végül a sárkánnyal is végzett. Kiszabadította a királykisasszonyt, **majd** a tálto ló segítségével visszatértek a királyhoz, az otthonukba. A királykisasszonyt és Jánost boldogan fogadta az öreg király. Mindannyian elnyerték jutalmukat, és nagy lakodalmat csaptak.

FELADATAID

1. Miért nem ment feleségül senkihez a királykisasszony? Színezd be a helyes válasz szókérttyáját sárgára.

egyedül szeretett élni

nem tetszettek neki a

nem akarta elhagyni apját, és a gyönyörű

2. Kösd össze a kérdéseket a helyes válasszal.

Ki rabolta el a királykisasszonyt?

táltos ló

Ki segített a Jánosnak?

kilencfejű

Kiket kellett elpusztítania Jánosnak?

vaddiszn

nyúl

Mit csinált János és a királykisasszony, mikor hazatértek?

darazsak

nagy lakodalmat

3. Az eddig megismert mesék alapján írd be az alábbi szavakat a megfelelő helyre!

Óperenciás-tenger

aranyerdő

istálló

égig érő fa

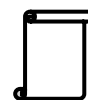
falu

vendégfogadó

VALÓSÁGOS HELYSZÍN	MESEBELI HELYSZÍN
.....	.....
.....	.....
.....	.....

ARANY JÁNOS: REGE A CSODASZARVASRÓL

A regét a „Száll a madár” kezdetű ismétlődő versszakok tagolják részekre.

1. 1. – 6. versszak
2. 7. – 14. versszak
3. 15. – 21. versszak
4. 22. – 29. versszak
5. 30. – 37. versszak
6. 38. – 45. versszak
7. 46. – 53. versszak

Töltsd ki a táblázatot az alábbi kifejezések felhasználásával!

TÁJ:

a Don folyó melléke
a Kur-folyó partja
a Kur-folyó vidéke
a Meeóti-tenger
partja
Szittyá föld
túl a Don folyón

ESEMÉNY:

éjszakázás,
eltűnt a vad;
a gímszarvas kergetése;
a Hunok és a Magyarok
elszaporodása
a tündérlányok tánca;
a tündérlányok elrablása;
vadászat

szakasz	ESEMÉNY	TÁJ
1. – 6. versszak		
7. – 14. versszak		
15. – 21. versszak		
22. – 29. versszak		
30. – 37. versszak		
38. – 45. versszak		
46. – 53. versszak		

Írd le a vers szereplőit!

.....
.....

TANULD MEG

Az ismert Csodaszarvas monda alapján írta meg Arany János ezt a verset.

A „*Száll a madár*” kezdetű versszakok, kisebb egységekre tagolják a cselekményt. Az ismétlődő sorok refrének is, melyek után új fordulattal folytatódik tovább az üldözés története.

A régmúlt korok hangulatának felidézését szolgálja a régies nyelvhasználat.

A történet legfontosabb motívumai: az új hazába vezető állat és a nőrablás.

A rege epikai műfaj, formája vers. Mesei és valós elemei is vannak, a történeti múltból meríti a témáját. Régen szájhagyományban éltek ezek a történetek, majd műköltészeti alkotások is születtek a műfajban.

HA VAN LEHETŐSÉGED, NÉZD MEG

Csodaszarvas monda:

<https://www.youtube.com/watch?v=rzvxaedoQaU>

Arany János: Rege a csodaszarvasról:

https://www.youtube.com/watch?v=-hUuUHwd_bI&t=63s

ARANY JÁNOS: REGE A CSODASZARVASRÓL

A regét a „*Száll a madár*” kezdetű ismétlődő versszakok tagolják részekre.

1. 1. – 6. versszak
2. 7. – 14. versszak
3. 15. – 21. versszak
4. 22. – 29. versszak
5. 30. – 37. versszak
6. 38. – 45. versszak
7. 46. – 53. versszak

Töltsd ki a táblázatot az alábbi kifejezések felhasználásával!

Segítségül megadjuk a beírandó kifejezéseket:

TÁJ:

a Don folyó melléke
a Kur-folyó partja
a Kur-folyó vidéke
a Meeóti-tenger
partja
Szittyá föld
túl a Don folyón

ESEMÉNY:

vadászat;
éjszakázás,
a gímszarvas kergetése;
eltűnt a vad;
a tündérlányok tánca;
a tündérlányok elrablása;
a Hunok és a Magyarok
elszaporodása

szakasz	ESEMÉNY	TÁJ
1. – 6. versszak	----- --	a Kur-folyó vidéke
7. – 14. versszak	éjszakázás	.....
15. – 21. versszak	----- --	Don folyó melléke
22. – 29. versszak	----- --	túl a Don folyón
30. – 37. versszak	tündérlányok tánca	.....
38. – 45. versszak	----- --	Meeóti-tenger partja
46. – 53. versszak	Hunok és Magyarok elszaporodása	.....

Színezd sárgára azokat a szókérdőket, amelyeken a vers szereplőit olvasod!

Hunor	Magyar	tündérlány	boszorkán	Ménrót
kilencfejű sárkány		Belár és Dúl lányai		

TANULD MEG

Az ismert Csodaszarvas monda alapján írta meg Arany János ezt a verset.

A „Száll a madár” kezdetű versszakok ismétlődnek, tehát refrének, melyek után új fordulattal folytatódik tovább a történet.

A régmúlt korok hangulatának felidézését szolgálja a régies nyelvhasználat.

A történet legfontosabb motívumai: az új hazába vezető állat üldözése, és a nőrablás.

A rege epikai műfaj, formája vers. Mesei és valós elemei is vannak, a történeti múltból meríti a témáját.

HA VAN LEHETŐSÉG, NÉZD MEG

Arany János: Rege a csodaszarvasról:

https://www.youtube.com/watch?v=-hUuUHwd_bI&t=63s

Csodaszarvas monda:

<https://www.youtube.com/watch?v=rzvxaedoQaU>

ARANY JÁNOS: REGE A CSODASZARVASRÓL

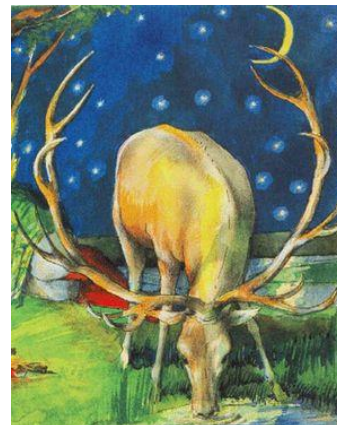

Hallgasd meg tanárod felolvasásában a verset!

HA VAN LEHETŐSÉGED, NÉZD MEG

Csodaszarvas monda:

<https://www.youtube.com/watch?v=rzvxaedoQaU>

Arany János: Rege a csodaszarvasról:

https://www.youtube.com/watch?v=-hUuUHwd_bI&t=63s

A rege rövid tartalma

Ménrót fiai, Hunor és Magyar 50-50 leventével vadászni indulnak. Üldözőbe vesznek egy gímszarvast. Egészen napnyugtáig üldözik, ekkor elveszítik a szemük elől. Elhatározzák, hogy éjszakára megszállnak ott, ahova jutottak: a Kur vize mellett.

Kora hajnalban újra feltűnik előttük a szarvas, és **üldözik tovább**. Átúsznak utána a Kur folyón, s egy nagyon

sivatagos tájra kerülnek. Már bánják is, hogy idáig eljöttek utána, de reggelre visszatér beléjük a vadászszenvedély és tovább kergetik:

A Meeóti tengerig jutnak, túl a Don folyón, **de** a szarvasnak ismét nyoma vész. Ekkor döbbennek rá, hogy már nem is tudják az utat hazafelé. Így hát elhatározzák, hogy letelepednek ott, ahova értek, elég vadat s halat ad ez a terület.

Később innen is kisebb vadászutakra indulnak. Egy ilyen alkalommal egyszer csak zenészt hallanak. A közelbe merészkedve látják, hogy lányok táncolnak ott, Belár és Dúl lányai. A legények elhatározzák, hogy mindegyikük rabol magának egyet közülük.

Dúl leányai voltak a legszebbek, ők lettek Hunor és Magor asszonyai. Idővel gyermekeket is szülnek nekik. Hunor gyermekeitől származnak a hunok, Magyar gyermekeitől a magyarok. Elszaporodtak, s egész Szittya földet benépesítették.

FELADATOD

Színezd sárgára azokat a szókérttyákat, amelyeken a vers szereplőit olvasod!

Magyar

Belár és Dúl lányai

Kur-folyó vidéke

Szittya

tündérlány

Kösd össze az összetartozó szókérttyákat!

SZEREPLŐK

Hunor

Meeóti-tenger

Ménrót

Don folyó

HELYSZÍN

TANULD MEG

Az ismert Csodaszarvas **monda** alapján írta meg Arany János ezt a verset.

A „*Száll a madár*” kezdetű versszakok **refrének, melyek** után új esemény következik.

A régmúlt korok hangulatának felidézését szolgálja a régies nyelvhasználat.

A történet legfontosabb **motívumai**: az új hazába vezető állat üldözése, és a nőrablás.

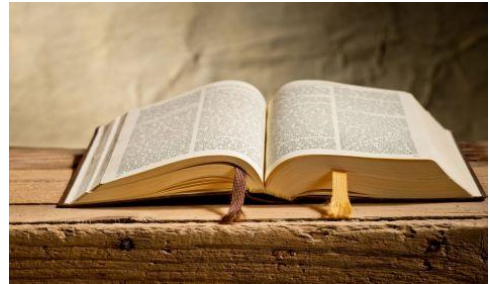
A **rege** formája vers. Mesés és valós elemei is vannak, témája régi múltból van.

A SZENTÍRÁS

A **Biblia** a zsidó-keresztény vallás szent könyve. Isten által sugallt írások gyűjteménye.

A **Biblia** szó jelentése: tekercsek. *Szent könyveknek, Szentírásnak* vagy *Könyvek Könyvének* is nevezik.

Két nagy részből áll: az *Ószövetségből* (Ótestamentum) és az *Újszövetségből* (Újtestamentum).

Az **Ószövetség** Isten és a kiválasztott nép, a zsidóság szövetségét tartalmazza, ezért a zsidó nép ezt a könyvet tekinti szent iratának.

Az **Újszövetség**ben Isten újabb szövetséget kötött, immár minden emberrel, aki követi őt. A keresztények a két szövetség között folytonosságot látnak, így a keresztény *Biblia* az *Ó-* és az *Újszövetség* együtt.

Az **Ószövetség** többféle tartalmú könyvet magában foglal. Mózes próféta öt könyve, a *Tóra*⁸ nyitja, ez tartalmazza a világ teremtését, és a zsidó nép történetéről is mesél.

Ebben a könyvben találhatók többek között az Isten parancsait továbbító próféták könyvei, a *Zsoltárok*⁹ könyve.

Az **Újszövetség** a Jézus Krisztus születéséről, életéről és tanításáról szóló négy evangéliummal kezdődik. A négy evangélista: Máté, Márk, Lukács és János.

Az **Újszövetség**ben találhatjuk a Jézus tanítványainak leveleit és cselekedeteit tartalmazó könyveket is.

A *Biblia* egész európai kultúránk, benne az irodalom számára is forrás: műfaji előzmény, ősi képek és tanítások gyűjteménye. A hétköznapi életünkre is erőteljes hatással van, gondoljunk a tanításaira, például, *Szeressük felebarátunkat!*, vagy a *Bibliából* származó szólásokra, például, *Mosom kezeimet!*.

Az első magyar nyelvű teljes bibliafordítást a református **Károli Gáspár** készítette el, és nyomtatta ki Vizsolyban 1590-ben. Ezért ezt a fordítást *vizsolyi Bibliaként* ismerjük.

Ezt követte a katolikus **Káldi György** fordítása 1626-ban.

⁸ törvény

⁹ szent énekek

FELADATAID

1. Írd ki a *Biblia* különféle elnevezéseit!

.....
.....

2. Egészítsd ki a táblázatot!

Biblia első magyar fordításai	Ki?	Mikor?
református		
katolikus		
A Biblia (Szentírás) 2 nagy része	Miről, kiről szól? Írj 1-1 példát rá	
Ószövetség		
Újszövetség		

3. Keresgélj!

Nézd meg otthon, van-e Bibliátok.

Ha igen, lapozgass bele, ha van kedved, olvass el belőle pár szakaszt!

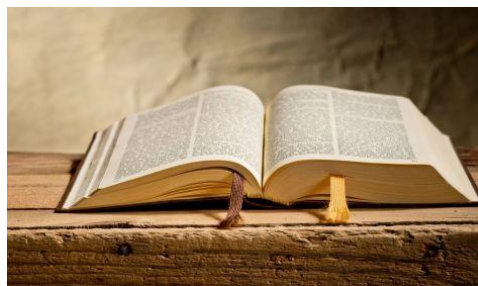

A SZENTÍRÁS

A **Biblia** a zsidó-keresztény vallás szent könyve. Isten által sugallt írások gyűjteménye.

A **Biblia** más szóval: *Szent könyvek, Szentírás, Könyvek Könyve*

Két nagy részből áll: az *Ószövetség*, és az *Újszövetség*.

Az **Ószövetség** Isten és a kiválasztott nép, a zsidóság szövetségét tartalmazza, ezért a zsidó nép ezt a könyvet tekinti szent iratának.

Az **Újszövetség**ben Isten újabb szövetséget kötött, immár minden emberrel, aki követi őt. A keresztények a két szövetség között folytonosságot látnak, így a keresztény **Biblia** az *Ó-* és az *Újszövetség* együtt.

Az **Ószövetség** többféle tartalmú könyvet magában foglal. Mózes próféta öt könyve, a *Tóra*¹⁰ nyitja, ez tartalmazza a világ teremtését, és a zsidó nép történetéről is mesél.

Ebben a könyvben található többek között, a *Zsoltárok*¹¹ könyve.

Az **Újszövetség** a Jézus Krisztus születéséről, életéről és tanításáról szóló négy evangéliummal kezdődik. A négy evangélista: Máté, Márk, Lukács és János.

Az **Újszövetség**ben találhatjuk a Jézus tanítványainak leveleit is.

A **Biblia** a hétköznapi életünkre is erőteljes hatással van, gondoljunk a tanításaira, például, *Szeressük felebarátunkat!*, vagy a *Bibliából* származó szólásokra, például, *Mosom kezeimet!*.

Az első magyar nyelvű teljes bibliafordítást a református **Károli Gáspár** készítette el, és nyomtatta ki Vizsolyban 1590-ben.

Ezt követte a katolikus **Káldi György** fordítása 1626-ban.

¹⁰ törvény

¹¹ szent énekek

FELADATAID

1. Színezd sárgára a *Biblia* különféle elnevezéseinek szókétyáit!

Szentírá

Rege

Könyvek

Monda

2. Egészítsd ki a táblázatot a sárgával kiemelt szavak felhasználásával!

Károli Gáspár

Káldi György

1590

1626

Mózes próféta öt könyve

Jézus Krisztus születéséről, életéről

Biblia első magyar fordításai	Ki?	Mikor?
református		
katolikus		
A Biblia (Szentírás) 2 nagy része	Miről, kiről szól? Írj 1-1 példát rá	
Ószövetség		
Újszövetség		

3. Keresgélj!

Nézd meg otthon, van-e Bibliátok.

Ha igen, lapozgass bele, ha van kedved, olvass el belőle pár szakaszt!

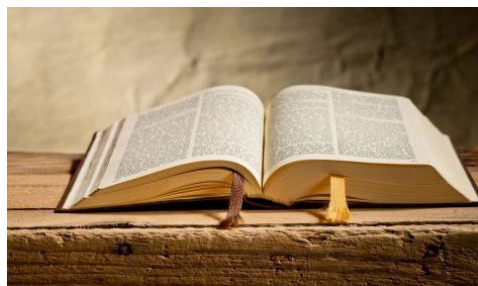

A SZENTÍRÁS

A **Biblia** a zsidó-keresztény vallás szent könyve.

A **Biblia** más szóval: *Szentírás*

Két nagy részből áll: az *Ószövetség*, és az *Újszövetség*.

Az *Ószövetség* Isten és a kiválasztott nép, a zsidóság szövetségét tartalmazza.

Az *Újszövetség*ben Isten újabb szövetséget kötött, immár minden emberrel, aki követi őt.

Az *Ószövetség* többféle tartalmú könyvet magában foglal, például: Mózes próféta öt könyvét, a *Zsoltárok*¹² könyvét.

Az *Újszövetség* Jézus Krisztus születéséről, életéről és tanításáról szól; ebben vannak Jézus tanítványainak levelei is.

A **Biblia** a mai életünkre is hatással van. Tanításai között szerepel, például a *Szeressük felebarátunkat!* A Bibliából származik, például a *Mosom kezeimet!* szólás is.

Az első magyar nyelvű bibliafordítást a református **Károli Gáspár** készítette el, és nyomtatta ki Vizsolyban 1590-ben.

Ezt követte a katolikus **Káldi György** fordítása 1626-ban.

¹² szent énekek

FELADATAID

1. Színezd sárgára a *Biblia* különféle elnevezéseinek szókárttyáit!

Szentírá

Rege

Könyvek

Monda

2. Kösd össze az összetartozó szókárttyákat!

Károli Gáspár (1590)

A Biblia magyar

Káldi György (1626)

Az Ószövetség része

Mózes próféta öt könyve

A Biblia magyar

Jézus Krisztus születéséről, életéről

Az Újszövetség erről

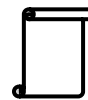
3. Keresgélj!

Nézd meg otthon, van-e Bibliátok.

Ha igen, lapozgass bele, ha van kedved, olvass el belőle pár szakaszt!

AZ ÓSZÖVETSÉG

A vízözön története

(Mózes első könyve 6–9. fejezet)

Noé igaz ember volt, kifogástalanul élt kortársai között. Noénak három fia született: Szem, Kám és Jáfet. A föld azonban romlott volt Isten színe előtt, s a föld tele volt erőszakkal. Isten látta a földet: romlott volt, mert minden élőlény a rossz útjára tért.

A vízözön előzményei

Isten így szólt Noéhoz: „Elhatároztam, hogy elpusztítok minden lényt a földön, mivel a föld az emberek miatt megtelt gonosszággal. Építs magadnak bárkát fenyőfából, s nádfonatból, kívül és belül kend be szurokkal. Így kell építened: 300 könyök (*hosszmérték*) legyen a bárka hossza, 50 könyök a szélessége és 30 könyök a magassága. Csinálj a bárka fölé tetőt. Az ajtót helyezd felülre, a bárka oldalára, és csinálj alsó, középső és felső emeletet. Ugyanis vízözönt bocsátok a földre, hogy eltöröljek minden testet, amely az ég alatt létezik. Veled azonban szövetséget kötök. Te beszállsz a bárkába, te és veled együtt fiaid, a feleséged és fiaid feleségei. Minden élőlényből vigyél kettőt a bárkába, hogy veled együtt életben maradjanak, egy hímet és egy nőtényt. A madarak minden fajtájából, az állatok minden fajtájából kettőt-kettőt vigyél be, hogy életben maradjanak. Vigyél magaddal mindenféle ételt is, ami táplálékul szolgál, halmozz fel készletet, hogy nekik és neked eledelül szolgáljon.” Noé úgy is tett, pontosan úgy járt el, ahogy Isten megparancsolta neki.

Az Úr így szólt Noéhoz: „Szállj be egész családdal a bárkába, mert csak téged taláلتalak igaznak szíнем előtt az egész nemzedékben. Minden tiszta állatból vigyél hetet-hetet, hímet és nőtényt, a tisztátalanokból pedig kettőt, hímet és nőtényt.

Mert még hét nap, és akkor negyven nap és negyven éjjel esőt bocsátok a földre, s eltörölök a föld színéről minden lényt, amit alkottam.” Noé úgy tett, ahogy az Úr megparancsolta neki. Noé 600. évében, a második hónap 17. napján, ezen a napon megnyíltak a nagy mélységek forrásai és megeredtek az ég csatornái. Az eső negyven nap és negyven éjjel zuhogott a földre. Ezen a napon Noé és fiai, Szem, Kám és Jáfet Noé feleségével és fiainak három feleségével együtt beszálltak a bárkába, s velük minden fajtájú vadállat, minden fajtájú háziállat, mindenféle földi csúszómászó és mindenféle madár és szárnyas. Az Úr bezárta mögötte az ajtót.

A vízözön

Ezután **negyven napig ömlött az eső a földre**. A víz megdagadt és fölemelte a bárkát úgy, hogy a föld felett úszott. A víz még magasabb lett a földön, annyira, hogy az ég alatt minden magas hegyet elborított. Tizenöt könyöknyivel múlta felül a víz őket, annival emelkedett a hegyek fölé. Így minden élőlény elpusztult, amely a földön mozgott: madarak, háziállatok, vadállatok, mindenféle földi csúszómászó és minden ember. Így törölt el (Isten) minden élőlényt a földön. Csak Noé maradt meg, és ami vele volt a bárkában. **A víz százötven napig áradt a földön.**

Ekkor Isten megemlékezett Noéről és minden vadállatról, minden háziállatról, ami vele volt a bárkában. Isten szelet támasztott a föld felett, mire a víz apadni kezdett. A mélységek forrásai és az ég csatornáit bezárultak: az eső megszűnt esni az égből, és a víz lassan elapadt a földön. **Százötven nap elteltével a víz visszahúzódott**, s a hetedik hónapban, a hónap 17. napján a bárka megállt az Ararát hegyén. A víz a tizedik hónapig egyre jobban lepadt, s a hónap első napján feltűntek a hegycsúcsok.

Negyven nap elteltével Noé kinyitotta a bárka ablakát, és kiengedett egy hollót. Az ide-oda röpdösött, amíg a víz fel nem száradt a földről. Azután kiengedett egy galambot, hogy lássa, vajon a víz visszahúzódott-e már a föld színéről. De a galamb visszatért a bárkába, mivel még víz állt az egész földön. Ő kinyújtotta kezét, megfogta, és bevitte magához a bárkába. **Még várt további hét napot**, és újra kiengedett egy galambot. A galamb este visszatért hozzá, és íme, friss olajágot tartott a csőrében. Ebből megtudta Noé, hogy a víz eltűnt a földről. Újabb hét napig várt, és ismét kiengedett egy galambot, de ez már nem tért vissza hozzá. Noé 600. életévében, az első hónapban, a hónap első napján felszáradt a víz a föld színén. Ekkor Noé félretolta a bárka fedelét, körülnézett, s íme, a föld felszíne szikkadt volt. A második hónapban, a hónap 27. napján a föld száraz volt.

Noé kiszáll a bárkából

Ekkor Isten szólt Noéhez: „Szállj ki a bárkából: te, a feleséged, a fiaid és fiaidnak feleségei. Minden élőlény, amely veled van, a madarak, az állatok, a földi csúszómászók menjenek ki, nyüzsögjenek a földön, legyenek termékenyek és szaporodjanak el a földön.” Noé kiszállt fiaival, feleségével és fiainak feleségeivel. Minden vadállat, minden háziállat, minden madár, minden földi csúszómászó kijött a bárkából, egyik fajta a másik után. Noé oltárt épített az Úrnak. Aztán fogott minden tiszta állatból és tiszta madárból, s égőáldozatot mutatott be az oltáron. Amikor az Úr megérezte a jó illatot, így szólt magában: „Az ember miatt nem átkozom meg többé a földet, hiszen az emberi szív vágya ifjúkorától kezdve hajlik a rosszra. Nem törlek el még egyszer minden élőlényt, ahogy megtettem. Mostantól fogva, amíg a föld áll, nem szűnik meg a vetés és az aratás, a hideg és a meleg, a nyár és a tél, a nappal és az éjszaka.”

Aztán így szólt Isten: „Ez legyen jele a szövetségnek, amely fennáll köztem és köztetek, meg a veletek levő minden élőlény között minden nemzedékre: szivárványt helyezek a felhőkbe: ez legyen a szövetség jele köztem és a föld között. Ha összegyűjtöm a föld felett a felhőket, és a szivárvány megjelenik a felhőkön, akkor megemlékezem szövetségemről, ami fennáll köztem és köztetek, meg

minden élőlény és test között.

FELADATAID

1. A vízözön részéből keresd ki az időre vonatkozó napok számát (segítenek a **félkövér betű** kiemelések)

- a) ..... napig ömlött az eső a földre.
- b) ..... napig áradt a földön.
- c) ..... nap elteltével a víz visszahúzódott.
- d) ..... nap elteltével Noé kinyitotta a bárka ablakát.
- e) Még várt további ..... napot.

2. Beszélgetsetek az Úr és Noé kapcsolatáról! Kösd a kérdésekhez a jó választ!

Miért küldi az Úr a világra özönvizet?

Az volt a véleménye, hogy a föld az emberek miatt megtelt gonoszsággal.

Mi volt az Úr véleménye az emberekről?

Azért, mert a világ romlott volt, mert minden élőlény a rossz útjára tért.

Miért kegyelmez meg az Úr Noénak?

Isten megígérte, hogy szövetséget köt az emberiséggel, többé nem pusztít el egyetlen élőlényt sem.

Milyen ígéretet tett Isten az emberiséggel kapcsolatban?

Mert Noé Istenfélő ember volt, őt találta Isten egyetlen igaz embernek.

AZ ÓSZÖVETSÉG

A vízözön története (Mózes első könyve 6–9. fejezet)

A vízözön előzményei

Noé igaz ember volt, kifogástalanul élt kortársai között.

Isten így szólt Noéhoz: „Elhatároztam, hogy elpusztítok minden lényt a földön, mivel a föld az emberek miatt megtelt gonosszággal. Építs magadnak bárkát fenyőfából, s nádfonatból, kívül és belül kend be szurokkal. Ugyanis vízözönt bocsátok a földre, hogy eltöröljek minden testet, amely az ég alatt létezik.

Veled azonban szövetséget kötök. Te beszállsz a bárkába, te és veled együtt fiaid, a feleséged és fiaid feleségei. Minden élőlényből vigyél kettőt a bárkába, hogy veled együtt életben maradjanak, egy hímet és egy nőtényt. Vigyél magaddal mindenféle ételt is, ami táplálékul szolgál, halmozz fel készletet, hogy nekik és neked eledelül szolgáljon.” Noé úgy is tett, pontosan úgy járt el, ahogy Isten megparancsolta neki.

A vízözön

Ezután **negyven napig ömlött az eső a földre**. A víz megdagadt és fölemelte a bárkát úgy, hogy a föld felett úszott. Minden élőlény elpusztult, amely a földön mozgott. Csak Noé maradt meg, és ami vele volt a bárkában. A **víz százötven napig áradt a földön**.

Ekkor Isten megemlékezett Noéről és minden állatról, ami vele volt a bárkában. Isten szelet támasztott a föld felett, mire a víz apadni kezdett. **Százötven nap elteltével a víz**

visszahúzódott, és a bárka megállt az Ararát hegyén. **Negyven nap elteltével Noé kinyitotta a bárka ablakát**. Kiengedett egy galambot, hogy lássa, vajon a víz visszahúzódott-e már a föld színéről. A galamb visszatért a bárkába, mivel még víz állt az egész földön. **Még várt további hét napot**, és újra kiengedett egy galambot. A galamb este visszatért hozzá, és íme, friss olajágot tartott a csőrében. Ebből megtudta Noé, hogy a víz eltűnt a földről.

Noé kiszáll a bárkából, a Szövetség

Noé kiszállt a bárkából, aztán oltárt épített az Úrnak. Aztán így szólt Isten: „Az ember miatt nem átkozom meg többé a földet. Szivárványt helyezek a felhőkbe: ez legyen a szövetség jele köztem és a föld között. Ha összegyűjtöm a föld felett a felhőket, és a szivárvány megjelenik a felhőkön, akkor megemlékezem szövetségemről, ami fennáll köztem és köztetek, meg minden élőlény és test között.

FELADATAID

1. A vízözön részéből keresd ki az időre vonatkozó napok számát.

Segítségül megadjuk a számokat: 40 150 150 40

- a) ..... napig ömlött az eső a földre.
- b) ..... napig áradt a földön.
- c) ..... nap elteltével a víz visszahúzódott.
- d) ..... nap elteltével Noé kinyitotta a bárka ablakát.

2. Beszélgetsetek az Úr és Noé kapcsolatáról!

Olvasd el az állításokat, dönts el, igaz, vagy hamis – karikázd be!

Az volt az Úr véleménye, hogy a föld az emberek miatt megtelt gonosszággal. I H

Noé Istenfélő ember volt, őt találta Isten egyetlen igaz embernek. I H

A vízözön után Isten megígérte, hogy újra pusztítást fog hozni a földre és az élőlényekre.
I H

Nézd meg a rajzfilmet, ha van rá lehetőséged!

<https://www.youtube.com/watch?v=LZRD37egsbY&t=585s>

AZ ÓSZÖVETSÉG

A vízözön története (Mózes első könyve 6–9. fejezet)

Noé Ádám tizedik leszármazottja volt, kiemelkedő jelentőségű alakja az Ószövetségnek. Egyedül őt figyelmeztette Isten, hogy hamarosan szörnyű katasztrófával fogja elpusztítani a bűnös emberiséget.

Noé megpróbálta felhívni az emberek figyelmét a várható pusztulásra, de azok csak nevettek rajta. Ezután Isten megparancsolta Noénak, hogy építsen egy óriási bárkát, amelyen elegendő hely van a kiválasztott élőlények számára. A bárka építése alatt Noé azt remélte, hogy Isten majd meggondolja magát. Nem így történt, mert Isten 40 napos vízözönt zúdított a Földre.

A vízözön után Isten megígérte, hogy szövetséget köt az emberiséggel, többé nem pusztít el egyetlen élőlényt sem.

FELADATAID

1. Pótold a hiányzó magánhangzókat a szövegben!

N__é szerette és tisztelte Ist__nt.

Egyed__l őt figyelm__ztette Isten, hogy hamarosan szörny__ katasztrófával fogja elp__sztítani a b__nös emberis__get.

Isten megp__rancsolta Noénak, hogy ép__tsen egy óriási b__rkát, amelyen eleg__ndő hely van a kivál__sztott él__lények szám__ra.

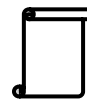
Isten 40 n__pos v__zözünt zúdított a F__ldre.

A vízözön út__n Isten megígérte, hogy sz__vetséget köt az emberis__ggel, többé nem pusztít el egy__tlen élőlényt s__m.

AZ ÚJSZÖVETSÉG

Jézus születése

(Lukács evangéliuma 1–2. fejezet)

Nézd meg a rajzfilmet, ha van rá lehetőséged!

<https://www.youtube.com/watch?v=LZRD37egsbY&t=585s>

Történt pedig azokban a napokban, hogy Augusztusz császár rendeletet adott ki: írják össze az egész földet¹³. Elment tehát mindenki a maga városába, hogy összeírják. Felment József is a galileai Názáretből Júdeába, Dávid városába, amelyet Betlehemnek neveznek, mert Dávid házából és nemzetségéből származott, hogy összeírják jegyesével, Máriával együtt, aki áldott állapotban volt¹⁴.

És történt, hogy amíg ott voltak, eljött szülésének ideje, és megszülte elsőszülött fiát. Bepólyálta, és a jászolba fektette, mivel a szálláson nem volt számukra hely.

Pásztorok tanyáztak azon a vidéken a szabad ég alatt, és őrködtek éjszaka a nyájuk mellett. És az Úr angyala megjelent nekik, körülragyogta őket az Úr dicsősége. Az angyal pedig ezt mondta nekik: Íme, nagy örömet hirdetek nektek, amely az egész nép öröme lesz: üdvözítő született ma nektek, aki az Úr Krisztus.

A jel pedig ez lesz számotokra: találtok egy kisgyermeket, aki bepólyálva fekszik a jászolban. És hirtelen mennyei seregek sokasága jelent meg az angyallal, akik dicsérték az Istent, és ezt mondták: Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön békesség, és az emberekhez jóakarát.

Miután elmentek tőlük az angyalok a mennybe, a pásztorok így szóltak egymáshoz: Menjünk el Betlehembe, és nézzük meg azt, ami ott történt, amit az Úr tudtunkra adott. Megtalálták Máriát, Józsefet és a jászolban fekvő kisgyermeket. Amikor meglátták őt, elmondták mindazt, amit erről a kisgyermekről az angyalok hirdettek, és mindenki, aki hallotta, elcsodálkozott azon, amit a pásztorok mondtak nekik. Mária pedig mindezeket a beszédeket megjegyezte, és szívében forgatta. A pásztorok pedig visszatértek, dicsőítve és magasztalva Istent mindazért, amit hallottak és láttak, úgy, ahogyan ő megüzente nekik. Amikor Jézus megszületett, **bölcsek** érkeztek **napkeletről** Jeruzsálembe, és ezt kérdezték: Hol van a zsidók királya, aki most született? Mert láttuk az ő csillagát napkeleten, és eljöttünk, hogy imádjuk őt. Amikor ezt Heródes király meghallotta, nyugtalanság fogta el. Összehívott minden főpapot és a nép írástudóit, és megkérdezte tőlük, hol kell megszületnie a Krisztusnak. Azok ezt mondták neki: A júdeai Betlehemben, mert úgy írta meg a próféta. Ekkor Heródes titokban hívatta a bölcseket, és gondosan kikérdezte őket, hogy mikor jelent meg a csillag, majd elküldte őket Betlehembe, és ezt mondta: Menjetek el, és kérdezősködjétek a gyermek felől; mihelyt pedig megtaláljátok, adjátok tudtomra, hogy én is elmenjek, és imádjam őt!

¹³ végezzenek népszámlálást

¹⁴ gyermeket várt

Miután meghallgatták a királyt, elindultak, és íme, a csillag, amelyet láttak napkeleten, előttük ment mindaddig, amíg odaérve meg nem állt a hely fölött, ahol a gyermek volt. Amikor ezt látták, igen nagy volt az örömük. Bementek a házba, meglátták a gyermeket anyjával, Máriával, és leborulva imádták őt. Kinyitották kincsesládáikat, és ajándékokat adtak neki: aranyat, tömjént *(növény)* és mirhát. Mivel azonban kijelentést kaptak álomban, hogy ne menjenek vissza Heródeshez, más úton tértek vissza hazájukba.

FELADATAID

1. Miért istállóban jött világra Jézus? Rakd a szavakat helyes sorrendbe, és írd le a mondatot.

nem volt

Mert

hely.

számukr

a

.....

.....

.....

2. Milyen keresztény ünneppel emlékezünk meg Jézus világrajöveteléről?

.....

3. Tedd időrendi sorrendbe az eseményeket! Írd be a számokat!

- ___ Mária Betlehemben szülte meg a kisgyermeket, majd bepólyálta, és a jászolba fektette.
- ___ A napkeleti bölcsek ajándékot vittek a kis Jézusnak.

___ A pásztorok is elmentek Betlehembe, és megnézték a jászolban fekvő kisdedet.

___ A császár rendeletet adott ki, hogy „írják össze az egész földet”

AZ ÚJSZÖVETSÉG

Jézus születése (Lukács evangéliuma 1–2. fejezet)

Nézd meg a rajzfilmet, ha van rá lehetőség!

<https://www.youtube.com/watch?v=GT04eB68dYk>

Történt pedig azokban a napokban, hogy Augusztusz császár rendeletet adott ki: írják össze az egész földet¹⁵. Elment tehát mindenki a maga városába, hogy összeírják. Felment József is Betlehembe, hogy összeírják jegyesével, Máriával együtt, aki áldott állapotban volt¹⁶. És történt, hogy amíg ott voltak, eljött szülésének ideje, és megszülte elsőszülött fiát. Bepólyálta, és a jászolba fektette, mivel a szálláson nem volt számukra hely.

Pásztorok tanyáztak azon a vidéken a szabad ég alatt, És az Úr angyala megjelent nekik, és ezt mondta: Íme, nagy örömet hirdetek nektek, amely az egész nép öröme lesz: üdvözítő született ma nektek, aki az Úr Krisztus.

A jel pedig ez lesz számotokra: találtok egy kisgyermeket, aki bepólyálva fekszik a jászolban. És hirtelen angyalok serege jelent meg, akik dicsérték az Istent: Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön békesség, és az emberekhez jóakarát.

A pásztorok el is mentek Betlehembe, megtalálták a jászolban fekvő kisgyermeket. Amikor meglátták őt, elmondták az embereknek mindazt, amit erről a kisgyermekről az angyalok hirdettek. Aztán pedig visszatértek, dicsőítve és magasztalva Istent mindazért, amit hallottak és láttak, úgy, ahogyan ő megüzente nekik.

Amikor Jézus megszületett, **bölcsek** érkeztek **napkeletről** Jeruzsálembe, és ezt kérdezték: Hol van a zsidók királya, aki most született? Mert láttuk az ő csillagát napkeleten, és eljöttünk, hogy imádjuk őt. Amikor ezt Heródes király meghallotta, nyugtalanság fogta el. Titokban hívatta a bölcseket, és gondosan kikérdezte őket, hogy mikor jelent meg a csillag, majd elküldte őket Betlehembe, és ezt mondta: Menjetek el, és kérdezősködjete a gyermek felől; mihelyt pedig megtaláljátok, adjátok tudtomra, hogy én is elmenjek, és imádjam őt!

¹⁵ végezzenek népszámlálást

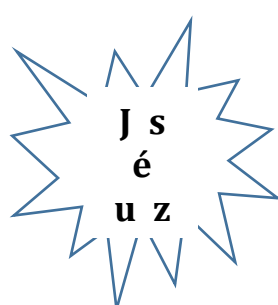
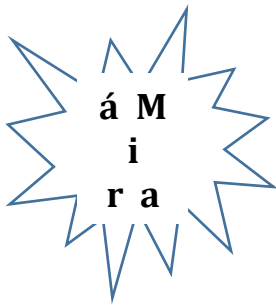
¹⁶ gyermeket várt

Miután meghallgatták a királyt, elindultak, és íme, a csillag, amelyet láttak napkeleten, előttük ment mindaddig, amíg odaérve meg nem állt a hely fölött, ahol a gyermek volt. Amikor ezt látták, igen nagy volt az örömük. Bementek a házba, meglátták a gyermeket anyjával, Máriával, és leborulva imádták őt. Kinyitották kincsesládáikat, és ajándékokat adtak neki: aranyat, tömjént és mirhát¹⁷. Mivel azonban kijelentést kaptak álomban, hogy ne menjenek vissza Heródeshez, más úton tértek vissza hazájukba.

FELADATAID

1. Írd le a csillagok alá a szereplőket!

.....

.....

.....

2. Milyen keresztény ünneppel emlékezünk meg Jézus világrajöveteléről?

.....

3. Tedd időrendi sorrendbe az eseményeket! Írd be a számokat! (segítenek a kiemelt szavak)

___ Mária Betlehemben **szülte** meg a kisgyermeket, majd bepólyálta, és a jászolba fektette.

___ A napkeleti **bölcsek** ajándékot vittek a kis Jézusnak.

___ A **pásztorok** is elmentek Betlehembe, és megnézték a jászolban fekvő kisdedit.

¹⁷ tömjén és mirha: gyógyító növények, a füstjük illatos

AZ ÚJSZÖVETSÉG

Jézus születése (Lukács evangéliuma 1-2. fejezet)

Nézd meg a rajzfilmet, ha van rá lehetőséged!

<https://www.youtube.com/watch?v=GT04eB68dYk>

Történt régen, hogy Augusztusz császár rendeletet adott ki: írják össze az egész földet¹⁸. Elment tehát mindenki a maga városába, hogy összeírják. Felment József is Betlehembe, hogy összeírják jegyesével, Máriával együtt, aki áldott állapotban volt¹⁹. És történt, hogy amíg ott voltak, eljött szülésének ideje, és megszülte elsőszülött fiát. Bepólyálta, és a jászolba fektette, mivel a szálláson nem volt számukra hely.

Pásztorok tanyáztak azon a vidéken a szabad ég alatt, És az Úr angyala megjelent nekik, és ezt mondta: Íme, nagy örömet hirdetek nektek, amely az egész nép öröme lesz: üdvözítő született ma nektek, aki az Úr Krisztus.

A jel pedig ez lesz számotokra: találtok egy kisgyermeket, aki bepólyálva fekszik a jászolban. A pásztorok el is mentek Betlehembe, megtalálták a jászolban fekvő kisgyermeket, köszöntötték őt.

Amikor Jézus megszületett, **bölcsek** érkeztek **napkeletről** Jeruzsálembe, csillag, amelyet láttak napkeleten, előttük ment mindaddig, amíg odaérve meg nem állt a hely fölött, ahol a gyermek volt. Leborulva imádták őt. Kinyitották kincsesládáikat, és ajándékokat adtak neki: aranyat, tömjént és mirhát²⁰.

¹⁸ végezzenek népszámlálást

¹⁹ gyermeket várt

²⁰ tömjén és mirha: gyógyító növények, a füstjük illatos

FELADATAID

1. Soronként elrejtettük a szereplőket. Keresd meg őket, és karikázd be, vagy színezd ki a nevüket!

p	b	M	á	r	i	a	p	b	p	b	b
b	p	p	b	b	J	é	z	u	s	p	p
b	p	á	s	z	t	o	r	o	k	b	p
b	p	p	b	ö	l	c	s	e	k	p	b
b	p	J	ó	z	s	e	f	b	b	b	p

2. Milyen keresztény ünneppel emlékezünk meg Jézus világrajöveteléről?

.....

3. Rajzolj le egy karácsonyi jelenetet!

PETŐFI SÁNDOR: JÁNOS VITÉZ

A KERETTANTERVEN ELŐÍRT FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- tudjanak részt venni a mű szövegének közös órai feldolgozásában;
- ismerjék meg a mű cselekményének fő fordulópontjait;
- ismerjék meg a szöveg néhány részletében a poétikai eszközöket;
- meg tudják figyelni a táj- és környezetfestés eszközeiként szolgáló nyelvi formákat lírai és prózai szövegekben;
- tudjanak (próbáljanak) személyes véleményt megfogalmazni a szövegekben felvetett problémákról;
- A mű szövegének közös órai feldolgozása
- A mű cselekményének megismerése, fő fordulópontjainak értelmezése
- A költői szöveg részletének és más médiumbeli megjelenítésének (rajzfilm, színmű, illusztráció, stb.) összehasonlítása
- A szöveg néhány részletében a poétikai eszközök felismerése, szerepük értelmezése: verselés, szóképek, alakzatok
- Alapvető verstani és műfaji fogalmak megismerése, alkalmazása a mű bemutatásakor

FOGALMAK

verses epika, elbeszélő költemény; ütemhangsúlyos verselés, verssor; felező tizenkettes, páros rím; hasonlat, metafora, megszemélyesítés; párhuzam, ellentét

Javaslatok a feldolgozáshoz

Hosszú, de nagyon szép elbeszélő költemény elolvasása vár tanulóinkra.

A feldolgozásánál eltérünk az eddigiektől. Nem egy kiválasztott részhez adunk differenciált feladatokat, mert biztosak vagyunk abban, olyanokat, a már bemutatott példák alapján, az irodalmat tanító pedagógusok könnyen össze tudnak állítani a tanulási nehézségekkel küzdő diákjaik számára.

A költemény feldolgozásával párhuzamosan sok, és az életkori sajátosságaikhoz képest nagyon nehéz irodalomelméleti, költészettani fogalmat kell elsajátítani a tanulóknak. Úgy gondoltuk, többet tudunk a segíteni, ha ezeket az elvont tudnivalókat mutatjuk be a három képességszintre bontva, miközben a teljes művet vázlatosan áttekintjük.

A költeményt az 5 nagy szerkezeti egységre bontva tárgyaljuk: Kiindulópont (1-2. rész); Bonyodalom (3-4. rész); Kibontakozás (5-24. rész); Tetőpont (25. rész); Megoldás (26-27. rész). Az elméleti tudnivalókat a tankönyvek alapján dolgoztuk ki.

Tapasztalataink szerint nehéz a tanulóknak a műnem és a műfaj közti különbséget megérteni, ezért, véleményünk szerint, a tanulási nehézségekkel küzdő tanulóknak elég, ha a János vitéz műfaját tanulják meg készségszinten. A műnem megállapítását még ne vegyük szigorúan.

A költői képek közül a hasonlat, és a metafora nehezen különböztethető meg, ezért javasoljuk, hogy egymástól időben lehetőleg távolabb tanítsuk tanulóinknak.

A költői alakzatokkal kapcsolatban is hasonlóan vélekedünk. Érdekes külön-külön tanórát tervezni a párhuzam, az ellentét, és a fokozás fogalmának elmélyítésére.

Az ütemhangsúlyos verselés megértése sem könnyű a diákoknak. Segítsünk azzal, hogy sokféleképpen gyakoroltassuk. Például, vizualizáljuk, ahogy a feladatlapunkban látható, tapsoljuk, kísérik nagymozgással, vagy „játsszuk el” a gyermekekkel.

A tankönyv többféle rímfajtát is bemutat, azonban a kerettanterv minimumkövetelménye a páros rím ismerete, ezért a többire nem fontos nagy hangsúlyt fektetni.

A mű bonyolult cselekményének érzékeltetése érdekében ajánlatos közösen megtekinteni a János vitéz rajzfilm feldolgozását is:

<https://videa.hu/videok/nemzeti-filmintezet/film-animacio/janos-vitez-film-kukorica-jancsi-z4!CD1A9PFG0KIUS4>

Petőfi Sándor élete, a János vitéz keletkezése

1. Születése

Kiskőrösön született, 1823. január 1-jén

2. Családja

Édesapja: Petrovics István mészáros, kocsmáros

Édesanyja: Hrúz Mária cselédlány volt

Öccse: Petrovics István

3. Iskolái

Édesapja szigorúan nevelte fiait, szeretne volna minél jobb iskolákba járatni őket. Petőfi Sándor több városban is tanult. Közben családja elszegényedett, ezért abba kellett hagynia a tanulmányait.

4. Vándorlás, színészelet, katonaság

1839-ben elkezdődött vándorlásainak időszaka, sokat nélkülözött.

Először Pesten a Nemzeti Színháznál alkalmi statiszta volt, majd Sopronban katonáskodott. Megpróbálkozott a vándorszínészettel is.

5. Költővé válik, házassága

1842-től jelennek meg versei különböző újságokban (*Athenaeum*, *Pesti Divatlap*). 1844 végén írta meg a *János vitézt*, amely 1845. március 6-án jelent meg. A műnek köszönhetően országos híré, ünnepelt költővé vált.

1847. szeptember 8-án házasodtak össze Szendrey Júliával. Gyermeük, Zoltán 1848 decemberében született Debrecenben.

6. Barátsága Arany Jánossal

1847-ben, a *Toldi* megjelenését követően kötött barátságot Arany Jánossal.

6. Forradalom és szabadságharc, halála

1848. március 15-én elszavalta a *Nemzeti dal* című versét a Pilvax kávéházban. Felesküldött nemzetőrnek, honvéd százados lett, majd kinevezték segédtszitté Bem József tábornok mellé.

1849. július 31-én a segesvári ütközetben az orosz haderő legyőzte Bem seregét. A fegyvertelenül menekülő Petőfit Fejéregyháza közelében látták utoljára, valószínűleg egy lovas katona szúrta le fegyverével.

Petőfi Sándor élete, a János vitéz keletkezése

1. Születése

Kiskőrösön született, 1823. január 1-jén

2. Családja

Édesapja: Petrovics István mészáros, kocsmáros

Édesanyja: Hrúz Mária cseléd lány volt

Öccse: Petrovics István

3. Iskolái

Petőfi Sándor több városban is tanult. Közben családja elszegényedett, ezért abba kellett hagynia a tanulmányait.

4. Vándorlás, színészet, katonaság

1839-től sokat nélkülözött.

Először Pesten a Nemzeti Színháznál alkalmi statisztá volt, majd Sopronban katonáskodott.

5. Költővé válik, házassága

1842-től jelennek meg versei különböző újságokban.

1844 végén írta meg a *János vitézt*. A műnek köszönhetően országos híré, ünnepelt költővé vált.

1847. szeptember 8-án házasodtak össze Szendrey Júliával. Gyermeük, Zoltán 1848 decemberében született Debrecenben.

6. Barátsága Arany Jánossal

1847-ben, a *Toldi* megjelenését követően kötött barátságot Arany Jánossal.

6. Forradalom és szabadságharc, halála

1848. március 15-én elszavalta a *Nemzeti dal* című versét a Pilvax kávéházban.

Honvéd százados lett, majd kinevezték segédtszázadosnak Bem József tábornok mellé.

1849. július 31-én a segesvári ütközetben az orosz haderő legyőzte Bem seregét.

A menekülő Petőfit Fejéregyháza közelében látták utoljára, valószínűleg egy lovas katona ölte meg.

Petőfi Sándor élete, a János vitéz keletkezése

1. Születése

Kiskőrösön született, 1823. január 1-jén

2. Családja

Édesapja: Petrovics István mészáros, kocsmáros

Édesanyja: Hrúz Mária cselédlány volt

Öccse: Petrovics István

3. Iskolái

Petőfi Sándor több városban is tanult. Közben családja elszegényedett, ezért abbahagyta a tanulmányait.

4. Vándorlás, színészelet, katonaság

Pesten a Nemzeti Színháznál alkalmi színész volt, majd Sopronban katonáskodott.

5. Költővé válik, házassága

1842-től híres költővé válik.

1844 végén írta meg a *János vitézt*.

1847-ben házasodtak össze Szendrey Júliával.

Gyermekeiket Zoltánnak hívták.

6. Barátsága Arany Jánossal

1847-ben, a *Toldi* megjelenését követően kötött barátságot Arany Jánossal.

6. Forradalom és szabadságharc, halála

1848. március 15-én elszavalta a *Nemzeti dal* című versét.

Honvéd százados lett, Bem József tábornok mellett harcol.

1849. július 31-én a segesvári csatában halt meg.

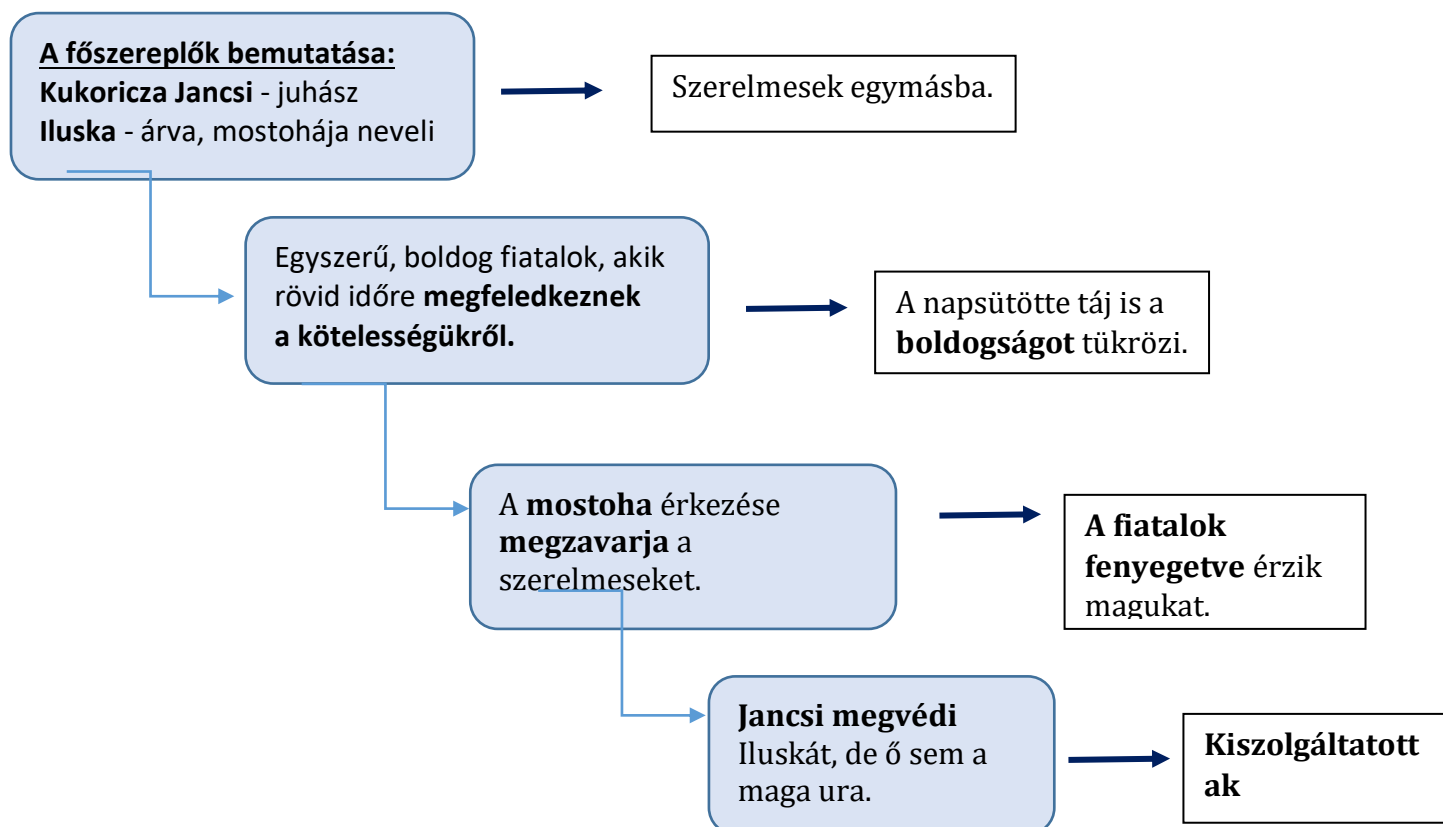

ELŐKÉSZÍTÉS (Expozíció)

1. – 2. fejezet

Nézzük meg a történet kiindulópontjának legfontosabb eseményeit!

A költemény **nyelvezete népies**, tehát, sok olyan szófordulattal, ízes kifejezéssel, mondással találkozunk, amelyek a magyar népnyelvből származnak.

Egy történet **előkészítéséből**, expozíciójából, megismerjük a kiinduló helyzetet, értesülünk az események idejéről és helyéről.

Az irodalmi művek besorolhatók a három **műnem** egyikébe.

Műnemek: líra, dráma, epika.

A **lírai művek** élményeket, érzelmeket fejeznek ki. Nincs bennük cselekmény, vagy csak nagyon kevés.

A **drámai művek** konfliktust, összeütközést jelenítenek meg, és írójuk színpadon történő előadásra szánta őket.

Az **epikus művek** történetet mondanak el, cselekményesek.

A műnemeken belül megkülönböztetünk kisebb csoportokat: **műfajokat**.

Az **epika** műnemébe tartozó műfaj a **mese** és az **elbeszélő költemény** is.

A János vitéz

műneme: epika

műfaja: elbeszélő költemény, *verses formában meséli el a történetet*

A MŰNEMEK

LÍRA VERSEK	DRÁMA SZÍNPADI MŰVEK	EPIKA TÖRTÉNETET ELBESZÉLŐ MŰVEK elbeszélő mese

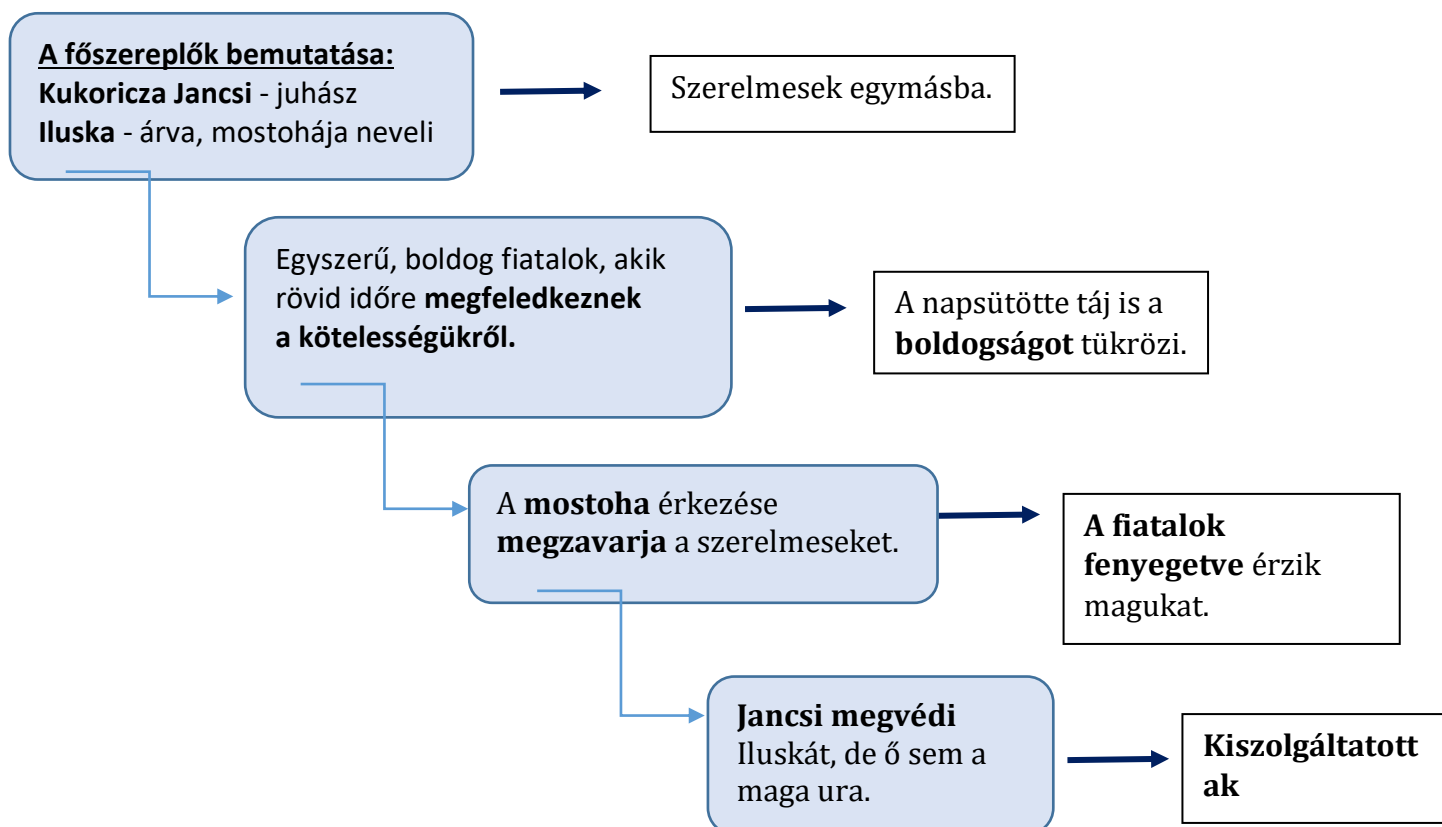

ELŐKÉSZÍTÉS (Expozíció)

1. – 2. fejezet

Nézzük meg a történet kiindulópontjának legfontosabb eseményeit!

A költemény **nyelvezete, népies** tehát a népnyelvből származik sok mondás, kifejezés.

Egy történet **előkészítéséből**, a bevezetésből, megismerjük:

- a szereplőket
- a kiinduló helyzetet
- az események idejét és helyét

Az irodalmi művek három **műnem** egyikébe sorolhatók be.

Műnemek: líra, dráma, epika.

A **lírai művek** érzelmeket fejeznek ki. Nincs bennük cselekmény, vagy csak nagyon kevés.

A **drámai művek** konfliktust, összeütközést jelenítenek meg, és írjuk színpadon történő előadásra szánta őket.

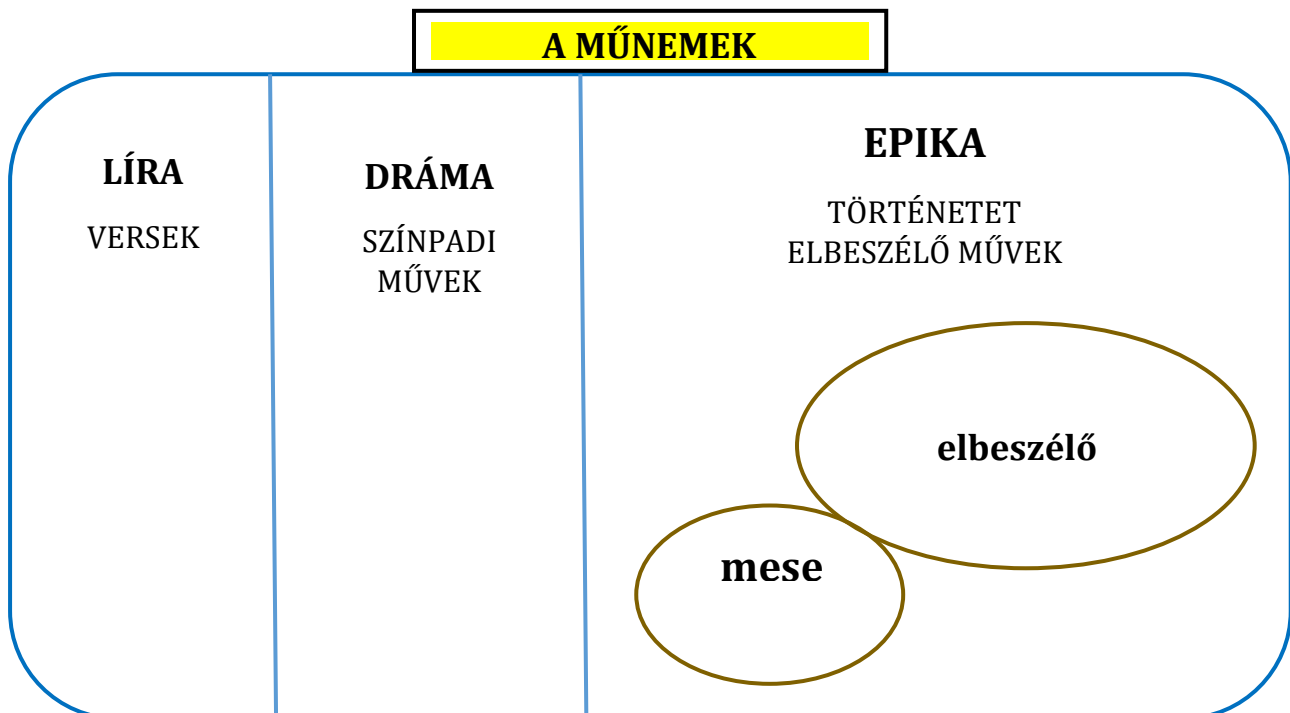
Az **epikus művek** történetet mondanak el.

A műnemeken belül megkülönböztetünk kisebb csoportokat: **műfajokat**.

Az **epika** műnemébe tartozó műfaj a **mese** és az **elbeszélő költemény** is.

A János vitéz **műneme**: epika

műfaja: elbeszélő költemény- *verses formában mesél el történetet*

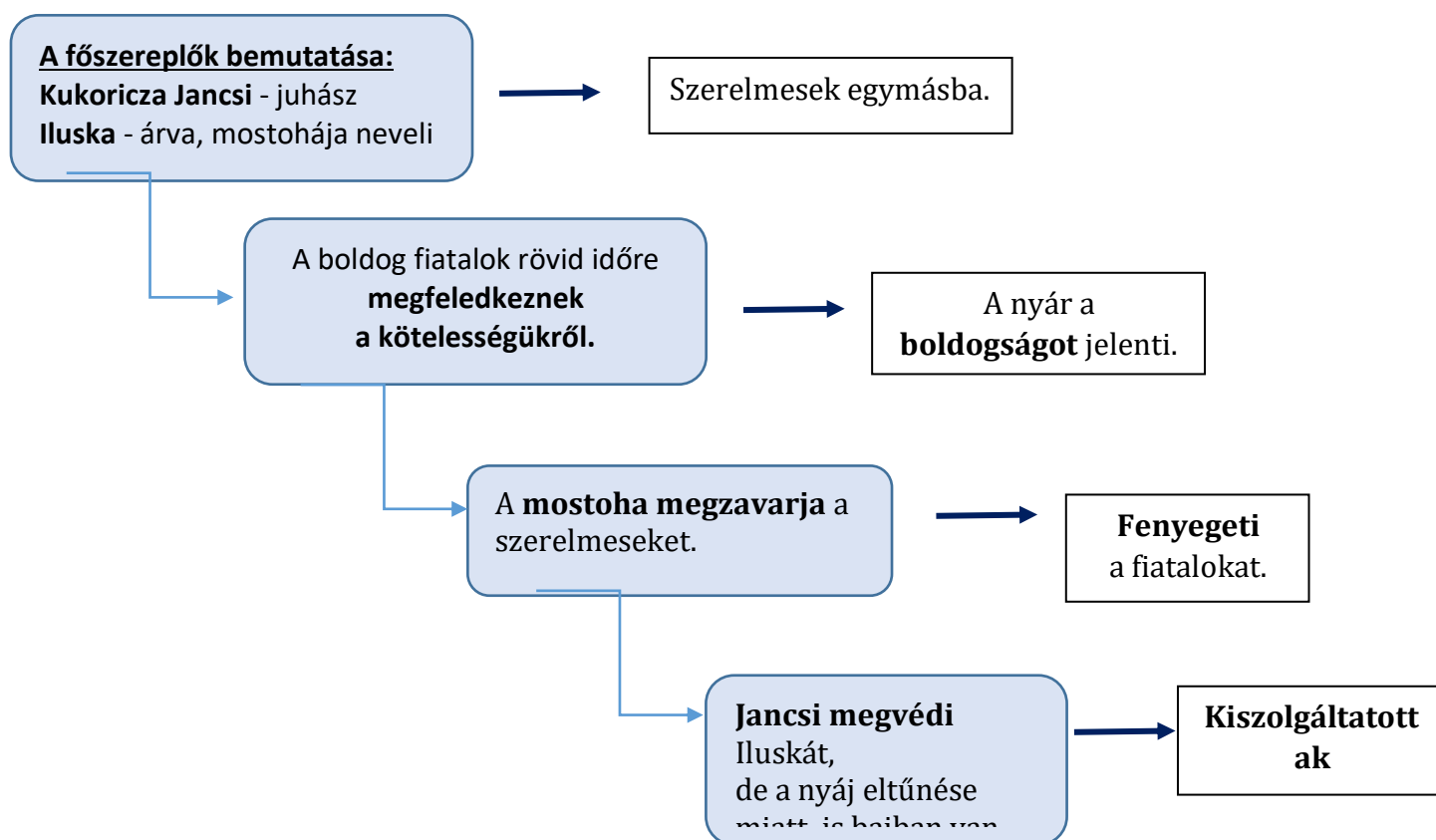

ELŐKÉSZÍTÉS (Expozíció)

1. – 2. fejezet

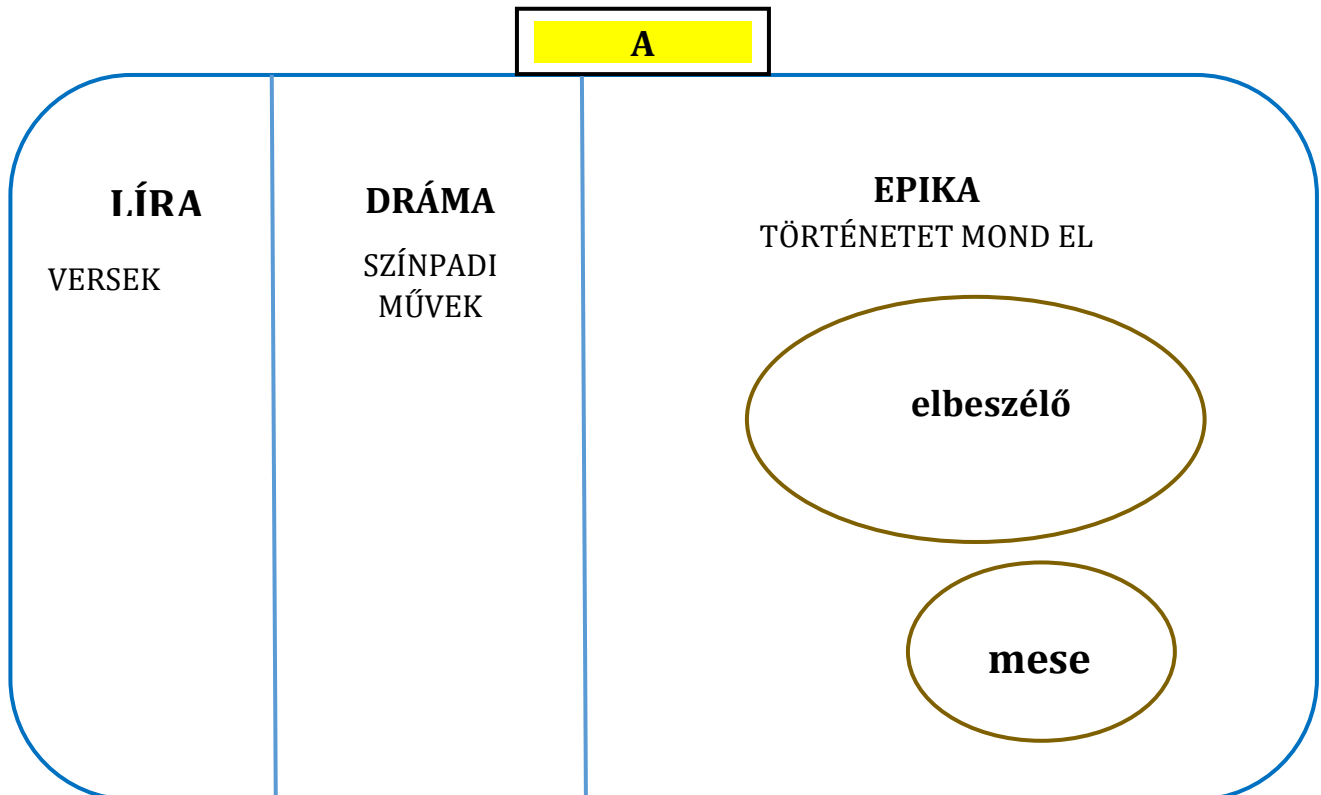
A történet kezdésének legfontosabb eseményei:

A költemény **nyelvezete népies.**

Egy történet **előkészítéséből**, a bevezetésből megismerjük:

- **a** szereplőket
- a kiinduló helyzetet
- **az** események idejét és helyét

A **lírai művek** érzelmeket fejeznek ki. Nincs bennük cselekmény.

A **drámai művek** emberek közti összeütközést mutatnak be, és színpadon adják elő.

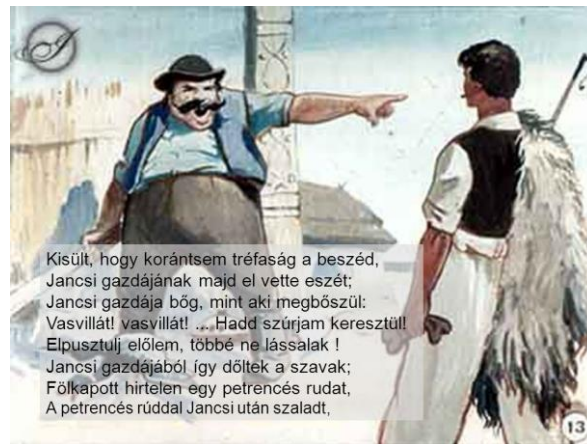
A **mese** és az **elbeszélő költemény** is **történetet mondanak el.**

A János vitéz **műfaja:** elbeszélő költemény- *verses formában mesél el történetet.*

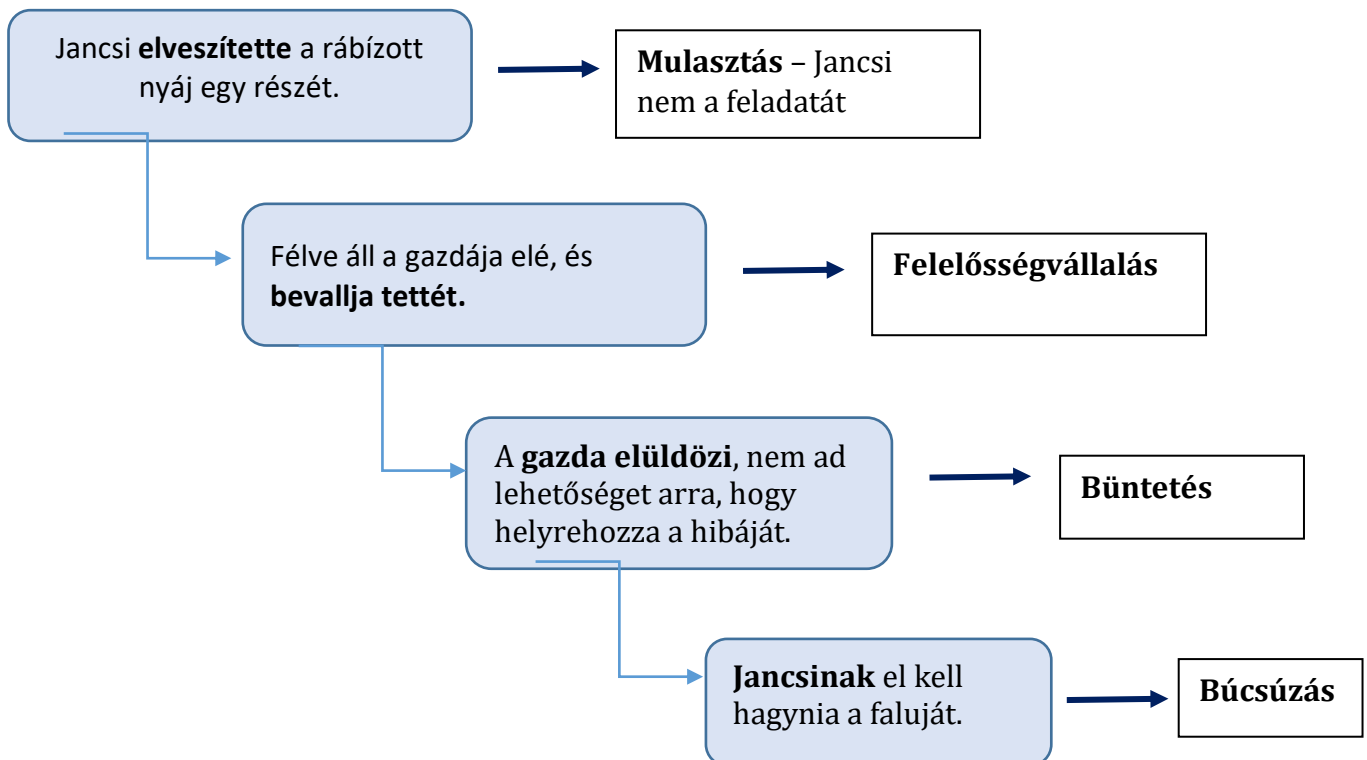
BONYODALOM

3. – 4. fejezet

Kisült, hogy korántsem tréfaság a beszéd,
Jancsi gazdájának majd el vette eszét;
Jancsi gazdája bög, mint aki megbőszül:
Vasvillát! vasvillát! ... Hadd szúrjam keresztül!
Elpusztulj előlem, többé ne lássalak!
Jancsi gazdájából így dőltek a szavak;
Fölkapott hirtelen egy petrencés rudat,
A petrencés rúddal Jancsi után szaladt,

Nézzük meg, hogyan kezd bonyolódni a történet!

Bonyodalom: az elbeszélő műveknek az a része, amelyben a mű alaphelyzete megváltozik, és a további események kiindulópontja lesz.

A második és harmadik fejezet történései között hasonlóságot fedezhetünk föl: Iluska nem végez a mosással, míg a Jancsira bízott nyáj elkóborol. Mindketten megkapják a büntetésüket a mostohájuktól, akiket nem a szeretet, nem a józan gondolkodás vezet, hanem a harag. Jancsi felvállalja tettét, beismeri mulasztását, nem hárítja másra a történeteket. A gazda mégsem bocsát meg neki.

1. Hasonlat

```
graph TD; A[A hasonlat elemei] --> B[hasonlított<br/>(amit hasonlítottunk)]; A --> C[közös jegy<br/>(hasonlóság)]; A --> D[hasonlító<br/>(amihez hasonlítottunk)]; B --- E[A fal]; C --- F[fehér,]; D --- G[mint]; H[a hó.]
```

A hasonlat elemei

hasonlított
(amit hasonlítottunk)

A fal

közös jegy
(hasonlóság)

fehér,

hasonlító
(amihez hasonlítottunk)

mint

a hó.

1. „Jancsi lelkem, mi lelt? mért vagy oly halovány, Mint az elfogyó hold bús őszi éjszakán?”
 hasonlított   közös jegy   kötőszó   hasonlító

A hasonlat mindhárom eleme meg van nevezve.

2. „Elváltak egymástól, mint ágától a levél...”
                                 közös jegy   hasonlító

A hasonlított (Jancsi és Iluska)
a szöveggörnyezetből derül ki.

3. A fiú oroszlánként küzdött.
használt használó közös jegy

A hasonlatot kifejezhetjük úgy is, hogy a hasonlító *-ként*, *-képpen* toldalékot kap.

78

2. Metafora

A metafora **két dolognak az azonosítása** valamilyen külső vagy belső tulajdonság, hangulati egyezőség alapján.

A metafora is hasonlóságon alapszik, de a közös jegyek nincsenek megnevezve. Ezek felismerése már az olvasó feladata.

Példák a metaforára

1. „Mikorra a <u>patak vize</u> <u>tükörré lett...</u>” azonosított azonosító A metafora mindkét eleme meg van nevezve, teljes a metafora.	2. „Gyere ki, <u>galambom!</u>” → a lány azonosító azonosított Csak azonosító elemet tartalmaz, csonka (egytagú) a metafora.

Köznnyelven (hétköznapien): Amikor a patak **vize** olyan lett, **mint** a **tükör**...

3. Megszemélyesítés

A természeti jelenségek, élettelen tárgyak felruházása emberi tulajdonságokkal.

Példák a megszemélyesítésre

1. „A torony bámult rá...”	2. „A nap akkor már a földet érintette...”

Köznnyelvi (hétköznapi) megszemélyesítések:

- az asztal lába;
- a hegy háta;
- rohan az idő;
- elbújik a nap;
- stb.

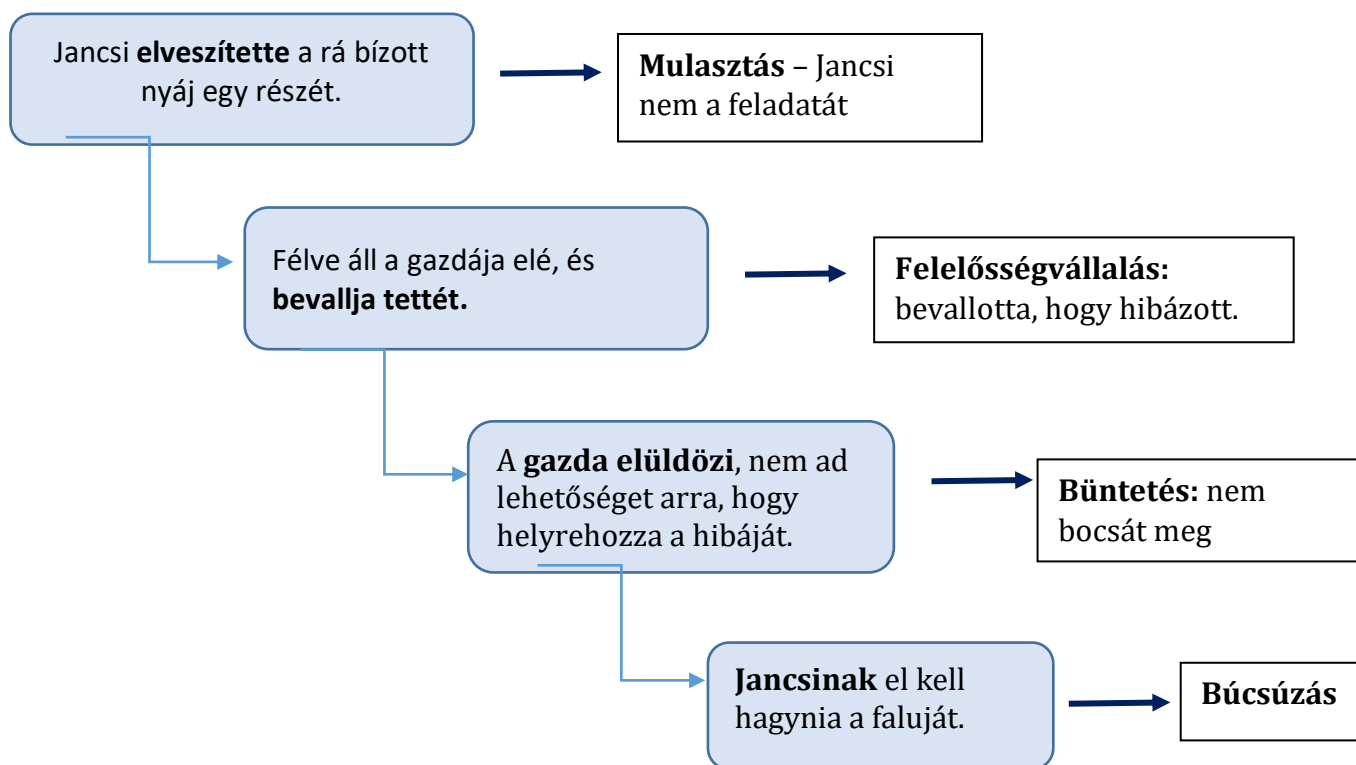
BONYODALOM

3. – 4. fejezet

Kisült, hogy korántsem tréfaság a beszéd,
Jancsi gazdájának majd el vette eszét;
Jancsi gazdája bög, mint aki megböszül:
Vasvillát! vasvillát! ... Hadd szűrjam keresztül!
Elpusztulj előlem, többé ne lássalak !
Jancsi gazdájából így dőltek a szavak;
Fölkapott hirtelen egy petrencés rudat,
A petrencés rúddal Jancsi után szaladt,

Nézzük meg, hogyan kezd bonyolódni a történet!

Bonyodalom: a történetnek az a része, amelyben az alaphelyzet megváltozik, és a további események kiindulópontja lesz.

Az első négy fejezet **valóságos jelenetekből**, a mindennapok logikáját követő összefüggésekből épül fel.

A második és harmadik fejezet történései között hasonlóságot fedezhetünk föl: Iluska nem végez a mosással, **míg** a Jancsira bízott nyáj elkóborol. Mindketten megkapják a büntetésüket a mostohájuktól, akiket nem a szeretet vezet, hanem a harag. Jancsi felvállalja tettét, beismeri mulasztását, nem hárítja másra a történeteket. A gazda mégsem bocsát meg neki.

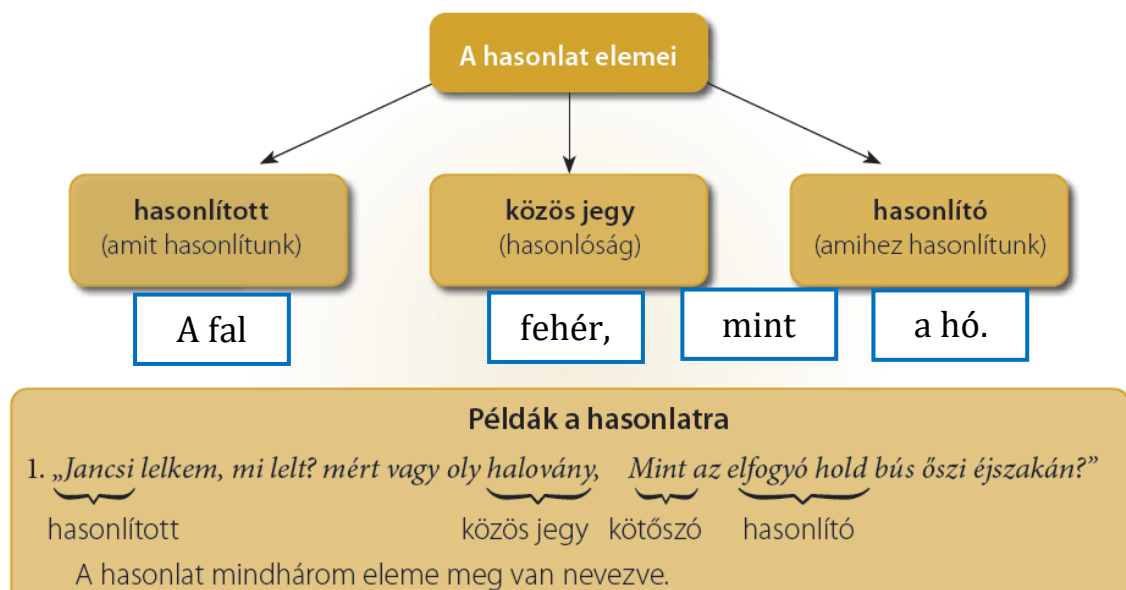
Költői képek - szóképek

1. Hasonlat

Két dolog, személy, tárgy, jelenség, vagy esemény **összehasonlítása** közös tulajdonság alapján.

Három elemből áll: a **hasonlítottból**, amit hasonlítunk, a **hasonlítóból**, amihez hasonlítunk, és a **közös jegyből**.

Az összehasonlított két elemet kötőszó, gyakran a **„mint”**, **„mintha”** kapcsolja össze.

2. Metafora

A metafora **két dolognak az azonosítása** valamilyen tulajdonság alapján.

A metafora is hasonlóságon alapszik, de a közös jegyek nincsenek megnevezve. Ezek felismerése már az olvasó feladata.

Példák a metaforára

1. „Mikorra a <u>patak vize</u> <u>tükörré lett...</u>” azonosított azonosító A metafora mindkét eleme meg van nevezve, teljes a metafora.	2. „Gyere ki, <u>galambom!</u>” → a lány azonosító azonosított Csak azonosító elemet tartalmaz, csonka (egytágú) a metafora.

Köznyelven, hétköznapien: Amikorra a patak **vize** olyan lett, **mint** a **tükör**...

3. Megszemélyesítés

A természeti jelenségek, élettelen tárgyak bemutatása emberi tulajdonságokkal, úgy „viselkedik”, mintha ember lenne.

Példák a megszemélyesítésre

1. „A torony bámult rá...”	2. „A nap akkor már a földet érintette...”

Köznyelvi (hétköznapi) megszemélyesítések:

az asztal lába;
a hegy háta;
rohan az idő;
elbújik a nap;
stb.

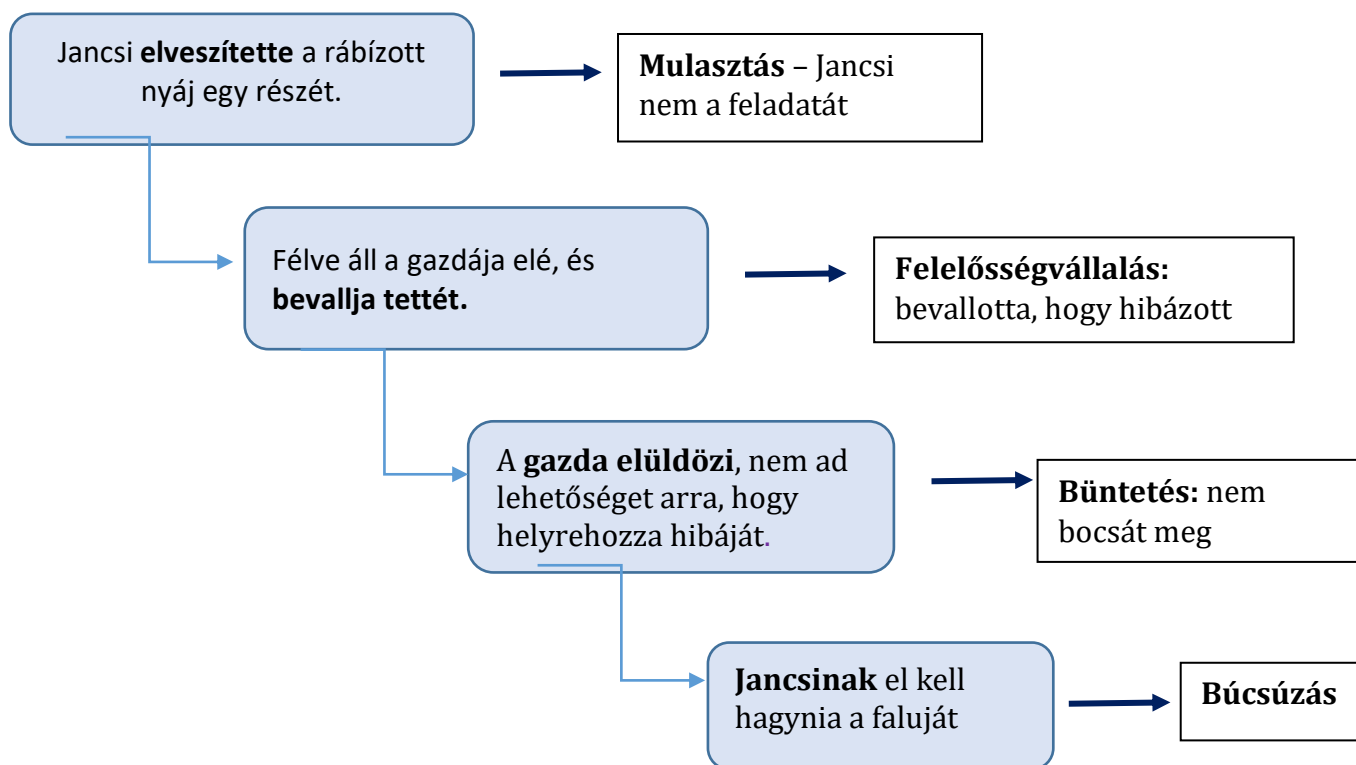

BONYODALOM

3. – 4. fejezet

Nézzük meg, hogyan kezd bonyolódni a történet!

Bonyodalom: a történetnek az a része, amelyben a kiinduló helyzet megváltozik, és a további történések kiindulópontja lesz.

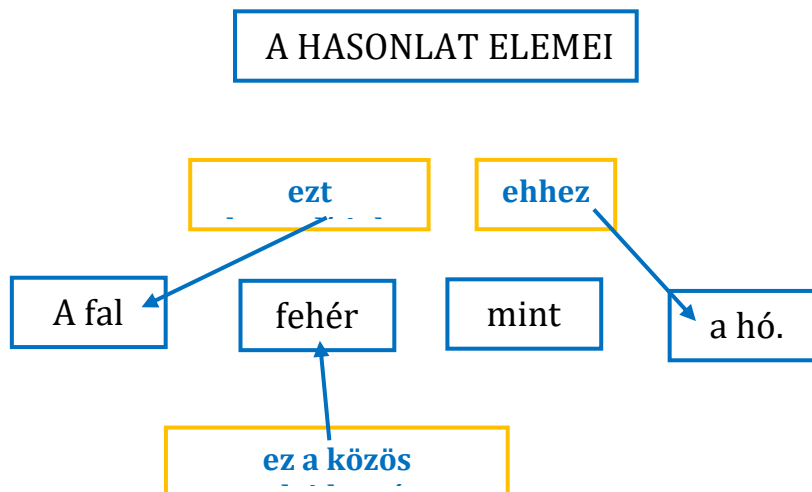
Az első négy fejezet **valóságos jelenetekből** épül fel.

Költői képek - szóképek

1. Hasonlat

Két dolog összehasonlítása közös tulajdonság alapján.

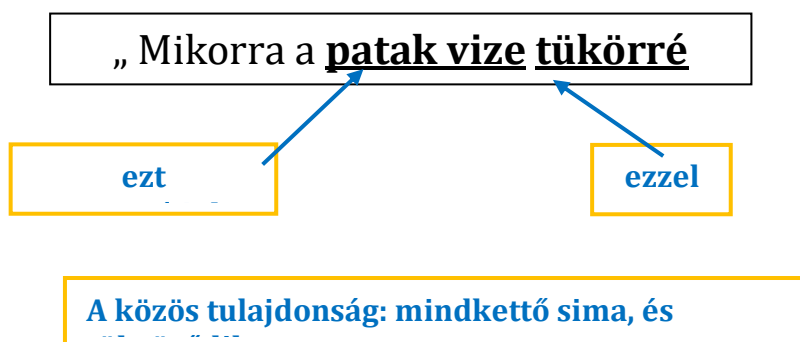
Az összehasonlított két elemet kötőszó, gyakran a „**mint**”, „**mintha**” kapcsolja össze.

2. Metafora

A metafora **két dolognak az azonosítása** valamilyen tulajdonság alapján.

A metafora is hasonlat, csak itt a közös jegyek nincsenek megnevezve.

Köznnyelven, hétköznapián: Amikor a patak **vize** olyan lett, **mint** a **tükör**...

3. Megszemélyesítés

Egy élettelen tárgy bemutatása emberi tulajdonságokkal, úgy „viselkedik”, mintha ember lenne.

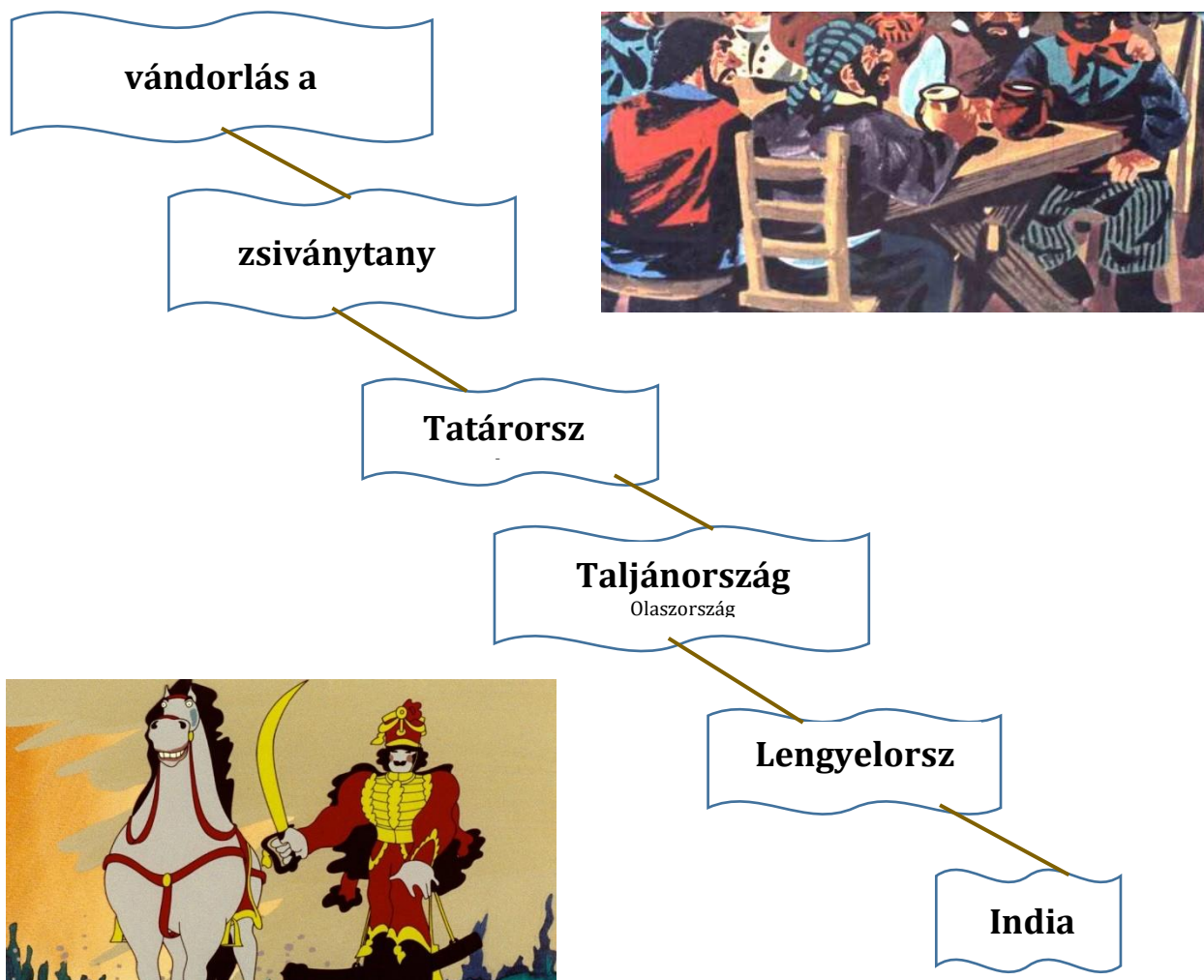
Köznyelvi (hétköznapi) megszemélyesítések:

az asztal lába;
a hegy háta;
rohan az idő;
elbújik a nap;
stb.

KIBONTAKOZÁS (5. – 10. fejezet)

Jancsi útnak indul a falujából, és elkezddődnek a **kalandjai**.
Ezek sorozata alkotja majd a **mű cselekményét**.

Jancsi úgy viselkedik, mint a népmesék hőse: megmenti az embereket a gonoszoktól, ellenáll a pénz kísértésének, és vállalja a további próbákat, küzdelmeket.

A cselekmény kibontakozása: a bonyodalomtól a tetőpontig terjedő rész, az események összefüggő láncolata. Ennek során felerősödik a feszültség, kiéleződnek a konfliktusok.

A LEÍRÁS

Az elbeszélés és a párbeszéd mellett jellemző írói közlés mód a leírás is.

A leírás az élőlények, tárgyak, tájak, természeti jelenségek szemléletes bemutatása.

Az elbeszélő művekben a leírás gyakran a szereplők környezetét mutatja be, hiszen a környezet hatással van az ott élő emberekre.

A történetmondó ilyenkor megállítja az eseményeket, szemlélődésre, körütekintésre készíti az olvasót.

A leírás során általában egy meghatározott rendezési elvet, a térbeliség elvét követjük. Fokozatosan haladhatunk a közeli felől a távoli felé, vagy fordítva. De középpontosan, illetve lentől felfelé vagy fentről lefelé is haladhatunk. Ábrázolhatjuk először az egészet, s ezután a részleteket, de a részletekből is alkothatunk egészet.

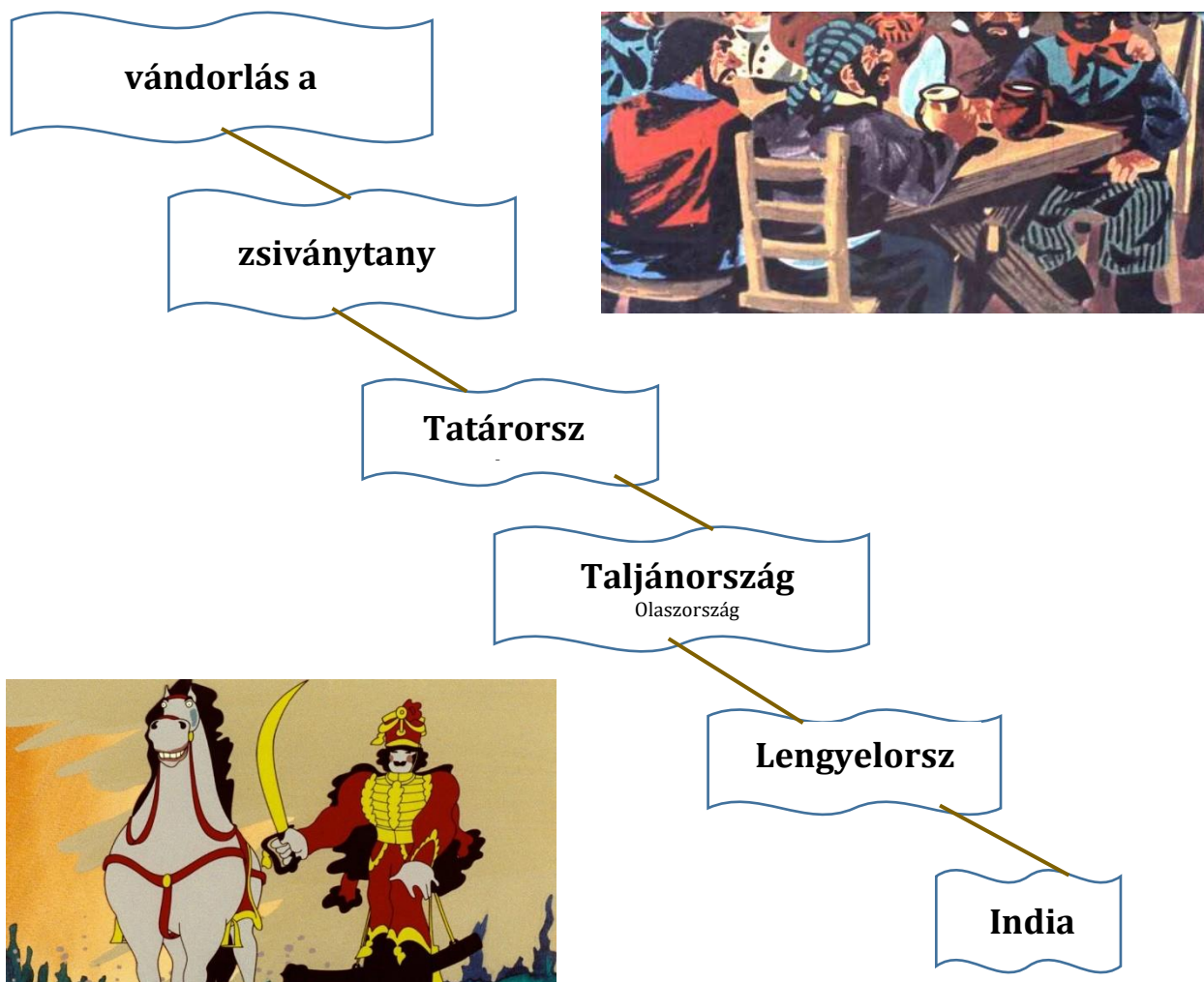
Leírásra, megnevezésre a szófajok közül leginkább a főneveket és a melléknéveket használjuk, de a költők a képszerűség érdekében gyakran alkalmaznak hasonlatokat, megszemélyesítéseket is.

KIBONTAKOZÁS (5. – 10. fejezet)

Jancsi útnak indul a falujából, és elkezdődnek a **kalandjai**.
Ezek sorozata alkotja a **mű cselekményét**.

Jancsi úgy viselkedik, mint a népmesék hőse: megmenti az embereket a gonoszoktól, ellenáll a pénz kísértésének, és vállalja a további próbákat, küzdelmeket.

A cselekmény **kibontakozása**: a bonyodalom után következik, a tetőpontig tart, a történetek összefüggő láncolata. Ennek során felerősödik a feszültség, kiéleződnek a konfliktusok.

A LEÍRÁS

Jellemző írói közlés mód a leírás is.

A leírás az élőlények, tárgyak, tájak, természeti jelenségek **szemléletes bemutatása**.

Az elbeszélő művekben a leírás gyakran a szereplők környezetét mutatja be, hiszen a környezet hatással van az ott élő emberekre.

A történetmondó ilyenkor megállítja az eseményeket, szemlélődésre, körületekintésre készíti az olvasót.

A leírás sorrendje: haladhatunk

- a közelitől a távoli felé,
- a távolitól a közeli felé,
- lentről felfelé,
- vagy fentről lefelé.

Ábrázolhatjuk először az egészet, és ezután a részleteket, de a részletekből is alkothatunk egészet.

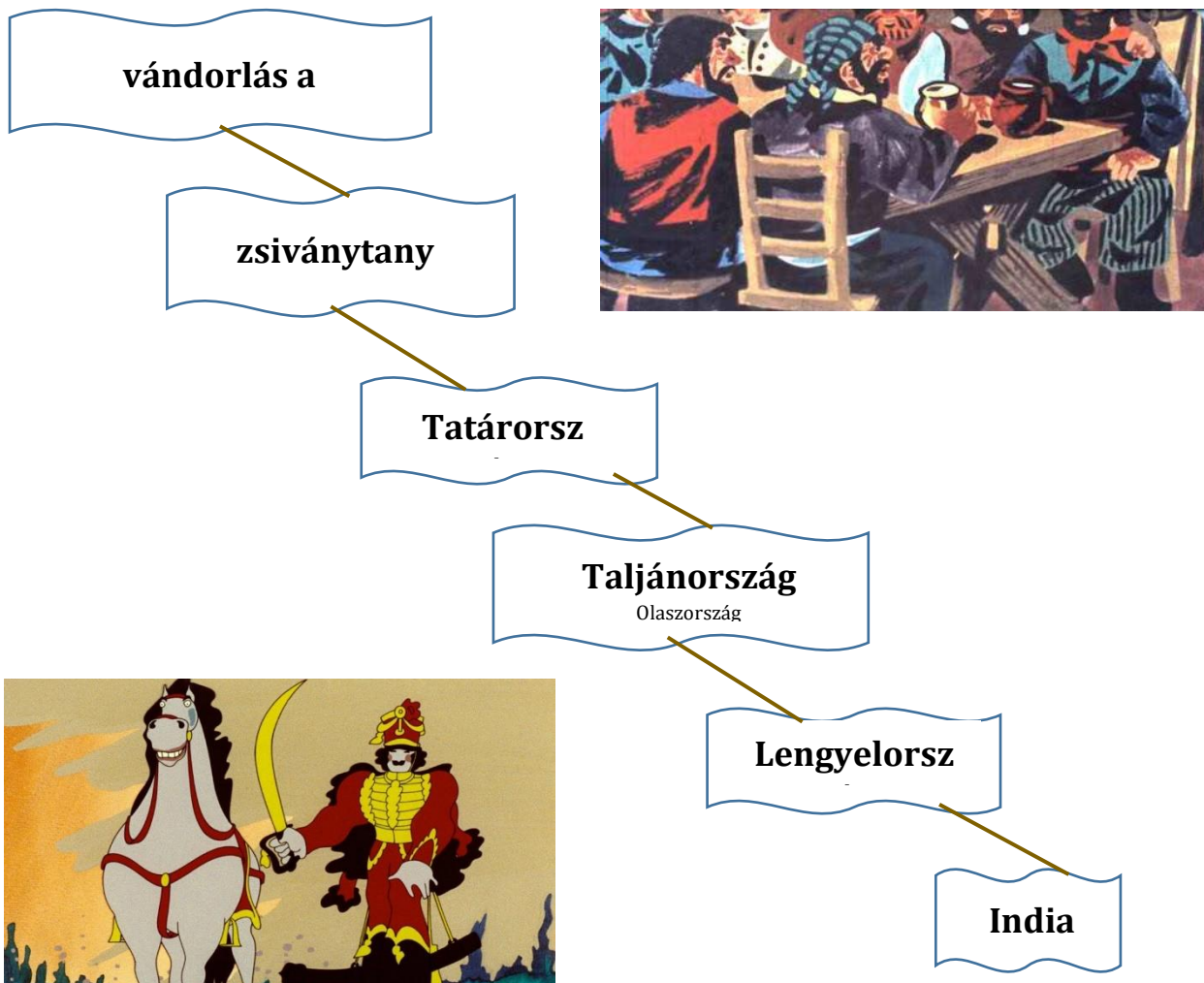

Leírásra a szófajok közül leginkább a **főneveket** és a **mellékneveket** használjuk, de a költők gyakran alkalmaznak **hasonlatokat**, **megszemélyesítéseket** is.

KIBONTAKOZÁS (5. – 10. fejezet)

Jancsi útnak indul a falujából, és elkezdődnek a **kalandjai**.
Ezek a kalandok adják a **mű cselekményét**.

Jancsi olyan, mint egy népmesei hős: megmenti az embereket a gonoszoktól, ellenáll a pénz kísértésének, és vállalja a további harcokat.

Kibontakozás: az egymás után következő események sorozata.

A LEÍRÁS

Jellemző írói közlés mód a leírás is.

A leírás az élőlények, tárgyak, tájak **bemutatása**.

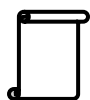
Az elbeszélő művekben a leírás gyakran a szereplők környezetét mutatja be.

A leírás sorrendje:

- a közelitől a távoli felé,
- a távolitól a közeli felé,
- lentről felfelé,
- fentről lefelé.

A leírás gyakori szófajai: a **főnevek**, és a **melléknevek**.

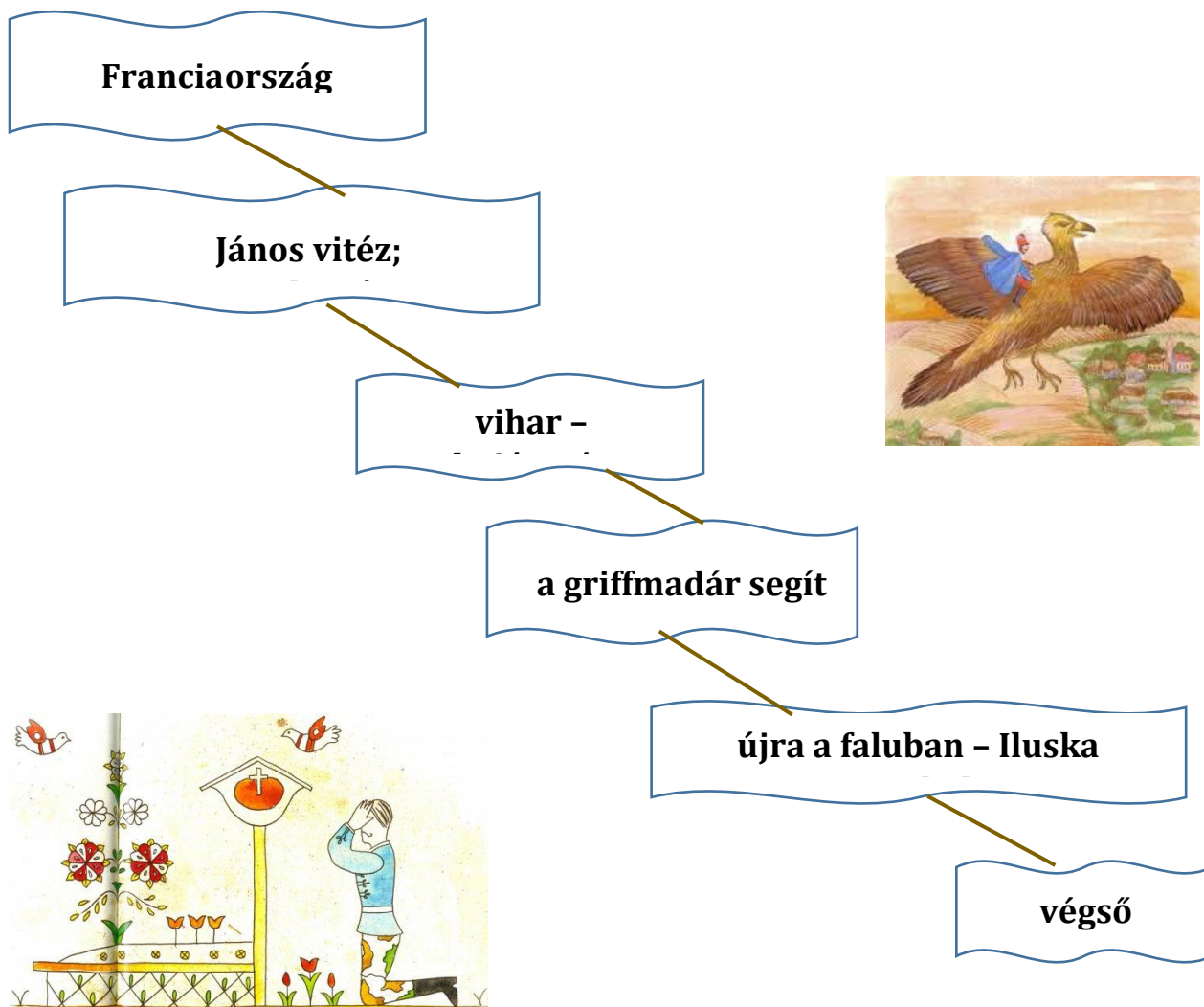

KIBONTAKOZÁS (11. – 18. fejezet)

Katonatársai eddig is csodálták Jancsi erejét, Franciaországban azonban arra is lehetősége nyílik, hogy bátorságát sok ember előtt bizonyítsa. A 13. részben akár jó véget is érhetne Jancsi története: a francia király hősünket Kukoricza Jancsiról **János vitézre kereszteli**, és neki ígéri a lánya kezét, meg a trónját. A fiú Iluska iránti hűségét bizonyítja, hogy nem veszi feleségül a királylányt, és visszautasítja a felkínált királyságot is.

A történet szerencsés kimenetelében bizakodtunk a 15. rész olvasásakor, amikor a király **gazdagon megjutalmazta** a fiút. A következő részekből azonban megtudtuk, hogy János vitéz nemcsak a kincsét vesztí el, hanem a kedvesét is. Csak Iluska emléke maradt meg neki, és a szerelme sírhalmáról leszakított rózsza.

Hőszünk ezúttal **végleges búcsút vesz a falujától**, és ismét vándorútra indul. Kíváncsian várjuk, milyen kalandokba keveredik még János a következő részekben.

KÖLTŐI ALAKZATOK

A mű olvasása során olyan költői kifejezőeszközökkel ismerkedhetünk meg, melyek képszerűvé teszik a szöveget.

1. Párhuzam

A párhuzam azonos vagy hasonló felépítettségű gondolatok egymás mellé állítása. Az irodalmi művekben a költők gyakran állítják párhuzamba a természeti jelenségeket az emberi élet eseményeivel.

Figyeld meg ezt a sorpárt:

*„Oly hamar támadott az égiháború,
Mily hamar Jancsinak sorsa lett szomorú.”*

Ugye, hogy látod a párhuzamot? Jancsi boldogan élt, hirtelen azonban minden összeomlott, amikor szétszéledt a nyáj. A derült idő is ugyanilyen hirtelen vált viharossá.

2. Az ellentét

Az ellentét olyan nyelvi alakzat, amelyben a költő egymással ellentétes gondolatokat állít egymás mellé.

Például:

*„Tartóztatnálak, de tudom, nem maradnál,
Kívánczol lenni máris galambodnál,”*

A király szeretné tartóztatni János vitézt, de figyelmességéből mégsem teszi.

3. A fokozás

A fokozás olyan nyelvi alakzat, amelyben az egymás mellé helyezett nyelvi elemeknek egyre erősebb érzelmi vagy értelmi erejük van.

Például:

*„Sokat mondott Jancsi megeredt nyelvével,
De még többet mondott sugárzó szemével;”*

KIBONTAKOZÁS

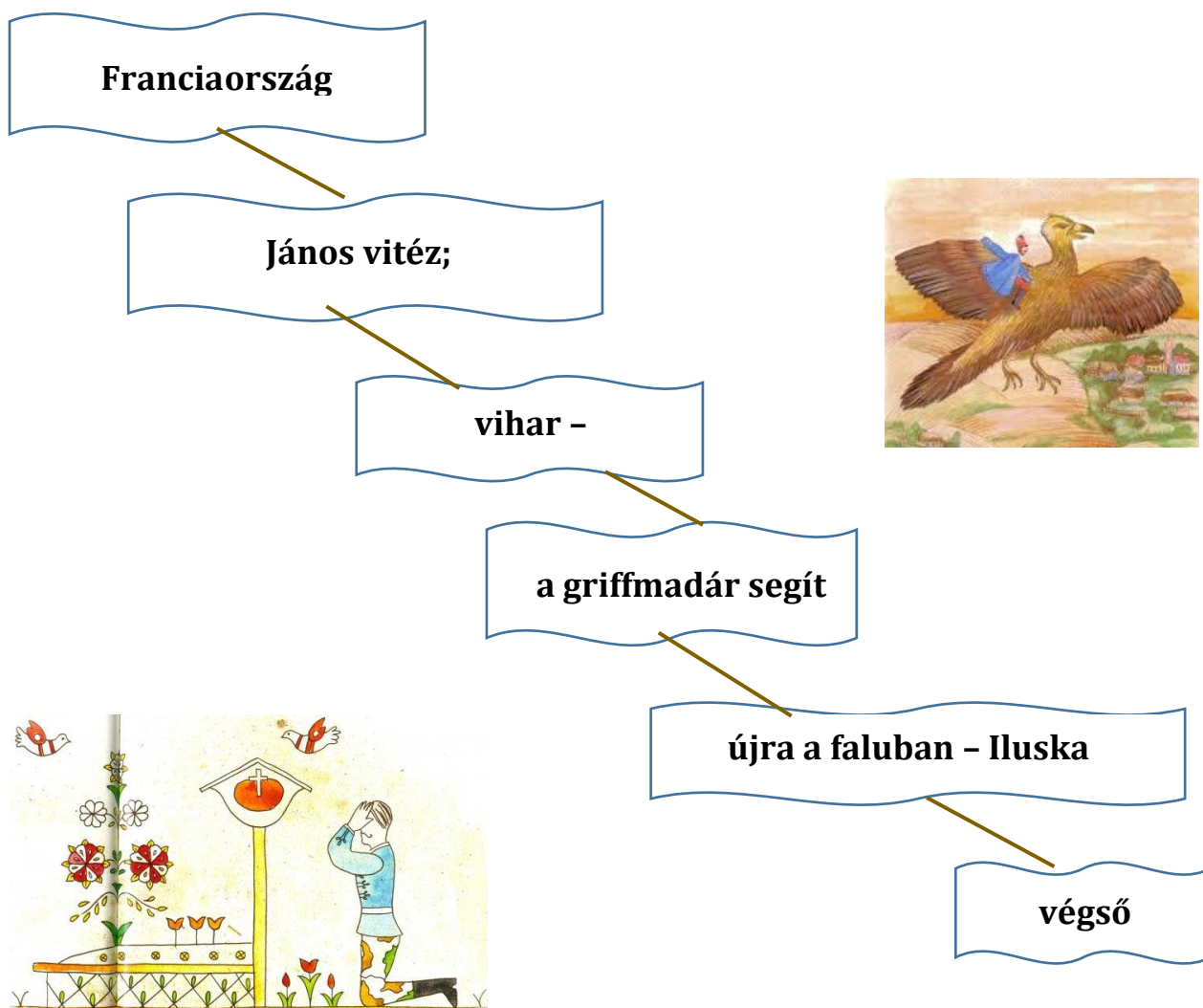
11. – 18. fejezet

Franciaországban lehetősége nyílik Jancsinak arra, hogy bátorságát sok ember előtt bizonyítsa.

A 13. részben akár jó vége is lehetne a történetnek: a francia király hősünket **János vitézre kereszteli**, és neki ígéri lánya kezét meg a trónját. A fiú Iluska iránti hűségét bizonyítja, hogy nem veszi feleségül a királynőt, és visszautasítja a felkínált királyságot is.

A 15. rész is szerencsés véget ért: a király **gazdagon megjutalmazta** a fiút. Utána azonban megtudtuk, hogy János vitéz nemcsak a kincsét vesztette el, hanem a kedvesét is. Csak Iluska emléke maradt meg neki, és a szerelme sírjáról leszakított rózsza.

Hősünk ezúttal **végleges búcsút vesz a falujától**, és ismét vándorútra indul.

KÖLTŐI ALAKZATOK

A mű olvasása során olyan költői kifejezőeszközökkel ismerkedhetünk meg, melyek képszerűvé teszik a szöveget.

1. Párhuzam

A párhuzam azonos vagy hasonló gondolatok egymás mellé állítása.

A költők gyakran állítják párhuzamba a természeti jelenségeket az emberi élet eseményeivel.

Figyeld meg ezt a sorpárt:

*„Oly hamar támadott az égiháború,
Mily hamar Jancsinak sorsa lett szomorú.”*

A párhuzam: Jancsi boldogan élt, hirtelen azonban minden összeomlott, amikor szétszéledt a nyáj. A derült idő is ugyanilyen hirtelen vált viharossá.

2. Az ellentét

Az ellentét olyan nyelvi alakzat, amelyben a költő egymással ellentétes gondolatokat mond.

Például:

*„Tartóztatnálak, de tudom, nem maradnál,
Kíváncozol lenni máris galambodnál,”*

A király szeretné tartóztatni János vitézt, de figyelmességéből mégsem teszi.

3. A fokozás

A fokozás olyan nyelvi alakzat, amelyben az egymás mellé helyezett nyelvi elemeknek egyre erősebb erejük van.

Például:

*„Sokat mondott Jancsi megeredt nyelvével,
De még többet mondott sugárzó szemével;”*

Azt jelenti: egyre többet beszélt, miközben az arcáról is sugárzott minden érzelem.

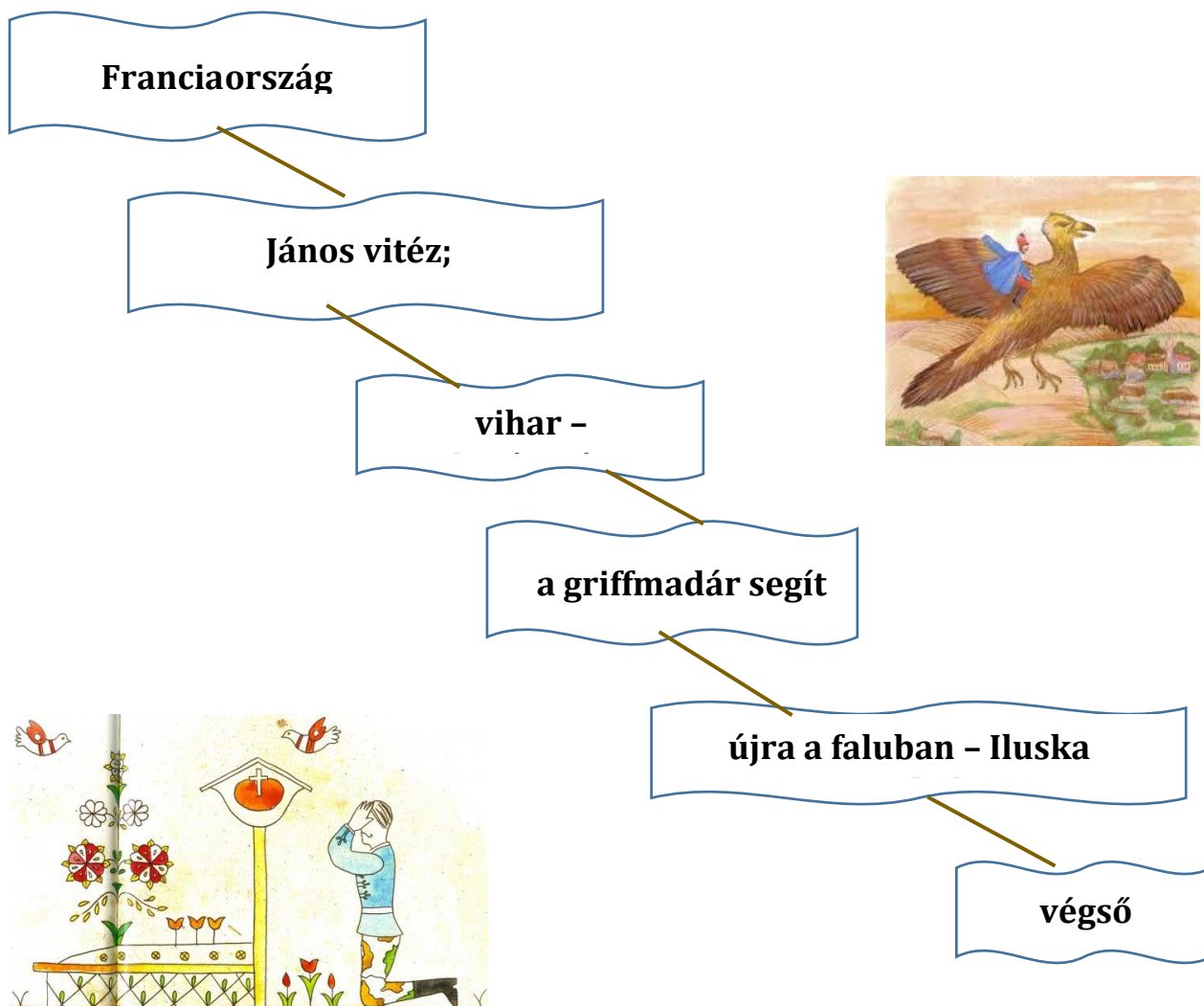
KIBONTAKOZÁS

11. – 18. fejezet

Franciaországban Jancsi a bátorságát sok embernek bizonyította.

A 13. részben: a francia király hősünket **János vitézre kereszteli**, és neki ígéri lánya kezét meg a trónját. A fiú mindent visszautasít.

A 15. részben: a király **gazdagon megjutalmazta** a fiút. De mire hazaér, mindent elveszít. Iluska meghalt. Hősünk ezért **végleges búcsút vesz a falujától**, és ismét vándorútra indul.

KÖLTŐI ALAKZATOK

A mű olvasása során olyan költői kifejezőeszközökkel ismerkedhetünk meg, melyek képszerűvé teszik a szöveget.

1. Párhuzam:

a hasonló gondolatok egymás mellé állítása.

Például:

*„Oly hamar támadott az égiháború,
Mily hamar Jancsinak sorsa lett szomorú.”*

A párhuzam:

Jancsi boldogan élt, de összeomlott az élete.
A derült idő is ugyanilyen hirtelen vált viharossá.

2. Az ellentét:

egymással ellentétes gondolatok.

Például:

*„Tartóztatnálak, de tudom, nem maradnál,
Kíváncozol lenni máris galambodnál,”*

A király nem szeretné elengedni János vitézt, de udvariasságból mégsem teszi.

3. A fokozás:

az egymás mellé helyezett szavaknak egyre erősebb erejük van.

Például:

*„Sokat mondott Jancsi megeredt nyelvével,
De még többet mondott sugárzó szemével;”*

Azt jelenti:

Egyre többet beszélt, miközben az arcáról még jobban sugárzott minden érzelem.

KIBONTAKOZÁS (19. – 24. fejezet)

János vitéz **második vándorútja** már a **mesék világában** játszódik.

János vitéz újabb és újabb veszélyhelyzetbe sodorja magát, mert feladta az életet, már csak a halálát várja, hogy a túlvilágon Iluskájával lehessen. A próbák során azonban mindig szerencséje van. Ereje megsokszorozódik, amikor kíséri a sárból a fazekas szekerét. Furfangjával, leleményével és józan eszével pedig sikerül az óriáskirályt legyőznie.

A sötétség országába is eljutunk Jancsival, amely olyan félelmetes világ, ahol minden rossz megtörténhet. Ez a Rossz birodalma. A kártékony boszorkák elpusztításával János vitéz elégtételt vesz Iluska mostoháján is, és megszabadítja az ármánykodástól a világot. János a leszámolóhoz segítségül hívja hű alattvalóit, az óriásokat. Ez nagyobb hőstett, mint amikor a zsványokkal számolt le, mert a boszorkák földöntúli erővel rendelkeznek. Halálukkal a világ kivilágosodik, és mintha egyúttal a földi kín, fájdalom is enyhülne.

vándorlások

Óriások földjén

Boszorkák

Tündérország

A János vitéz verselése

Az ütemhangsúlyos verselés

A magyar nyelvben a szó elején álló szótag a hangsúlyos.

A *János vitéz* ritmusát a hangsúlyos és hangsúlytalan szótagok szabályos váltakozása teremti meg. Ez az alapja a hangsúlyos, vagy magyaros verselésnek. Alapegysége az ütem, amelyben a hangsúlyos szótagot meghatározott számú - egy, kettő vagy három- hangsúlytalan szótag követi.

Az **ütemhangsúlyos verselés** alapja a szótagok szabályos váltakozása. A verssorokat a szünetekkel oszthatjuk ütemekre. Az ütem első szótagja hangsúlyos, a többi hangsúlytalan.

A műben minden **verssor 12 szótagból áll**, a hatodik szótag után sormetszetet találunk. A hat-hat szótagot még két-két ütemre tudjuk bontani. Ezt a sortípust felező tizenkettesnek nevezzük, mely az ütemhangsúlyos verselés egyik jellegzetes sorfajtája.

Subájáról Jancsi lerázta a vizet
x' x x x | x' x || x' x x x | x' x

KIBONTAKOZÁS

19. – 24. fejezet

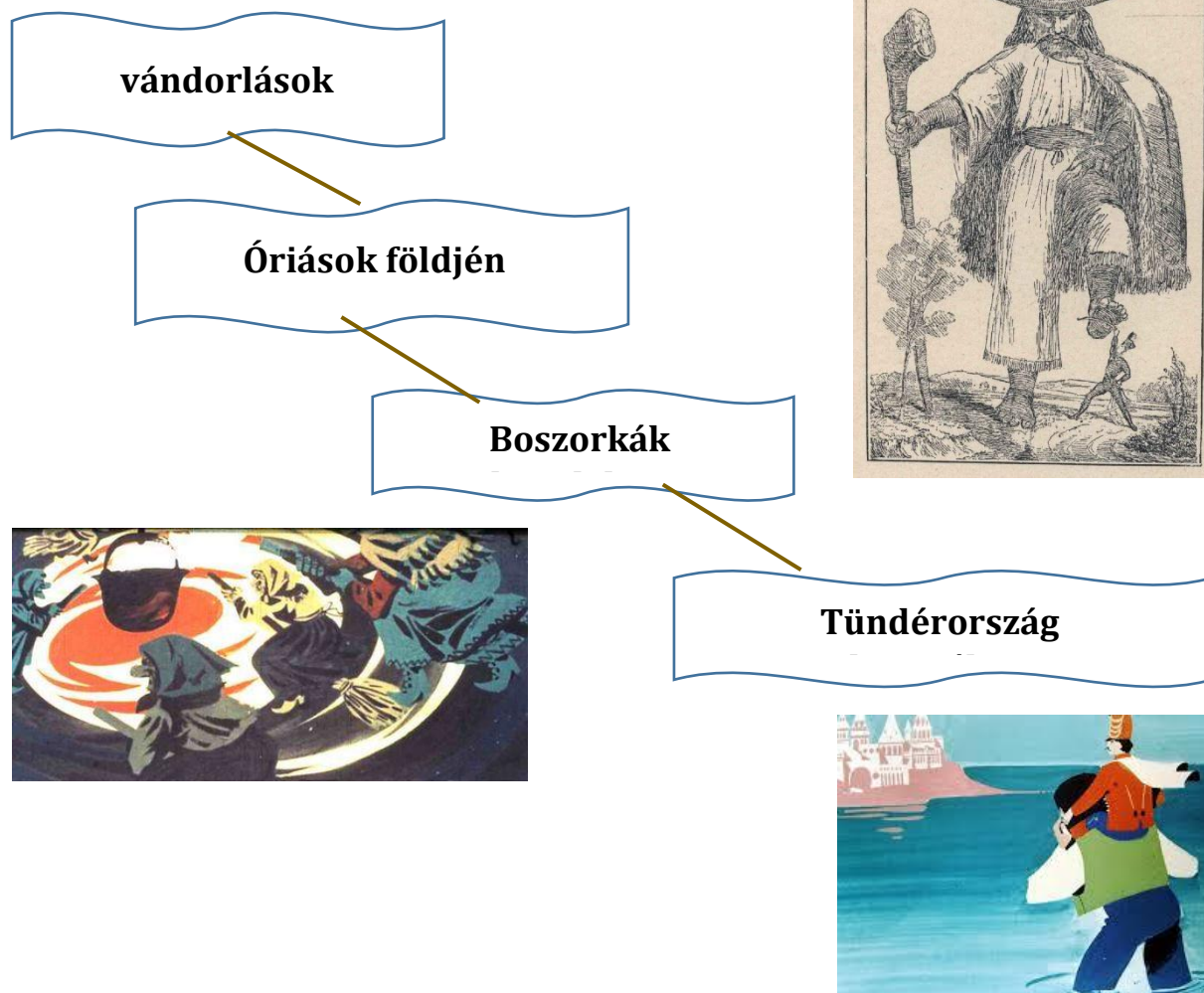
János vitéz **második vándorútja** már a **mesék világában** játszódik.

János több veszélyhelyzetbe sodródik.

A próbák során azonban mindig szerencséje van.

Ereje megsokszorozódik, amikor kíséri a sárból a fazekas szekerét. Furfangjával, leleményével és józan eszével pedig sikerül az óriáskirályt legyőznie.

A boszorkányok birodalmában a kártékony boszorkák elpusztításával János vitéz elégtételt vesz Iluska mostoháján. János a leszámolóshoz segítségül hívja hű alattvalóit, az óriásokat.

A János vitéz verselése

Az ütemhangsúlyos verselés

A magyar nyelvben a szó elején álló szótag a hangsúlyos.

A *János vitéz* ritmusát a hangsúlyos és hangsúlytalan szótagok szabályos váltakozása teremti meg.

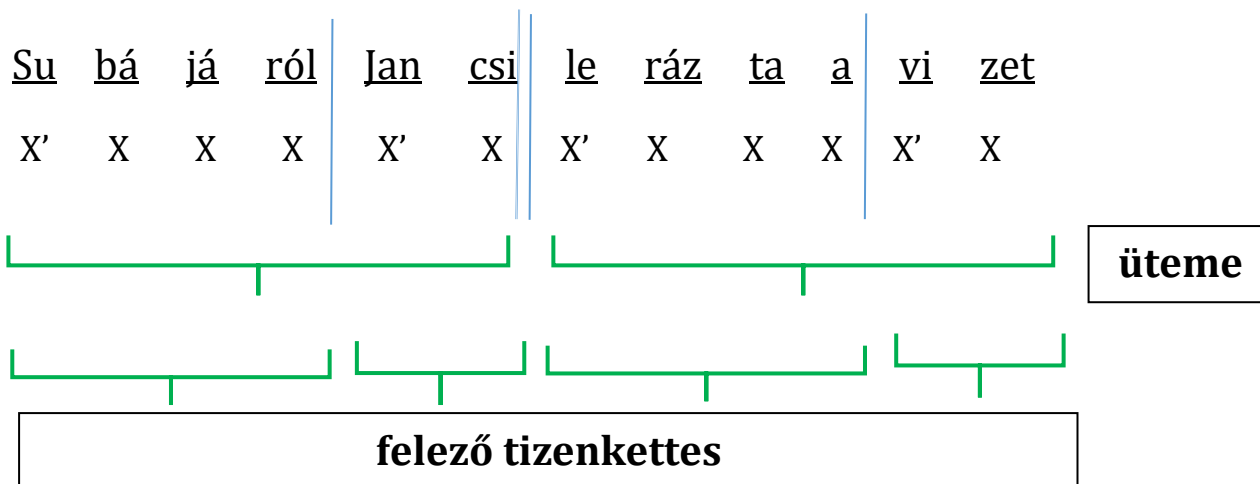
Alapegysége az ütem, amelyben a hangsúlyos szótagot 1, 2, vagy 3 hangsúlytalan szótag követi.

Az **ütemhangsúlyos verselés** alapja a szótagok szabályos váltakozása. A verssorokat a szünetekkel oszthatjuk ütemekre. Az ütem első szótagja hangsúlyos, a többi hangsúlytalan.

A műben minden **verssor 12 szótagból áll**.

A hat-hat szótagot még két-két ütemre tudjuk bontani.

Ezt a sortípust **felező tizenkettesnek** nevezzük, mely az ütemhangsúlyos verselés egyik jellegzetes sorfajtája.

KIBONTAKOZÁS

19. – 24. fejezet

János vitéz **második vándorútja** a **mesék világában** játszódik.

János gyakran veszélyhelyzetbe sodródik.

A próbatételek során mindig szerencséje van.

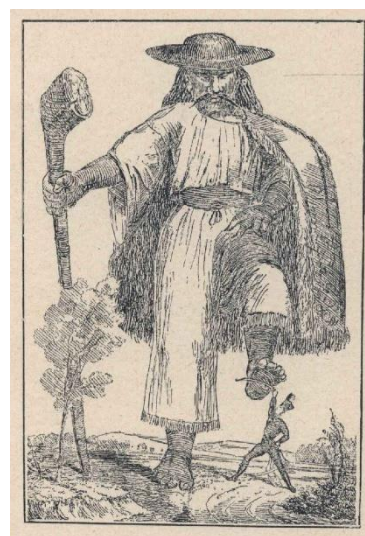
Ügyességével és eszével legyőzi az óriáskirályt.

A gonosz boszorkák elpusztításával bosszút áll Iluska mostoháján. Jánosnak segítenek az óriások.

vándorlások

Óriások földjén

Boszorkák

Tündérország

A János vitéz verselése

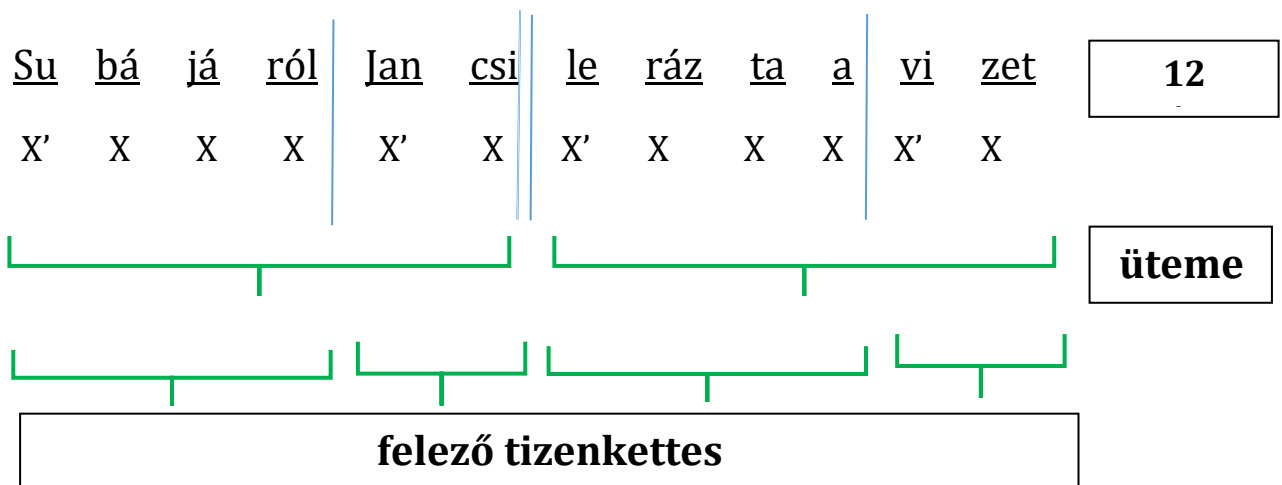
Az ütemhangsúlyos verselés

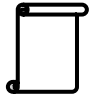
A magyar nyelvben a szó elején álló szótag a hangsúlyos.

A műben minden **verssor 12 szótagból áll.**

A hat-hat szótagot még két-két ütemre tudjuk bontani.

Ezt a sortípust **felező tizenkettesnek** nevezzük.

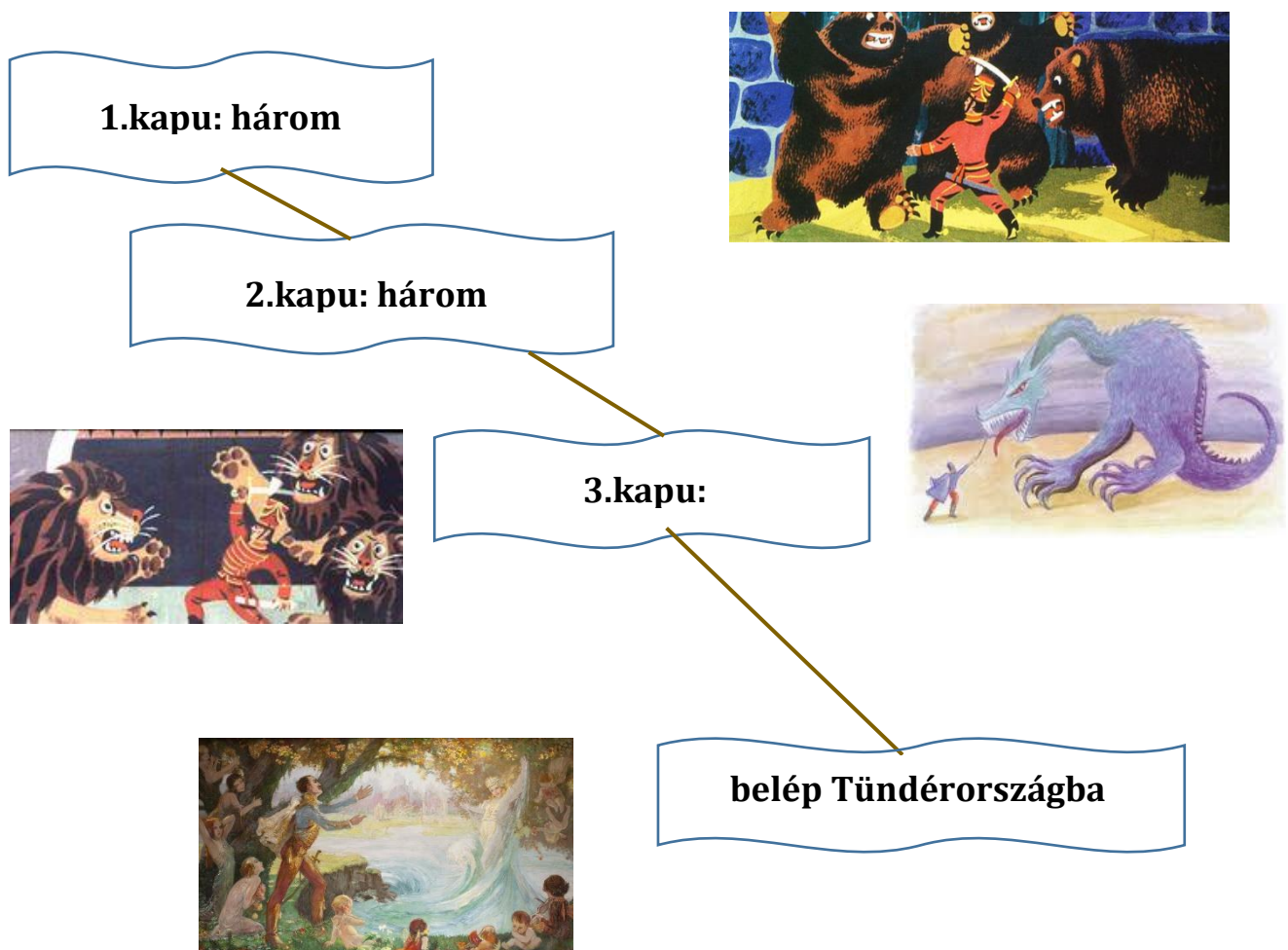
TETŐPONT

25. fejezet

Főhősünk életében újabb mérföldkőhöz érkezünk, amikor az Óperenciás-tengeren keresztül megérkezik Tündérországba. **Sorsa ismét fordulatot vesz.** Ezt jelzi a megváltozott természeti kép, és a próbák mássága is. Mesebeli segítőjével jut át a tengeren, de a kapuőrökkel már egyedül küzd meg. Az út során szerzett tapasztalata, bátorsága, hite most sem hagyja cserben. Maradhatna a túlparton is, a biztonságban, ahol még az öreg halász is boldog, ám az ő lelke mégsem tudott még megnyugodni. Ezért megy tovább.

Tetőpont: a cselekmény leglényegesebb fordulópontja, csúcspontja.

János vitéz és a halász közti beszélgetést **párbeszédnek** nevezzük. A párbeszéd a történetmesélés egyik eszköze. Megtudhatjuk belőle a szereplők viszonyát, és azt, hogy szó szerint mit mondanak egymásnak.

RÍM- az azonos vagy hasonló hangzású szavaknak, szótagoknak a sorvégeken történő összeecsengése.

Ha megvizsgálod a *János vitéz* rímelését, látod, hogy a műben mindig két egymást követő sorvég csendül össze. A rímek elhelyezkedésének ezt a módját **páros rímnek** nevezzük. Rímképlete: a-a b-b

A rím a hangok szabályos egybecsengése. A János vitéz páros rímű versszakokból áll.

<i>A tündérnemzetség gyönyörű körében</i>	<i>a</i>
<i>S kedves Iluskája szerető ölében</i>	<i>a</i>
<i>Mai napig János vitéz őkegyelme</i>	<i>b</i>
<i>Szép Tündérországnak boldog fejedelme</i>	<i>b</i>

A rímeknek számos fajtáját különböztetjük meg a szerint, hogyan helyezkednek el. A főbb **rímtípusok** a következők:

Bokorrím esetében kettőnél több egymás utáni sor rímel egymással:

<i>Én drágalátos palotám,</i>	<i>a</i>
<i>Jóillatú piros rózsám,</i>	<i>a</i>
<i>Gyönyörű szép kis violám,</i>	<i>a</i>
<i>Élj sokáig, szép Júliám!</i>	<i>a</i>

Páros rím esetében a két egymás után következő sor rímel:

<i>Noha cseles, noha csélcsap,</i>	<i>a</i>
<i>mégis csodás ez az évszak,</i>	<i>a</i>
<i>túltesz minden vágyon, álmon,</i>	<i>b</i>
<i>különb, mint a többi három.</i>	<i>b</i>

Keresztrím esetében az első a harmadik sorral cseng össze, a második a negyedikkel:

<i>Véget ért a bújdosás</i>	<i>a</i>
<i>és a galibák.</i>	<i>b</i>
<i>Ki se bírta volna más,</i>	<i>a</i>
<i>csak mi, fa-babák.</i>	<i>b</i>

Félrím esetében az első és a harmadik sor nem, csak a második és a negyedik rímel:

<i>S mind, amiket e szép sziget</i>	x
<i>Ételt-italt terem;</i>	a
<i>S mind ami bor pezsegve forr</i>	x
<i>Túl messzi tengeren.</i>	a

Ölelkező rím esetében az első az utolsó sorral rímel, s ezek szinte átfogják, átölelik a belül rímelő második-harmadik sort:

<i>Hajdanában, amikor még,</i>	a
<i>Igy beszélt a magyar ember:</i>	b
<i>Ha per, úgymond hadd legyen per,</i>	b
<i>(Ami nem volt éppen oly rég).</i>	a

Összefoglalva:

- **bokorrím:** a a a a
- **félrím:** x a x a
- **páros rím:** a a b b
- **ölelkező rím:** a b b a
- **keresztrím:** a b a b

TETŐPONT

25. fejezet

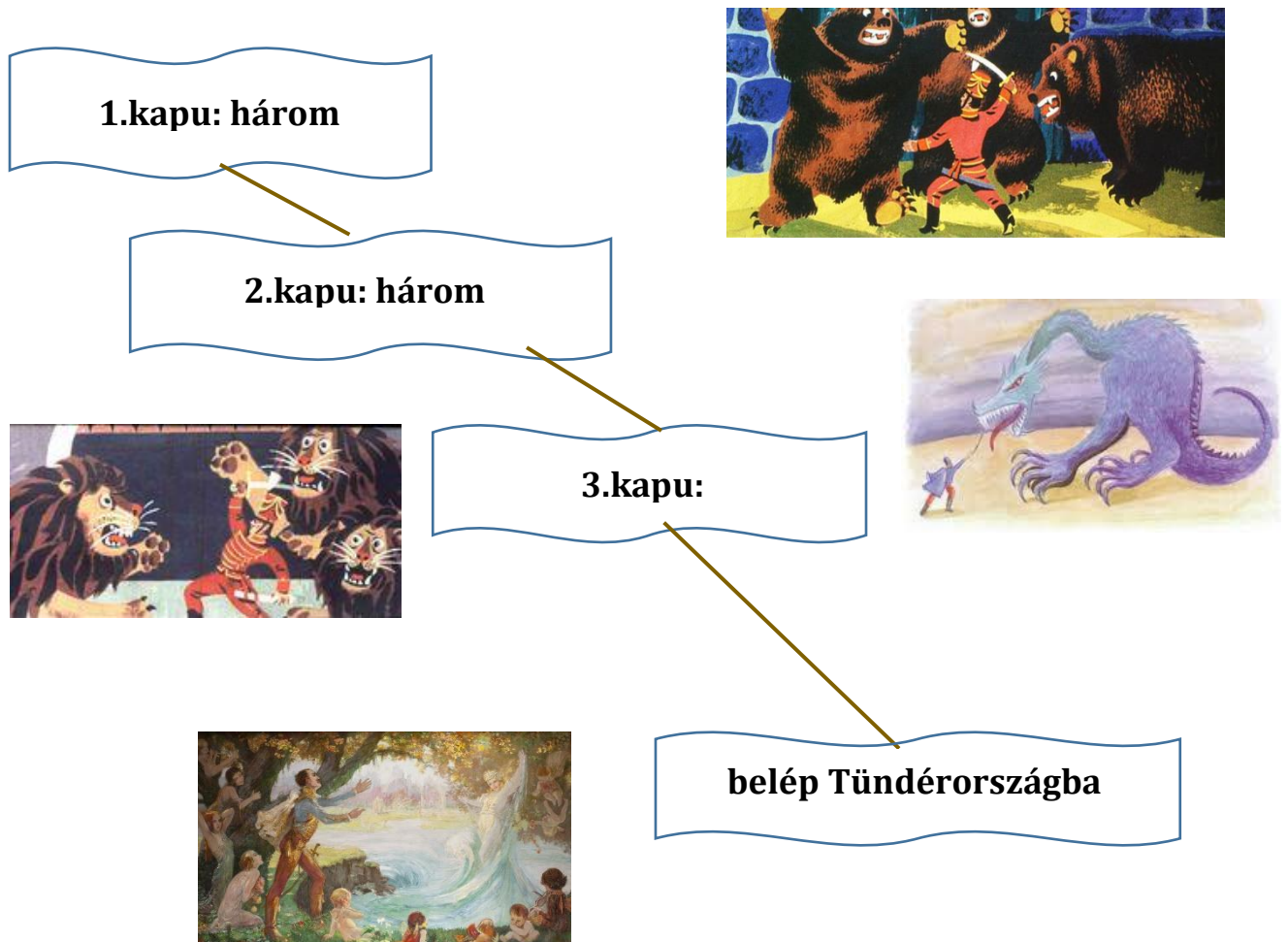
János vitéz **sorsa újra fordulatot vesz**: az Óperenciás-tengeren keresztül megérkezik Tündérországba. Mesebeli segítőjével jut át a tengeren.

Az idáig megtett út során szerzett tapasztalata, bátorsága, hite most sem hagyja cserben. Bátran megküzd a kapuőrökkel.

Tetőpont: a cselekmény leglényegesebb fordulópontja, csúcspontja.

Párbeszéd: János vitéz és a halász közti beszélgetés.

A párbeszédből megtudhatjuk a szereplők viszonyát, és azt, hogy szó szerint mit mondanak egymásnak.

RÍM- az azonos vagy hasonló hangzású szavaknak, szótagoknak a sorvégeken történő összecsengése.

A *János vitéz*ben mindig két egymást követő sorvég csendül össze.

Ezt **páros rímnek** nevezzük.

Rímképlete: a-a b-b

A rím a hangok szabályos egybecsengése. A János vitéz páros rímű versszakokból áll.

<i>A tündérnemzetség gyönyörű körében</i>	<i>a</i>
<i>S kedves Iluskája szerető ölében</i>	<i>a</i>
<i>Mai napig János vitéz őkegyelme</i>	<i>b</i>
<i>Szép Tündérországnak boldog fejedelme</i>	<i>b</i>

TETŐPONT

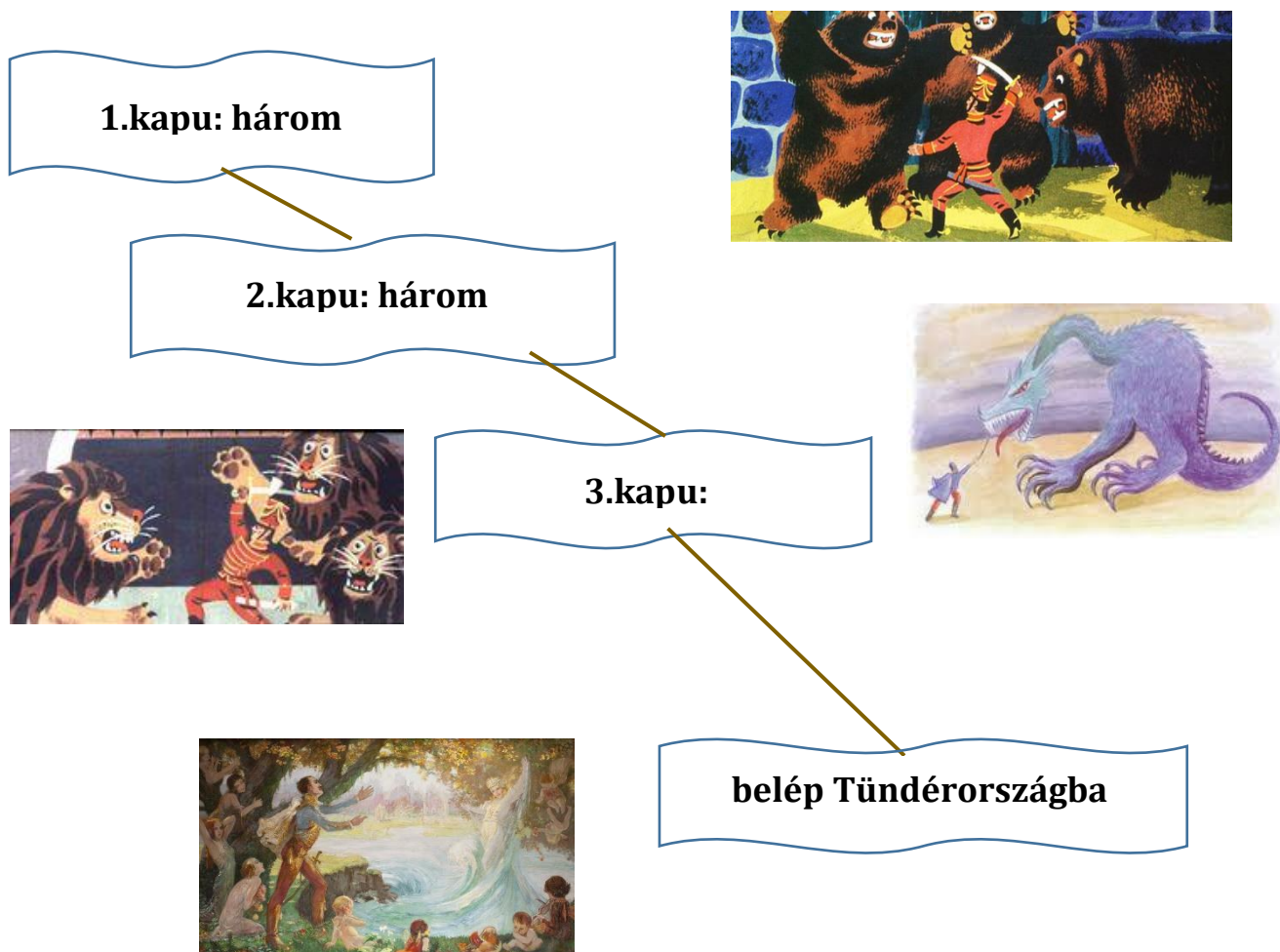
25. fejezet

János vitéz **sorsa újra fordulatot vesz**: az Óperenciás-tengeren keresztül megérkezik Tündérországba. Mesebeli segítőjével jut át a tengeren.

Bátran megküzd a kapuőrökkel.

Párbeszéd: János vitéz és a halász közti beszélgetés.

A párbeszédből megtudhatjuk, hogy szó szerint mit mondanak egymásnak a szereplők.

Tetőpont: a cselekmény leglényegesebb fordulópontja, csúcspontja.

RÍM- a sor végi hangok szabályos egybecsengése.

Páros rím: két egymást követő sorvég csendül össze.

Rímképlete: a-a b-b

A rím a hangok szabályos egybecsengése. A János vitéz páros rímű versszakokból áll.

<i>A tündérnemzetség gyönyörű körében</i>	<i>a</i>
<i>S kedves Iluskája szerető ölében</i>	<i>a</i>
<i>Mai napig János vitéz őkegyelme</i>	<i>b</i>
<i>Szép Tündérországnak boldog fejedelme</i>	<i>b</i>

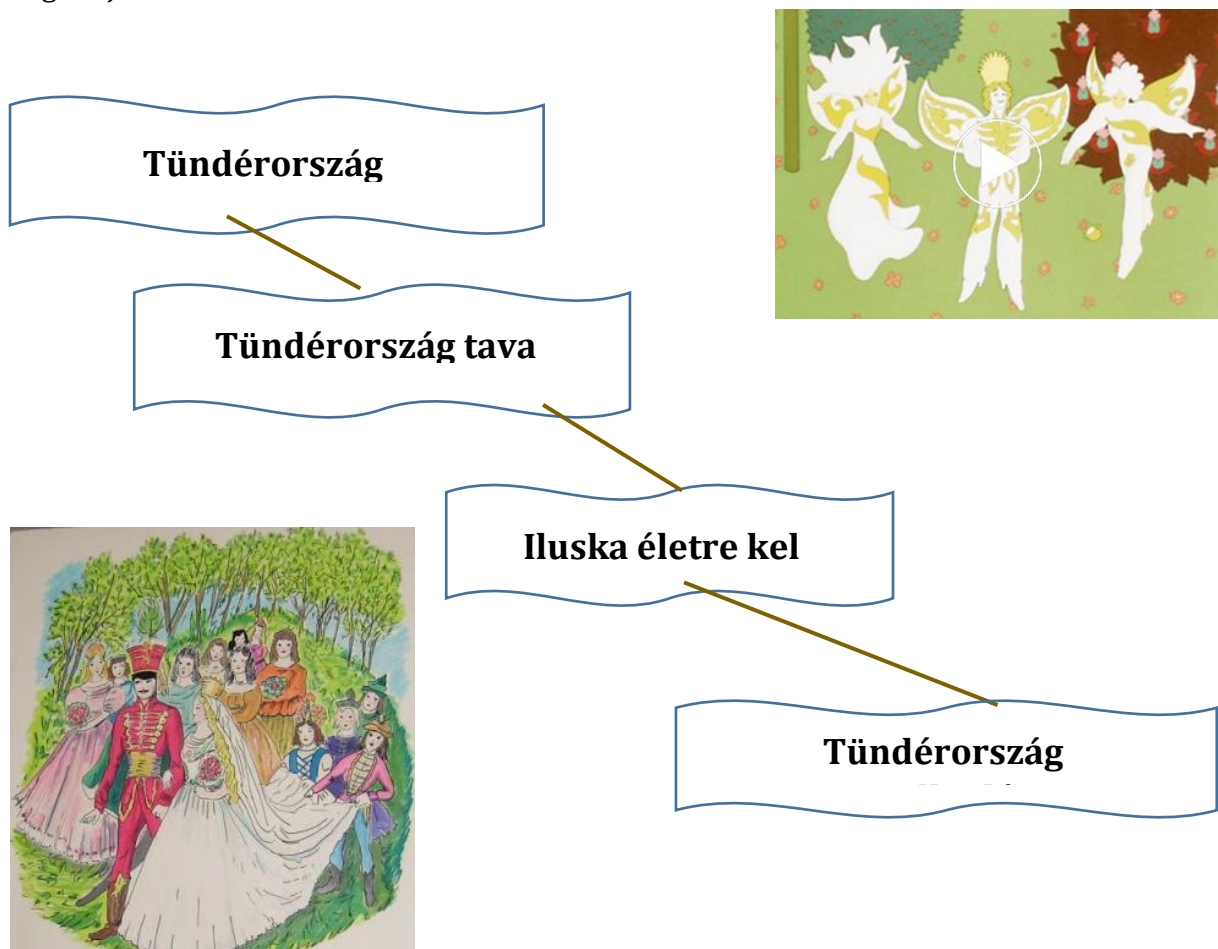

MEGOLDÁS

26 – 27. fejezet

János vitéz úgy juthatott be Tündérországba, a halhatatlanság és tökéletes boldogság birodalmába, hogy előtte **minden akadályt le kellett győznie**, akár lelki, akár fizikai próbáról legyen szó. János azonban mégsem boldog, mert Iluska még jobban hiányzik neki, mint valaha. Elkeseredésében éppen a tóba akarja vetni magát, amikor megtörténik az **utolsó és legnagyobb csoda**: végre ő is elnyeri jutalmát, és megtalálja boldogságát, hiszen Iluska feltámad az élet vizében. **Minden jó, ha a vége jó**. Szerelmük a földi világban kezdődött el, de csak a túlvilágon teljesedhetett be, az örök élet királyaként és királynőjeként. Ez a boldogság azonban most már mindvégig velük marad.

Megoldás: az elbeszélő művek cselekményének befejező része, a történet lezárása, végkifejlete.

JÁNOS VITÉZ - ÖSSZEFOGLALÁS

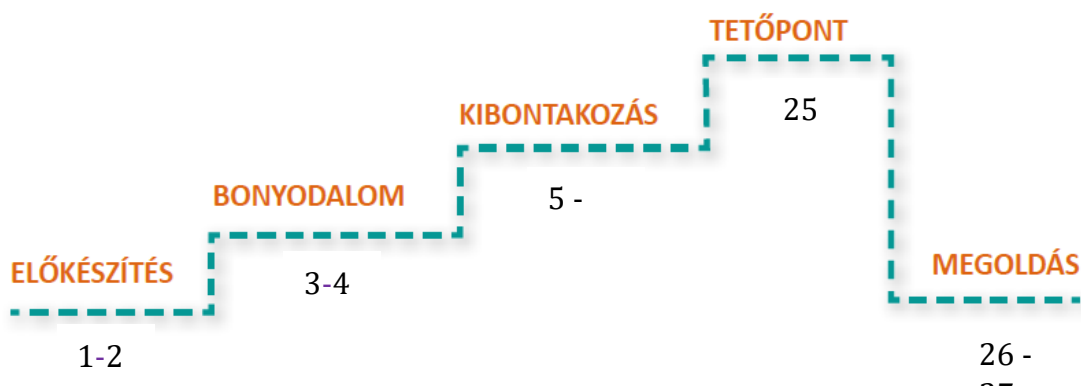

A János vitéz	
írója	Petőfi Sándor
keletkezése	1844
műneme	epika
műfaja	elbeszélő költemény
szerkezeti felépítése	előkészítés, bonyodalom, a cselekmény kibontakozása, tetőpont, megoldás
nyelvezete	népies
verselése	ütemhangsúlyos
sorfajtája	felező tizenkettes
rímfajtája	páros rím
szóképek	hasonlat, metafora, megszemélyesítés
nyelvi alakzatok	megszólítás, felkiáltás, kérdés, felsorolás, ismétlés, párhuzam, ellentét
a műben szereplő írói közlés módok	elbeszélés, leírás, jellemzés, párbeszéd

Helyszínek: a patak partja, a gazda háza, a mostoha háza, puszta, erdő, zsványtanya, Tatárország, Taljánország, Lengyelország, India, Franciaország, Óperenciás-tenger, falu temető, Óriásország, a sötétség országa, Tündérország kapuja, Tündérország

Szereplők: Jancsi, Iluska, mostoha, gazda, zsványok, huszárok, törökök, francia király, francia királylány, hajósok, halász, griff, csősz, óriások, menyecske, szellemek, fazekas, boszorkányok, medvék, oroszlánok, sárkánykígyó, tündérek.

Szerkezeti felépítése:

MEGOLDÁS

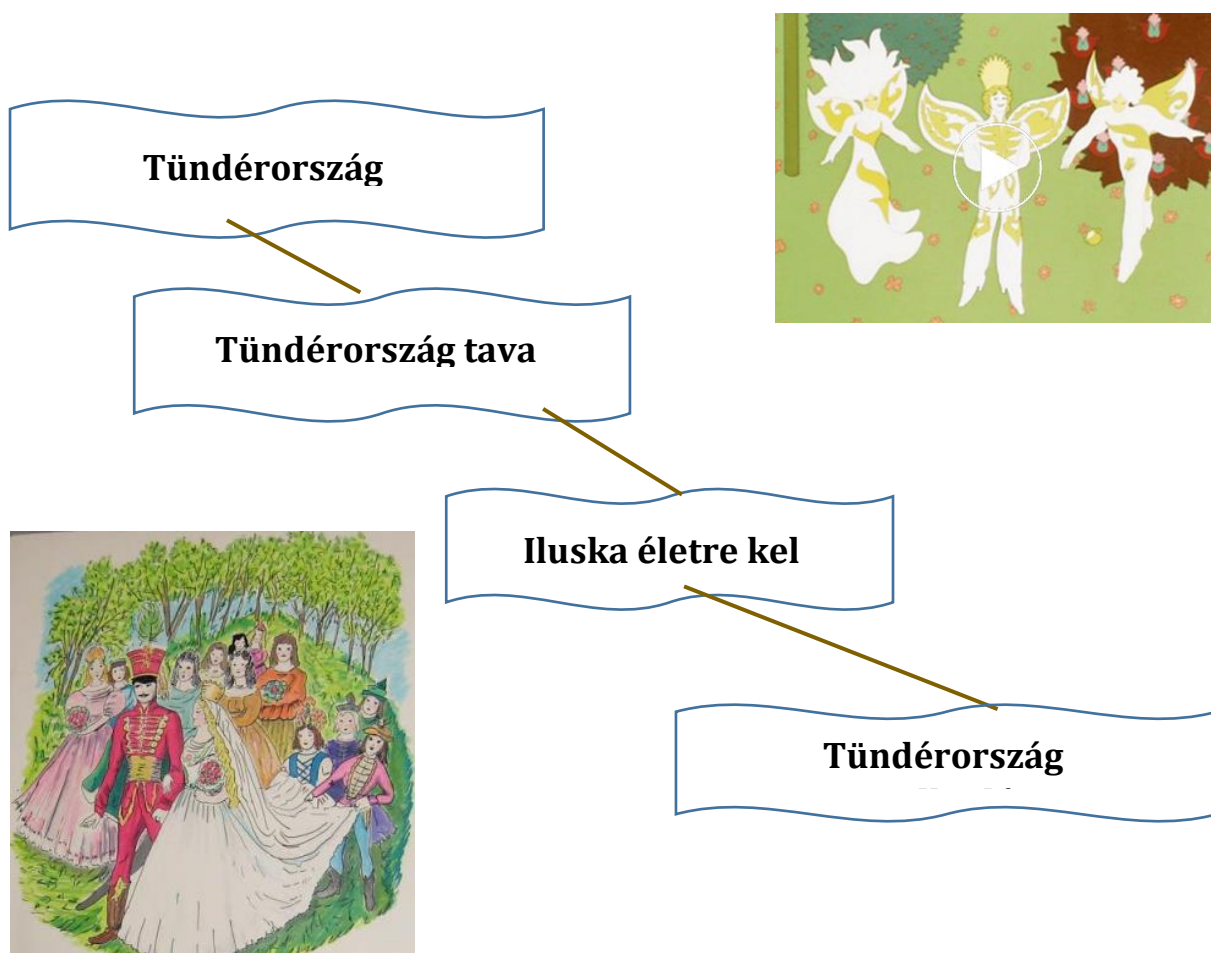
26 – 27. fejezet

Tündérország a halhatatlanság és tökéletes boldogság birodalma. János vitéz úgy jutott be, hogy előtte **minden fizikai-lelki akadályt le kellett győznie**. De mégsem boldog, mert Iluska még jobban hiányzik neki.

Nagy szomorúságában éppen a tóba akarja vetni magát, amikor megtörténik az **utolsó és legnagyobb csoda**: Iluska feltámad az élet vizében.

Minden jó, ha a vége jó. Szerelmük a túlvilágon teljesedhetett be, az örök élet királyaként és királynőjeként.

Megoldás: az elbeszélő művek cselekményének befejező része, a történet lezárása.

JÁNOS VITÉZ – ÖSSZEFOGLALÁS

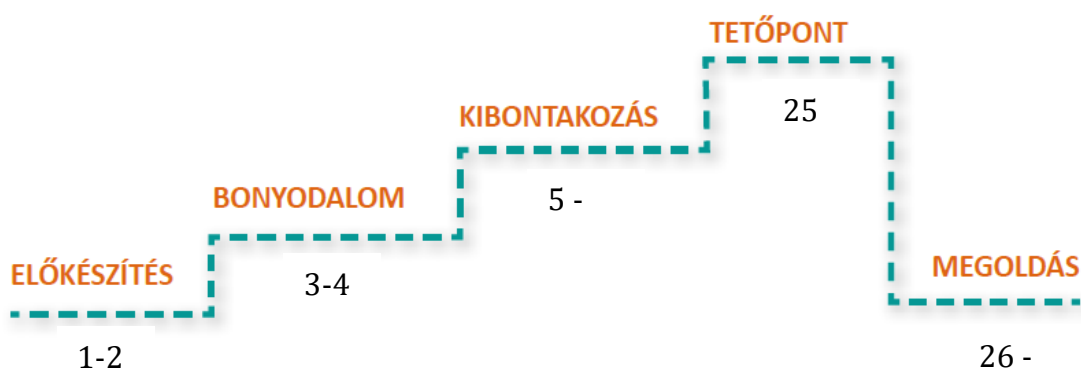

A János vitéz	
írója	Petőfi Sándor
keletkezése	1844
műfaja	elbeszélő költemény
szerkezeti felépítése	előkészítés, bonyodalom, a cselekmény kibontakozása, tetőpont, megoldás,
nyelvezete	népies
verselése	ütemhangsúlyos
rímfajtája	páros rím
szóképek	hasonlat, metafora, megszemélyesítés
nyelvi alakzatok	megszólítás, felkiáltás, kérdés, felsorolás, ismétlés, párhuzam, ellentét
a műben szereplő írói közlés módok	elbeszélés, leírás, jellemzés, párbeszéd

Helyszínek: patak partja, falu, zsványtanya, Franciaország, Lengyelország, Taljánország, Tatárország, India, Óriásország, temető, tenger, a sötétség országa, Óperenciás-tenger, Tündérország,

Szereplők: Jancsi, Iluska, mostoha, gazda, zsványok, huszárok, törökök, francia király, francia királylány, hajósok, halász, griff, csősz, óriások, menyecske, szellemek, fazekas, boszorkányok, medvék, oroszlánok, sárkánykígyó, tündérek.

Szerkezeti felépítése:

MEGOLDÁS 26 – 27. fejezet

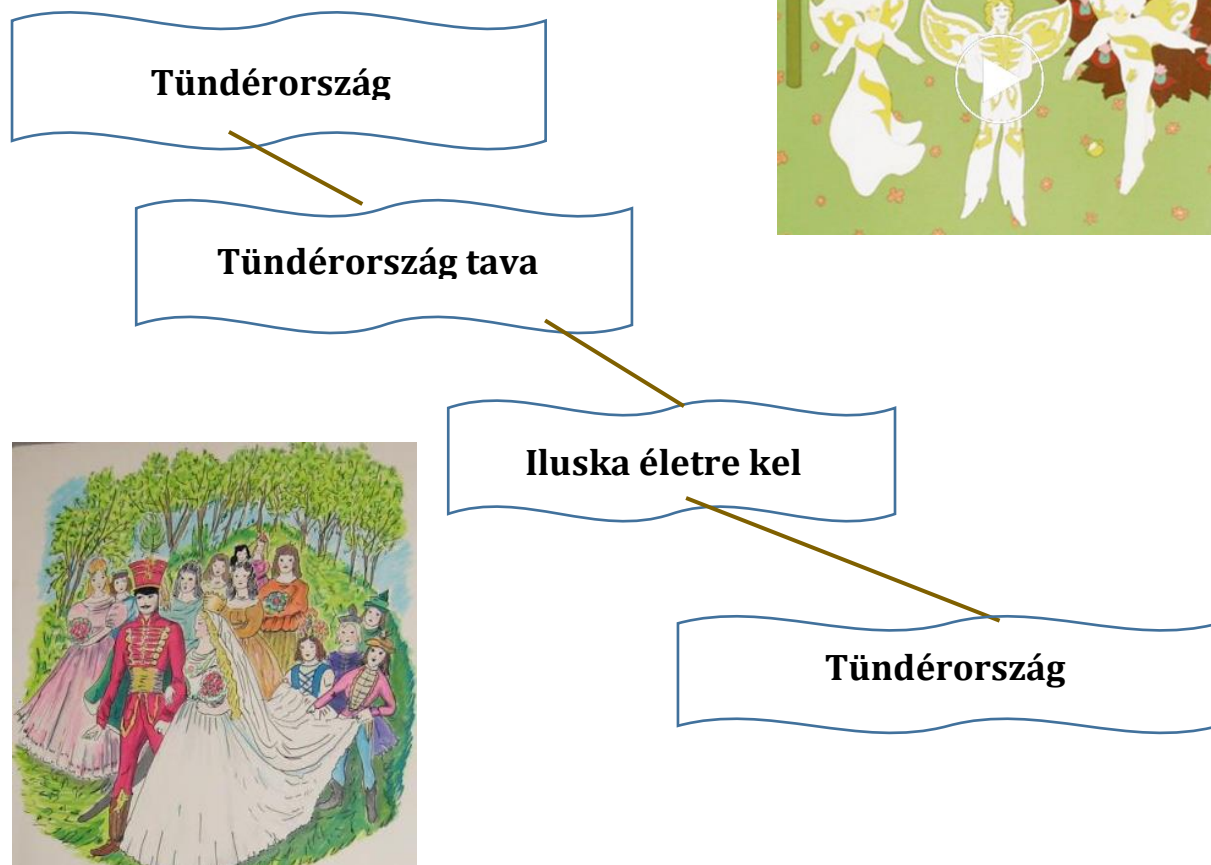
János vitéz bejutott Tündérországba.

De mégsem boldog, mert Iluska nagyon hiányzik neki.

Az **utolsó és legnagyobb csoda történik**: Iluska feltámad az élet vizében.

Minden jó, ha a vége jó. Az örök élet királya és királynője lettek.

Megoldás: a történet lezárása.

JÁNOS VITÉZ - ÖSSZEFOGLALÁS

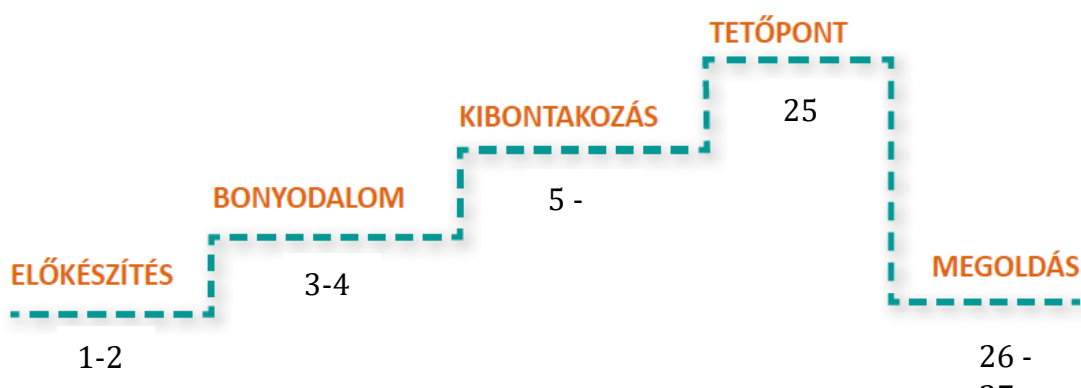

A János vitéz	
írója	Petőfi Sándor
keletkezése	1844
műfaja	elbeszélő költemény
nyelvezete	népies
verselése	ütemhangsúlyos
rímfajtája	páros rím
szóképek	hasonlat, metafora, megszemélyesítés
nyelvi alakzatok	megszólítás, felkiáltás, kérdés, felsorolás, ismétlés, párhuzam, ellentét
a műben szereplő írói közlés módok	elbeszélés, leírás, jellemzés, párbeszéd

Helyszínek: patak partja, falu, zsványtanya, Franciaország, Óriásország, temető, tenger, a sötétség országa, Óperenciás-tenger, Tündérország,

Szereplők: Jancsi, Iluska, mostoha, gazda, zsványok, huszárok, törökök, francia király, francia királylány, hajósok, halász, griff, csősz, óriások, menyecske, szellemek, fazekas, boszorkányok, medvék, oroszlánok, sárkánykígyó, tündérek.

Szerkezeti felépítése:

SZÜLŐFÖLD, TÁJ

A KERETTANTERV BEN ELŐÍRT FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK:

- A tájhoz, környezethez fűződő érzéseket, gondolatokat kifejező szövegek megértése, összehasonlítása
- A táj- és környezetfestés eszközeiként szolgáló nyelvi formák megfigyelése lírai és prózai szövegekben
- A nyelv változó természetének megfigyelése különböző példák alapján
- A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése
- Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó földrajzi kérdések megbeszélése
- A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival
- Irodalmi atlasz vagy térkép használata
- A szövegek vizuális értését erősítő ábrák, illusztrációk készítése különböző technikákkal
- Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

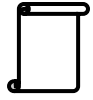
Fogalmak

hagyomány, napló, személyesség, tájleírás, téma, útleírás

Javaslatok a feldolgozáshoz

Szép témakör következik – szülőföldünkről, hazánkról olvasunk verseket. Ezekhez a költeményekhez is érdemes olyan hangfelvételeket keresni, melyeken jeles színészeink tolmácsolásában hallgathatjuk meg azokat. Saját, érzelmileg átélt felolvasásunkkal még közelebb hozhatjuk a gyermekekhez a verseket, és kialakíthatjuk bennük a műélvező olvasás egy életen át tartó igényét.

Választásunk a kidolgozásra **Nagy László Balatonparton** című versére esett. Igyekeztünk olyan feladatokat összeállítani, melyek minél érzékletesebben mutatják be a gyermekeknek a tájat, hiszen, valószínű, hogy nem mindegyikük járt még a Balatonnál.

Nagy László: Balatonparton

TANULD MEG

A vers Nyugat-Magyarországra, a Balatonhoz, a magyar tengerhez vezet minket, és megjeleníti előttünk a tó élővilágát. A **leírásban** fontos szerepet kapnak a játékos elemek.

A lírai alany, vagyis a költő, csodálattal tekint az előtte feltáruló természeti képre, a vers legfontosabb eleme a **rácsodálkozás és az ámulat**.

Ezt a rácsodálkozást a verssorok sem törik meg, hisz a gondolat sokszor a következő sorban is folytatódik. A **sorvégi áthajlás** és a vers béli **ritmus** miatt érezhetjük a költeményt egyetlen „zenei futamnak”.

NÁDI VERÉB

VÍZICSIBE

VADRUCA

BARNA LILE

FELADATAID

1. Keress igéket a versből, írd ki legalább 5-öt!

.....

.....

.....

2. Kösd össze a madarak nevét a jelzőjükkel!

VERÉB

CSIBE

RUCA

LILE

VÍZI

VAD

NÁDI

BARNA

3. Húzd alá, mi a nádi hegedű?

madár

növény

hangszer

Nézd meg, ha van rá lehetőség!

Figyeld meg a pár perces filmben a nádast, hallgasd a madarak hangjait, érezd át, amit a költő leírt! ☺

<https://www.youtube.com/watch?v=dcslTVWtXR8>

Nagy László: Balatonparton

TANULD MEG

A vers Nyugat-Magyarországra, a Balatonhoz, a magyar tengerhez vezet minket.

A versben a tó élővilágát **mutatja be** a költő – ez a **leírás**.

A költő csodálattal nézi a körülötte látható természeti képet, a vers legfontosabb eleme a **rácsodálkozás**.

Ezt a rácsodálkozást a verssorok is mutatják, mivel a gondolat a következő sorban is folytatódik. Ezt nevezzük **sorvégi áthajlásnak**, emiatt érezhetjük a költeményt egyetlen „zenei futamnak”.

Nézd meg a versben felbukkanó állatokat

NÁDI VERÉB

VÍZICSIBE

VADRUCA

BARNA LILE

FELADATAID

1. Az alábbi szavak közül húzd alá az igéket!

megbújtam   láttam   partján   egyszer   topogott   moccant

útra

fészket   nádas   álltam   játszott   derűvel   hazaindultam

2. Kösd össze a madarak nevét a jelzőjükkel!

VERÉB

VÍZI

CSIBE

VAD

RUCA

NÁDI

LILE

BARNA

3. Húzd alá, mi a nádi hegedű?

madár

növény

hangszer

Nagy László: Balatonparton

TANULD MEG

A versben a Balaton élővilágát mutatja be a költő – ez a **leírás**.

Nagy László **csodálattal** nézi a körülötte látható természetet.

Ez a vers olyan, mit egy **zenei futam**, mert a költő a következő sorba is átvezeti a gondolatait.

Nézd meg a versben felbukkanó állatokat

NÁDI VERÉB

VÍZICSIBE

VADRUCA

BARNA LILE

Nézd meg, ha van rá lehetőséged!

Figyeld meg a pár perces filmben a nádist, hallgasd a madarak hangjait, érezd át, amit a költő leírt! ☺

<https://www.youtube.com/watch?v=dcsiTVWtXR8>

FELADATAID

1. Az alábbi betűhalmazban soronként színezd ki sárgára az igéket!

á	é	á	m	e	g	b	ú	j	t	a	m
l	á	t	t	a	m	á	á	é	á	á	é
é	t	o	p	o	g	o	t	t	é	é	á
h	a	z	a	i	n	d	u	l	t	a	m
á	é	á	é	é	j	á	t	sz	o	t	t
é	á	é	é	á	l	l	t	a	m	é	á
é	é	m	o	c	c	a	n	t	é	á	é

2. Kösd össze a madarak nevét a jelzőjükkel! Segítenek az előző oldal képei.

VERÉB

VÍZI

CSIBE

VAD

RUCA

NÁDI

LILE

BARNA

3. Húzd alá, mi a nádi hegedű?

madár
növény
hangszer

Nézd meg, ha van rá lehetőség!

Figyeld meg a pár perces filmben a nádast, hallgasd a madarak hangjait, érezd át, amit a költő leírt! 😊

<https://www.youtube.com/watch?v=dcSiTVWtXR8>

MOLNÁR FERENC: A PÁL UTCAI FIÚK

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése

A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás

A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése

Egyes szereplők jellemzése

Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása

A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

FOGALMAK

Az epikai mű szerkezete: előkészítés, cselekmény, fordulat, bonyodalom, tetőpont, megoldás, végkifejlet, helyszín, főszereplő, mellékszereplő

Javaslatok a feldolgozáshoz

A János vitézhez hasonlóan, A Pál utcai fiúkhoz sem készítettünk feladatokat.

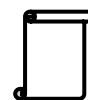
Kiadványunk hátra lévő részében a regény tartalmának, és a hozzá kapcsolódó elméleti ismeretek feldolgozásához nyújtunk segítséget, a már megszokott módon.

Érdemes az előző tanév végén felkelteni az osztály érdeklődését és kíváncsiságát a lenyűgöző történet iránt. Valószínű, lesznek olyan lelkes, olvasni szerető gyermekek, akik már a nyár folyamán elolvassák a művet, azonban a közös olvasás és megbeszélés varázslatos hatásával is élnünk kell.

Saját előadásunkkal még vonzóbbá, könnyebben érthetővé tehetjük a történetet. Amikor a gyerekeket is bevonjuk az olvasásba, alkalmazhatjuk a Heckelman-féle módszer elemeit²⁴.

A diszlexiás gyermekeket segítő módszer lényege: a tanár egy nehezen olvasó diák mellé ül, onnan vezeti a folyamatot. A diák ráteszi a mutatóujját a tanár mutatóujjára, miközben együtt olvasnak. A pedagógus a kiolvasandó szavak alatt vezeti az ujját, halkan „előolvassa” a szöveget, addig, amíg a diák magabiztosabbá válik. A közösen olvasott szakasz végén a gyermek visszamondja a szöveget a tanárnak, és felel a szövegértést vizsgáló kérdésekre (Fisher és mtsai in: Juhász, 2018).²⁵

MOLNÁR FERENC: A PÁL UTCAI FIÚK

MOLNÁR FERENC (1878–1952)

Újságíró, író, színpadi szerző. Budapesten született.

Gyermekeként, majd fiatal újságíróként naponta járta az utcákat, amelyeket leghíresebb regényében, *A Pál utcai fiúk*ban is megörökített. Az I. világháborúban haditudósítóként vett részt. Az 1930-as évektől kezdve egyre kevesebbet tartózkodott Magyarországon, 1939-től kezdve Svájcban, majd az Egyesült Államokban élt haláláig.

A *Pál utcai fiúk* című ifjúsági regényét a szerző leghíresebb műveként tartjuk számon. Az egyik legismertebb magyar regény a világon, számos nyelvre lefordították.

A regényből több filmváltozat készült, színpadi feldolgozásai is népszerűek.

A legismertebb feldolgozást Fábri Zoltán rendezte 1968-ban, amerikai – magyar együttműködésben. A film hűen követi a regény cselekményét. A filmet 1969-ben Oscar-díjra jelölték a legjobb idegen nyelvű film kategóriában.

A MŰ CSELEKMÉNYE

A *Pál utcai fiúk* című regény cselekménye a 19. század végén, 1889 tavaszán játszódik.

Az író mintegy tíz napba sűríti az eseményeket, ez idő alatt a két gyerekcsapat megvívja harcát a játszóhelyükért.

A regény helyszíne Budapest 8. és 9. kerülete, Józsefváros és Ferencváros. A mai Pál utca is itt található, mint ahogy a regény fontosabb helyszínei, az iskola, a grund, a Fűvészkert és Nemecekék otthona is.

A regény nem egy hétköznapi ifjúsági regény, a fiúk nem átlagos kamasz gyerekek, a grund nem csak egy üres telek. Mindezek jelképekké váltak. Nemecek Ernő a hazájáért felelősséget vállaló meg nem értett kisember önfeláldozó, hősi és bátor jelképe. A grund pedig jóval több, mint egy játszótér, *jelképezi* az igazságért folyó harcot is.

Az előkészítés (I–II. fejezet)

1889 tavaszán, egy meleg márciusi napon éppen természetrajzóra van, amikor az osztályteremben egy kis „papiros gombóc” jár körbe a fiúk között az

„Add tovább Bokának!” felirattal. Azt hirdeti, hogy mindenki készüljön, mert „Délután háromkor közgyűlés. Elnökválasztás a grundon”.

Az iskola kapuján kilépve Nemecek elmeséli a fiúknak, hogy előző nap a Pásztorok elvették tőle és társaitól a golyókat a Múzeumkertben.

A regény *II. fejezetének* eseményei közül fontos mozzanat, hogy Áts Feri, a fűvészkertiek vezére elviszi a grundról a Pál utcai fiúk zászlaját. Emiatt még jelentősebbé válik az elnökválasztás, Boka János ugyanis nem hagyhatja válasz nélkül a zászló eltulajdonítását. Boka és társai megfogadják, hogy megvédik a grundot, és nem engedik, hogy onnan bárki is elkergesse őket.

A bonyodalom (III. fejezet)

A regényben a bonyodalom abból adódik, hogy a vörösingesek meg akarják szerezni a Pál utcai fiúk játszóhelyét, a grundot.

A zászló elvitele nem maradhat következmények nélkül, ezt Boka is jól tudja: Megállapodnak abban, hogy hárman elmennek a Fűvészkertbe: megmutatják, bennük is van elég bátorság ahhoz, hogy a másik csapat területére lépjenek.

A vörösingesek jól felszerelt „vára” a Fűvészkertben volt, ott is egy kiválóan védhető helyen: egy kis tó közepén álló apró szigeten. Boka egy nagy fa törzsére tűzi a kis piros papirost, rajta a következő szöveggel: „ITT VOLTAK A PÁL UTCAI FIÚK!” Előtte a három Pál utcai fiú kihallgatta a vörösingeseket, és megtudták, hogy szeretett grundjukat nagy veszély fenyegeti.

A cselekmény kibontakozása (IV–VII. fejezet)

A regény cselekményének középpontjában a grundért folytatott hősi küzdelem áll. A gyerekek úgy védik a játszóhelyüket, mint a felnőttek a hazájukat.

A mű *IV. fejezetének* az eseményei az iskolában kezdődnek, ahol a fiúk a fűvészkerti kalandról kérdezik Csónakost és Nemeceket. Humoros esemény, amikor Rácz tanár úr a tanári szobába hívja a gitt egylet tagjait.

A délután a grundon folytatódnak az események. A gitt egylet közgyűlésén a fiúk félreértik a kis Nemecek viselkedését, aki hirtelen otthagyja a fiúkat, hogy Gerébet kövesse. Csupa kisbetűvel írják be emiatt a nevét a gitt egylet jegyzőkönyvébe: „nemecek ernő áruló!!!”

Az **V. fejezet** olvasása során tanúi lehetünk annak, hogy a Fűvészkertben Szebenics jelenti Áts Ferinek, a fegyvertárukban hiányzik a Pál utcai fiúk zászlaja. Meghallgatták Gerébet, aki elmondta, hogy megvesztegette a tót, hogy harc nélkül megkapják a grundot. Áts Feri nagyon mérges lett emiatt, gyávának nevezte Gerébet, és a Pál utcaiakat. Ekkor leugrott Nemecek a fáról, ahol addig rejtőzött. Nyíltan a szemükbe mondta, hogy közülük a legkisebb sem gyáva, hiszen ő visszalopta a zászlót, és ha megverik, akkor sem fut el. Áts Ferinek nagyon megtetszett a bátor kislegény, ezért felajánlotta, hogy álljon be közéjük. Nemecek persze nem lett áruló. Kicsavarták a kezéből a zászlót, és mivel Áts Feri azt mondta, hogy túl kicsi a veréshez, hát megfürösztötték. A kicsi Nemecek büszkén kiáltotta Geréb szemébe, hogy áruló, és mikor elment, tisztelegtek neki a vörösingések, Gerébet pedig rögtön kizárták a csapatukból.

A **VI. fejezet** már a háború előkészületeit beszéli el.

Boka kiáltványt függesztett ki a grundra a közelgő csatáról, és a fiúk lelkesedve várták a parancsnokot. Boka ismertette a haditervet, ezután mindenki felesküdt a csapatra. Boka Nemeceknek nevezte ki a hadsegédjének. Ez ellen a gittegylet tagjai tiltakoztak, de a parancsnokot nem érdekelte a felháborodás. A kis Nemecek ekkor már nagyon beteg volt és

minduntalan köhögésrohamok törtek rá. Megérkezett Geréb és könyörgött, hogy fogadják vissza, de Boka nem engedte vissza a fiút, aki sírva elment.

Miután egész délután gyakorlatoztak, kimondták, hogy aki a másnapi háborúból hiányzik, az szószegő. Boka pedig hazakísérte Nemeceknek, aki már alig állt a lábán, és hallucinált a láztól.

A **VII. fejezetben**

Másnap latin órán Rácz tanár úr is észrevette, hogy a fiúk majd kibújnak a bőrukából. Tanítás után a grundra mentek gyakorlatozni. Geréb levelet küldött a cselédjükhöz, mert kihallgatta a Fűvészkertben a vörösingéseket és megtudta, hogy azok csak másnap támadnak. Kérte, hogy fogadják vissza és bocsássanak meg neki. Boka végül visszafogadta az árulót. Követek érkeztek a vörösingésektől, akik elhozták a hadüzenetet, megállapodtak a harc szabályiban, majd elkérték a bátor Nemecek címét. Meg is látogatták a kisfiút, aki lázasan feküdt otthon és nagyon elszomorodott, amikor megtudta, hogy már másnap lesz a háború, mert akkor ő kimarad abból.

A tetőpont (VIII. fejezet)

A háború napja gyönyörű tavaszi nap volt. Boka megváltoztatja a korábbi haditervet, és Janóval egy sáncárkot építtet, amelyben két zászlóalj helyezkedik el.

Elkezdődik a csata. Boka megkönnyebbül, látva a vörösingesek felállását: a fiúk két hadosztályra válnak, és úgy tervezik, hogy előbb Pásztor csapata végez a Mária utcában, és csak ezután támad majd Áts Feri serege. Mindez azonban megghiúsul, Áts Feriék hiába

várják a trombitajelet, ugyanis Pásztor csapatát a kunyhóba zárják. A vörösingesek vezetője megérti, neki és csapatának kell felvennie a harcot a Pál utcaiak egész seregével szemben.

Az a fordulópont, amikor Nemecek lázasan, betegen kiszökik a grundra, és két vállra fekteti a nála egy fejjel magasabb Áts Ferit. Ezzel el is dönti a csata sorsát.

Mindenki tisztelgett Nemeceknek. Aztán megjelent a rémült édesanyja, aki már mindenütt kereste a beteg fiút. Az egész csapat hazáig kísérte őket. Végül csak Boka maradt a ház előtt, és keservesen sírt. Sokáig ácsorgott még az utcán, amikor megpillantotta Áts Ferit, aki szintén eljött, hogy Nemecek állapota felől érdeklődjön.

A mű lezárása (IX-X.)

A végkifejlet nem hoz kedvező befejezést, hisz mindkét csapat elveszíti a területét: a vörösingeseket kikergetik a Fűvészkertből, a Pál utcai fiúk **féltett** grundját pedig hamarosan beépítik. Még fájdalmasabbnak érezhetjük a nagybeteg Nemecek sorsának alakulását. A kisfiú szeme játszótársai és szülei körében „lassan lecsukódott”, és a Pál utcaiak egykori közlegénye örökre itt hagyja a szeretett grundot.

A regény szerkezete

1. Bevezetés – A szereplők és helyszínek bemutatása
2. Bonyodalom – Két gyerekcsoport küzdelme: a vörösingesek meg akarják szerezni a grundot, a Pál utcai fiúk játszóhelyét
3. A cselekmény kibontása – a) a gittegylet bemutatása
b) a fűvészkerti látogatás
c) Geréb árulása
d) készülődés a harcra
4. Tetőpont – A döntő csatában Nemecsek legyőzi Áts Ferit
5. Megoldás, a mű lezárása – A történet Nemecsek halálával zárul;
a grundot beépítik, a vörösingeseket kitiltják a Fűvészkertből

FOGALMAK

Regény: epikai, tehát elbeszélő műfaj. Cselekménye több szálon fut, az események középpontjában a főszereplő áll, aki mellett számos mellékszereplő is megjelenhet. A mű többnyire hosszabb időszak eseményeit meséli el, és több helyszínen játszódik. Formája általában próza, melyben váltakoznak az epikus közlésformák.

Epikus közlésformák: az elbeszélés, a leírás, és a párbeszéd.

Ifjúsági regény: gyakran fiatalok, gyerekek a szereplői, ezért elsősorban ennek a korosztálynak az érdeklődésére számít.

Főszereplő: a cselekmény legfontosabb alakja, ő áll a középpontban, döntő hatással van az események alakulására. Több főszereplő is lehet egy műben.

Mellékszereplő: kisebb, kevésbé fontos szerepet játszik a műben.

Konfliktus: a szereplők szándékainak, érdekeinek összeütközése

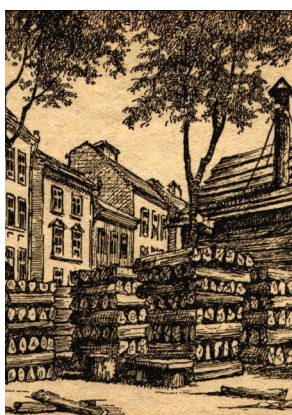
Bonyodalom az elbeszélő műveknek azon része, amelyben az alaphelyzet megváltozik. A bonyodalom a regényben abból adódik, hogy a grundot, a Pál utcai fiúk játszóhelyét a vörösingesek is meg akarják szerezni.

Cselekmény: az események egymást követő, összefüggő sorozata.

A történet ideje

A regény története Budapest életének egyik leggyorsabban fejlődő időszakában, a millennium²¹ idején játszódik. A modern idők lázas építkezései nyomán egymás után tűntek el a fővárosban az üresen álló telkek. Így veszett el az a darab föld is, amely a szereplők számára a hazát jelentette.

Az író a regényben mindössze 10–12 napba sűríti az eseményeket.

A regény helyszínei

A regény helyszíneinek középpontjában a grund áll. A beépítetlen terület a közös játékok színhelye, amely a gyerekek számára a szabadságot jelenti, és amelyet minden áron meg kell védeniük.

A grundon kívül még négy helyszín van: az iskola, a Fűvészkert, Nemesekék otthona és a Múzeumkert.

²¹a honfoglalás ezredik évfordulója

MOLNÁR FERENC: A PÁL UTCAI FIÚK

MOLNÁR FERENC (1878–1952)

Újságíró, író. Budapesten született.

Az I. világháborúban haditudósítóként vett részt. Az 1930-as évektől kezdve egyre kevesebbet tartózkodott Magyarországon, 1939-től kezdve Svájcban, majd az Egyesült Államokban élt haláláig.

A Pál utcai fiúk című ifjúsági regénye a szerző leghíresebb műve. Az egyik legismertebb magyar regény a világon, sok nyelvre lefordították.

A regényből több filmváltozat is készült, színpadi feldolgozásai is népszerűek.

A legismertebb adaptáció 1968-ban készült el Fábri Zoltán rendezésében. A film hűen követi a regény cselekményét. A filmet 1969-ben Oscar-díjra jelölték.

A MŰ CSELEKMÉNYE

A Pál utcai fiúk című regény cselekménye 1889 tavaszán játszódik.

Az író tíz napba sűríti az eseményeket, ez idő alatt a két gyerekcsapat megvívja harcát a játszóhelyükért.

A regény helyszíne Budapest, Józsefváros és Ferencváros területe.

A fiúk, a grund jelképekké váltak. Nemecsek Ernő egy kisember, aki felelősséget vállal hazájáért, bátor hős.

A grund pedig jóval több, mint egy játszótér, *jelképezi* igazságért folyó harcot is.

Az előkészítés (I–II. fejezet)

Már a regény elején megismerkedünk a főbb szereplőkkel. Épp az osztályban ülnek, a kémia órán. A fiúk délutánra gyűlést szerveztek és elnökválasztást. Az iskola kapuján kilépve Nemecsek elmeséli a fiúknak, hogy előző nap a Pásztorok elvették tőle és társaitól a golyókat a Múzeumkertben.

Áts Feri, a fűvészkertiek vezére pedig elviszi a grundról a Pál utcai fiúk zászlaját. Emiatt még nagyobb tétje van az elnökválasztásnak, Boka János ugyanis nem hagyhatja válasz nélkül a zászló ellopását.

Boka és társai megfogadják, hogy megvédik a grundot, és nem engedik, hogy onnan bárki is elkeresse őket.

A bonyodalom (III. fejezet)

A regényben a bonyodalom abból adódik, hogy a vörösingesek meg akarják szerezni a Pál utcai fiúk játszóhelyét, a grundot.

A zászló elvitele nem maradhat következmények nélkül: megállapodnak abban, hogy elmennek a Fűvészkertbe: megmutatják, ők is elég bátrak ahhoz, hogy a másik csapat területére lépjenek.

A vörösingesek „vára” a Fűvészkertben volt, ott is egy kiválóan védhető helyen: egy kis tó közepén álló apró szigeten. Boka egy nagy fa törzsére tűzi a kis piros papirost, rajta a következő szöveggel: „ITT VOLTAK A PÁL UTCAI FIÚK!” Előtte azonban a három Pál utcai fiú megtudja, hogy szeretett grundjukat nagy veszély fenyegeti.

A cselekmény kibontakozása (IV–VII. fejezet)

A regény cselekményének középpontjában a grundért folytatott hősi küzdelem áll. A gyerekek úgy védik a játszóhelyüket, mint a felnőttek a hazájukat.

A mű **IV. fejezetének** az eseményei az iskolában kezdődnek, ahol a fiúk a fűvészkerti kalandról kérdezik Csónakost és Nemeceket. A délutáni események helyszíne már a grund. A gittegylet közgyűlésén a fiúk félreértik a kis Nemecek

viselkedését, aki hirtelen otthagyja őket, hogy Gerébet kövesse. Csupa kisbetűvel írják be emiatt a nevét a gittegylet jegyzőkönyvébe: „*nemecek ernő áruló!!!*”

Az **V. fejezet** olvasása során tanúi lehetünk annak, hogy a Fűvészkertben Szebenics jelenti Áts Ferinek, a fegyvertárukból hiányzik a Pál utcai fiúk zászlaja. Egyszer csak leugrott Nemecek a fáról, ahol addig rejtőzött. Nyíltan a szemükbe mondta, hogy közülük a legkisebb sem gyáva, hiszen ő is ellopta a zászlót. Áts Ferinek nagyon megtetszett a bátor kislegény, ezért felajánlotta, hogy álljon be közéjük. Nemecek persze nem lett áruló. Elvették tőle a zászlót, és mivel Áts Feri azt mondta, hogy túl kicsi a veréshez, hát megfürösztötték. Kiderül, hogy Geréb elárulta a Pál utcai fiúkat.

A **VI. fejezet** már a háború előkészületeit meséli el.

Boka ismertette a haditervet, mindenki felesküdt a csapatra. A kis Nemecek ekkor már nagyon beteg volt.

Miután egész délután gyakorlatoztak, kimondták, hogy aki a másnapi háborúból hiányzik, az szöszegő. Boka pedig hazakísérte Nemeceket, aki már alig állt a lábán a láztól.

A VII. fejezetben

Másnap a fiúk a grundon gyakorlatoztak. Geréb levelet küldött a cselédjükkal, mert kihallgatta a Fűvészkertben a vörösingeseket és megtudta, hogy azok csak másnap támadnak. Kérte, hogy fogadják vissza és bocsássanak meg neki.

Boka végül visszafogadta az árulót. Követek érkeztek a vörösingesektől, akik elhozták a hadüzenetet, és megállapodtak a harc szabályiban, majd meglátogatták a kis Nemeceket, aki lázasan feküdt otthon.

A tetőpont (VIII. fejezet)

A háború napja gyönyörű tavaszi nap volt. Boka megváltoztatja a korábbi haditervet. Nagy csata alakul ki. Az a fordulópon, amikor Nemecek lázasan és betegen két vállra fekteti a nála egy fejjel magasabb Áts Ferit. Ezzel el is dönti a csata sorsát.

Mindenki tisztelgett Nemeceknek. Az egész csapat hazáig kísérte őt.

A mű lezárása (IX-X.)

A végkifejlet nem hoz örömteli befejezést, hisz mindkét csapat elveszíti a területét: a vörösingeseket kikergetik a Fűvészkertből, a Pál utcai fiúk szeretett grundját pedig hamarosan beépítik. Még fájdalmasabb a nagybeteg Nemecek sorsa, akin a doktor már nem tudott segíteni.

FOGALMAK

Regény: elbeszélő műfaj több szálon futó cselekménnyel, fő- és mellékszereplőkkel.

Általában hosszabb időszak eseményeit meséli el, és több helyszínen játszódik.

Ifjúsági regény: gyakran fiatalok, gyerekek a szereplői.

Főszereplő: a cselekmény legfontosabb alakja, ő áll a középpontban, döntő hatással van az események alakulására.

Mellékszereplő: kisebb, kevésbé fontos szerepet játszik a műben.

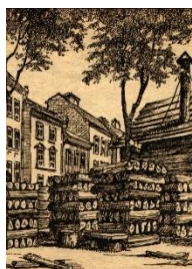
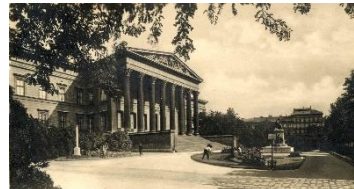
Konfliktus: a szereplők szándékainak, érdekeinek összeütközése

Bonyodalom az elbeszélő műveknek azon része, amelyben az alaphelyzet megváltozik.

Cselekmény: az események egymást követő, összefüggő sorozata.

A történet ideje

A regény története Budapest életének egyik leggyorsabban fejlődő időszakában, a millennium²² idején játszódik. Az író mindössze 10–12 napba sűríti az eseményeket.

A regény helyszínei

A regény helyszíneinek középpontjában a grund áll. A beépítetlen terület a közös játékok színhelye. A gyerekek számára a szabadságot jelenti, és amelyet minden áron meg kell védeniük.

A grundon kívül még négy helyszín van: az iskola, a Fűvészkert, Nemecsekék otthona és a Múzeumkert.

MOLNÁR FERENC: A PÁL UTCAI FIÚK

---

²² a honfoglalás ezredik évfordulója

MOLNÁR FERENC (1878–1952)

Újságíró, író. Budapesten született.

Az I. világháborúban haditudósító volt.

1939-től kezdve Svájcban, majd az Egyesült Államokban élt, ott is halt meg.

A Pál utcai fiúk című ifjúsági regénye a leghíresebb műve.

Sok nyelvre lefordították.

A regényből több film is készült.

A legismertebb filmet 1968-ban mutatták be.

A MŰ CSELEKMÉNYE

Az előkészítés (I–II. fejezet)

A regény elején megismerkedünk minden szereplővel.

Két fiú csapat van: vörös ingesek és a Pál utcai fiúk.

A Pál utcai fiúk a grundon²³ játszanak délutánonként.

Hírét veszik, hogy a fűvészkerti csapat, amelynek Áts Feri a vezére, rohamra készül, hogy elfoglalja a grundjukat.

A bonyodalom (III. fejezet)

Boka, Nemecek és Csónakos elmennek a Fűvészkertbe.

Boka egy fa törzsére tűz egy papírt: „ITT VOLTAK A PÁL UTCAI FIÚK!”

Aztán menekülniük kell. Nemecek a hideg tóba esik.

A cselekmény kibontakozása (IV–VII. fejezet)

A regény fő történése a grundért folyó hősi csata.

A gyerekek úgy védik a játszóhelyüket, mint a felnőttek a hazájukat.

Geréb, aki Boka mellett szintén vezér akart lenni, bosszúból áruló lett.

Az árulás gyanúja Nemecekre terelődik.

²³ üres telek, beépítetlen terület

A vékony kisleány, hogy bizonyítsa hűségét, visszaszerezte az ellenségtől a grundzászlót. Miután a vörösingesek ezt észrevették, Áts Feri parancsára megfürösztyötték a füvészkerti tó hideg vizében.

Közeledik a csata napja.

Boka ismertette a haditervet, és mindenki esküt tett.

Geréb egy jócselekedetével visszaszerzi becsületét.

A tetőpont (VIII. fejezet)

A háború napja egy szép tavaszi nap volt.

Nagy csata alakul ki.

A lázasan fekvő Nemecek kiszökik betegágyából és bátran harcol.

Két vállra fekteti a nála jóval magasabb Áts Ferit. Ezzel el is dönti a csata sorsát.

Főhadnagyi rangot kapott.

Mindenki tisztelgett Nemeceknek.

Az egész csapat hazáig kísérte őt. Ez volt az utolsó útja a kisleánynak.

A mű lezárása (IX-X.)

Mindkét csapat elveszíti a területét:

- a vörösingeseket kikergetik a Füvészkertből,
- a Pál utcai fiúk grundján építkeznek.

A nagybeteg Nemeceken már nem tudott segíteni a doktor.

FOGALMAK

Regény: történetet mesél el, sok szereplője van, több helyszínen játszódik, hosszabb ideig

Ifjúsági regény: fiatalok, gyerekek a szereplői

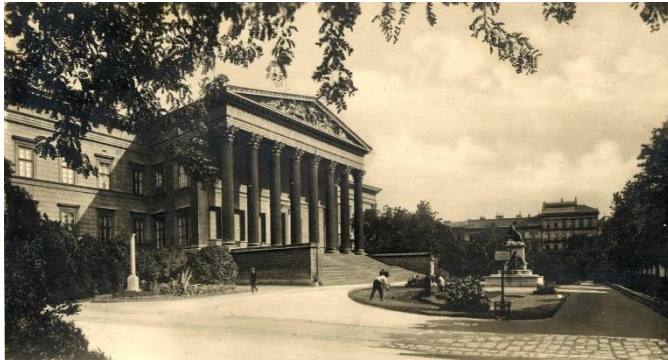
Főszereplő: a cselekmény legfontosabb alakja,

Mellékszereplő: kisebb, kevésbé fontos szerepet játszik

Konfliktus: a szereplők szándékainak, érdekeinek összeütközése

Bonyodalom: amikor a kiinduló nyugalmi helyzet megváltozik

Cselekmény: az események összefüggő sora

A történet ideje

1889 tavasza

10–12 nap

A regény helyszínei

- a grund
- az iskola,
- a Fűvészkert,
- Nemecsekék otthona
- a Múzeumkert

FELHASZNÁLT IRODALOM

---

¹ Csákvári Judit és Süvegesné Rudán Margit (2007): Útmutató a pszichés fejlődés zavaraiival küzdő gyermekek, tanulók együttneveléséhez. sulíNova Közoktatás-fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht., Budapest.

² Kópatakiné Mészáros Márta (2011): A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált/inklúzív nevelése. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar. Online tananyag. Forrás: <http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/sni/index.html> (Megtekintés dátuma: 2018. 12. 17.)

³ Csányi Yvonne (2000): A speciális szükségletű gyermekek és fiatalok integrált nevelése-oktatása. In: Illyés Sándor (szerk.): Gyógypedagógiai alapismeretek. A/3 Nyomdaipari és Kiadói Szolgáltató Kft., Budapest. 377-408.

⁴ Papp Gabriella (2006): A differenciálás megközelítésének néhány szempontja. Fejlesztő pedagógia, 17. 6. sz. 12-16.

⁵ Gaál Éva (2000): A tanulásban akadályozott gyermekek az óvodában és az iskolában. In: Illyés Sándor (szerk.): Gyógypedagógiai alapismeretek. A/3 Nyomdaipari és Kiadói Szolgáltató Kft., Budapest. 429-459.

⁶ Gaál Éva (2000): A tanulásban akadályozott gyermekek az óvodában és az iskolában. In: Illyés Sándor (szerk.): Gyógypedagógiai alapismeretek. A/3 Nyomdaipari és Kiadói Szolgáltató Kft., Budapest. 429-459.

⁷ Gaál Éva (2000): A tanulásban akadályozott gyermekek az óvodában és az iskolában. In: Illyés Sándor (szerk.): Gyógypedagógiai alapismeretek. A/3 Nyomdaipari és Kiadói Szolgáltató Kft., Budapest. 429-459.

⁸ Diane Heacox (2006): Differenciálás a tanításban, tanulásban. Szabad Iskolákért Alapítvány, Budapest.

⁹ Gaál Éva (2000): A tanulásban akadályozott gyermekek az óvodában és az iskolában. In: Illyés Sándor (szerk.): Gyógypedagógiai alapismeretek. A/3 Nyomdaipari és Kiadói Szolgáltató Kft., Budapest. 429-459.

¹⁰ Gaál Éva (2000): A tanulásban akadályozott gyermekek az óvodában és az iskolában. In: Illyés Sándor (szerk.): Gyógypedagógiai alapismeretek. A/3 Nyomdaipari és Kiadói Szolgáltató Kft., Budapest. 429-459.

¹¹ Gaál Éva (2000): A tanulásban akadályozott gyermekek az óvodában és az iskolában. In: Illyés Sándor (szerk.): Gyógypedagógiai alapismeretek. A/3 Nyomdaipari és Kiadói Szolgáltató Kft., Budapest. 429-459.

¹² Kereszty Zsuzsa és Lányi Marietta (2017): Könyv a differenciálásról. Műszaki Könyvkiadó, Piliscsév.

---

¹³ Gaál Éva (2000): A tanulásban akadályozott gyermekek az óvodában és az iskolában. In: Illyés Sándor (szerk.): Gyógypedagógiai alapismeretek. A/3 Nyomdaipari és Kiadói Szolgáltató Kft., Budapest. 429-459.

¹⁴ Kereszty Zsuzsa és Lányi Marietta (2017): Könyv a differenciálásról. Műszaki Könyvkiadó, Piliscsév.

¹⁵ Diane Heacox (2006): Differenciálás a tanításban, tanulásban. Szabad Iskolákért Alapítvány, Budapest.

¹⁶ Gaál Éva (2000): A tanulásban akadályozott gyermekek az óvodában és az iskolában. In: Illyés Sándor (szerk.): Gyógypedagógiai alapismeretek. A/3 Nyomdaipari és Kiadói Szolgáltató Kft., Budapest. 429-459.

¹⁷ Gaál Éva (2000): A tanulásban akadályozott gyermekek az óvodában és az iskolában. In: Illyés Sándor (szerk.): Gyógypedagógiai alapismeretek. A/3 Nyomdaipari és Kiadói Szolgáltató Kft., Budapest. 429-459.

¹⁸ Gaál Éva (2000): A tanulásban akadályozott gyermekek az óvodában és az iskolában. In: Illyés Sándor (szerk.): Gyógypedagógiai alapismeretek. A/3 Nyomdaipari és Kiadói Szolgáltató Kft., Budapest. 429-459.

¹⁹ Gaál Éva (2000): A tanulásban akadályozott gyermekek az óvodában és az iskolában. In: Illyés Sándor (szerk.): Gyógypedagógiai alapismeretek. A/3 Nyomdaipari és Kiadói Szolgáltató Kft., Budapest. 429-459.

²⁰ Diane Heacox (2006): Differenciálás a tanításban, tanulásban. Szabad Iskolákért Alapítvány, Budapest.

²¹ Irodalom tankönyv 5, [OH-MIR05TA](#) Oktatási Hivatal, 2020.;
(Forrás: internet; utolsó letöltés: 2020. 08. 03.
https://www.tankonyvkatalogus.hu/pdf/OH-MIR05TA_teljes.pdf)

Irodalom tankönyv 5, [OH-MIR05TB](#) Oktatási Hivatal, 2020.;
(Forrás: internet; utolsó letöltés: 2020. 08. 03.
https://www.tankonyvkatalogus.hu/pdf/OH-MIR05TB_teljes.pdf)

²² Kerettanterv az általános iskola 5-8. évfolyama számára; Oktatási Hivatal, 2020. (Forrás: internet; utolsó letöltés: 2020. július 10.
https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_alt_isk_5_8)

²³ Arany János: Családi kör - Csúja Imre (Vers mindenkinek) – YouTube
(Forrás: internet; utolsó letöltés: 2020. 08. 03.
<https://www.youtube.com/watch?v=U48lljRbYCQ>)

---

²⁴ Fekete-Darmos Ivett, Radics Márta: Módszertani segédanyag diszlexiás gyermekek iskolai megsegítéséhez; Csongrád Megyei Pedagógiai Szakszolgálat, Szeged, 2018.

(Forrás: internet; utolsó letöltés: 2020. 08. 26.

<http://csmpsz.hu/wp-content/uploads/2019/01/Modszertani-segedanyag-diszlexias-gyermekek-iskolai-megsegiteséhez.pdf>)

²⁵ Fekete-Darmos Ivett, Radics Márta: Módszertani segédanyag diszlexiás gyermekek iskolai megsegítéséhez; Csongrád Megyei Pedagógiai Szakszolgálat, Szeged, 2018. 15.p.

(Forrás: internet; utolsó letöltés: 2020. 08. 26.

<http://csmpsz.hu/wp-content/uploads/2019/01/Modszertani-segedanyag-diszlexias-gyermekek-iskolai-megsegiteséhez.pdf>)

Képek forrása

Irodalom tankönyv 5, [OH-MIR05TA](#) Oktatási Hivatal, 2020.;

(Forrás: internet; utolsó letöltés: 2020. 08. 03.

https://www.tankonyvkatalogus.hu/pdf/OH-MIR05TA_teljes.pdf)

Irodalom tankönyv 5, [OH-MIR05TB](#) Oktatási Hivatal, 2020.;

(Forrás: internet; utolsó letöltés: 2020. 08. 03.

https://www.tankonyvkatalogus.hu/pdf/OH-MIR05TB_teljes.pdf)

Internet – letöltések ideje: 2020. július 16. – 2020. augusztus 26.

Filmek, rajzfilmek forrása

Internet – letöltések ideje: 2020. július 16. – 2020. augusztus 26.